

Toinen kokouspäivä

17. huhtikuuta 1960

20. Nimenhuuto. — 21. Muutos työjärjestykseen. — 22. Evästyskeskustelu sääntövaliokunnan käsiteltäviksi^ ehdotetuista esityksistä. — 23. Talousvaliokunnan mietintö n:o 1. Puoluekokousedustajien ja puolueuuvoston jäsenten päivä- ja matkarahat. — 24. Jatkoa sääntövaliokunnan käsiteltäviksi ehdotettuja esityksiä koskevaan evästyskeskusteluun. — 25. Evästyskeskustelu ohjelma- ja julkilausumavaliokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä. Talous- ja sosiaalipoliittista ohjelmaa koskevat ja niihin läheisesti liittyvät kysymykset sekä urheilupoliitiikka. — 26. Sosialistisen Nuorison Maailmanliiton tervehdys. — 27. Jatkoa ohjelma- ja julkilausumavaliokunnan käsiteltäviksi ehdotettuja esityksiä koskevaan keskusteluun. — 28. Evästyskeskustelu menettelytapavaliokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä. Tasavallan presidentin vaalitapaa ja kansanedustajain vaaleja koskevat kysymykset. — 29. Evästyskeskustelu talousvaliokunnan käsiteltäviksi ehdotetuista esityksistä. Puoluelehdistön uudelleenorganisointia sekä puolueen uusia jäsenmaksuja ja jäsenmaksuluokkia koskevat kysymykset. — 30. Sääntövaliokunnan ehdotus puolueen uusiksi säännöiksi. Puolueen uusien sääntöjen hyväksyminen. — 31. Menettelytapavaliokunnan esitys puolueen puheenjohtajan ja puoluesihteerin valitsemisesta sekä näiden vaali. — 32. Päätös kokouksen jatkamisesta seuraavana päivänä.

Kello yhdeksän

20

Puhetta johti Vihtori Fa11i1a.

Nimenuudossa, jonka toimitti tuomari Aatto Väyrynen, todettiin läsnäoleviksi ne äänioikeutetut edustajat» jotka olivat läsnä ensimmäisen kokouspäivän nimenuudossa, lukuun ottamatta seuraavia seitsemää aamupäivän kuluessa myöhemmin ilmoittautunutta:

Saari, Väinö; Koivu, Mauri; Saarinen, Erkki; Ollila, Thelma; Haapasalo, K. F.; Holm, Hannes; Friman, Rolf.

Merkittiin.

21

Puheenjohtaja: Eilen tehdystä päätöksestä poiketen pyytää sääntövaliokunta, että nyt ensin käsiteltäisiin sääntövaliokuntaan menevät esitykset, ts. esitykset 31—37 esitysvihkon sivuilta 78—138. Kokous suostunee tähän ehdotukseen.

Suostuttiin.

22

Puheenjohtaja: Käsitellään siis sääntövaliokuntaan menevät esitykset 31—37.

Keskustelu:

Tauno Suontausta (Helsingin piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät puolueoverit! Puolueosastojen puoluekokousta varten tekeissä esityksissä puoluejärjestön sääntöjen muuttamiseksi on tunnusomaisena punaisena lankana järjestödemokratian vahvistaminen. Pontena on, että Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen on jatkuvasti ja määrätietoisesti oltava perinteittensä mukaisesti edelläkävijinä maamme poliittisessa elämässä, myös mikäli on kysymys puolueen sisäisen demokratian kohottamisesta. Tähän päämäärään pyritään puolueen sääntöjen eräänlaisella kokonaisuudistuksella.

Kysymys järjestödemokratian vahvistamisesta on kaksitahoinen. Toisaalta on pidettävä huolta siitä, että sääntömääräykset turvaavat puolueen toiminnan häiriöttömän kulun. Toisaalta taas on jatkuvasti

valvottava, että uusilla määräyksillä luodaan lisätyt entistä kehittyneemmat takeet kansanvaltaisen menon toteuttamiseksi vieläkin täydellisemmin puoluejärjestössä.

Puolueen säännöille voidaan asettaa se vaatimus, että ne ovat selviä piirteiset ja mahdollisimman vähän tulkinnalle sijaa antavat sekä että niissä on nimenomaan otettu huomioon käytännön vakiinnuttamat, asiallisiksi vuosikausien aikana osoittautuneet menettelytavat. Tähän sääntötekniilliseen puoleen liittyy sekin viime vuosina simonistien taholta tapahtuneen häikäilemättömän hajotustoiminnan tarpeelliseksi ja välttämättömäksi osoittama vaatimus, että sääntöjen on oltava niin kiinteät, että ehkäistään sellaiset karkeat, tuomioistuintenkin jo tuomitsemat väärinkäytökset, joihin simonistien taholta on turvauduttu. Puolueen jäsenillä on oikeus odottaa, että heillä on työrauha puolueen piirissä ja että puoluejärjestöä ei käytetä häikäilemättömästi hyväksi puoluetta vastustavaan taikka sitä petollisella tai muulla epälojaalilla menettelyllä vahingoittavaan toimintaan sekä että puolueyhteys sulkee äärimmäisessä tapauksessa ulkopuolelle ne, jotka eivät jaksu hyväksyä edes sitä lojaalisuuden ja solidaarisuuden vähimmäismäärää, jota puolueen sääntöjen noudattaminen merkitsee. Kansanvaltaisuus puoluejärjestön piirissä ei voi merkitä anarkian loputonta sietämistä.

Puolueen aikaisemmissa säännöissä oli sääntötekniilliseltä kannalta ja ottaen myös huomioon järjestötoiminnassa saadut kokemukset monessa suhteessa täsmentämisen ja tarkistamisen varaa. Toisaalta — nyt katselen puolueen sääntöuudistusta toiselta kannalta — on sääntöjen uudistuksessa ennen kaikkea pyritty järjestödemokratian positiiviseen tehostamiseen uusilla kansanvaltaisilla piirteillä. Tässä suhteessa voidaan viitata moniin merkittäviin muutoksiin ja lisäyksiin. Uusien jäsenten hyväksymisestä puolueosastossa päättää uudistuksen mukaan puolueosaston yleinen kokous eikä enää johtokunta yksin. Puolueosaston johtokunta valitaan uudistettujen sääntöjen mukaan vuodeksi kerrallaan, joten on luovuttu määräyksestä, että sen jäsenet, joista vuosittain on ollut puolet erovuorossa, on valittu kaksivuotiskaudeksi. Puolueosaston johtokunnan jäsenten vastuuta on pyritty korostamaan sillä, että varajäseniä ei edellytetä valittaviksi. Kunnallisjärjestöille on vahvistettu yhtä hyvät mahdollisuudet taloudelliseen toimintaan kuin puolueosastoille ja piirijärjestöille. Puolueneuvoston kokoontumisen edellytyksiä on jossakin määrin helpotettu. Järjestödemokratian tehostaminen ilmenee muutoinkin selvästi juuri puolue-neuvoston kohdalla. Puoluetoimikunnan jäsenet eivät uudistuksen jälkeen enää voi olla puolue-neuvoston jäseninä, puoluetoimikunnan puheenjohtajaa ja puoluesihteerä lukuunottamatta, kuten on esitetty,

ja sitä henkilöjäsenen määrää, joka oikeuttaa yhteen puolueuueuvoston jäsenpaikkaan, on huomattavasti alennettu. Puolueen sisäinen referendum on vaikeasti toteutettavana ja muutenkin epäkäytännöllisenä korvattu neuvoa-antavalla puolueäänestyksellä, joka voidaan toimittaa puoluetoimikunnan aloitteesta tai vähintään kolmen piirijärjestön vaatimuksesta. Nimenomaisilla määräyksillä on pidetty huolta siitä, että sosialidemokraattisten naisten ja sosialidemokraattisten nuorten keskusjärjestöt voivat olla edustettuina puolueen ylimmissä päättävissä elimissä.

Eräillä uudistettujen sääntöjen kohdilla on yleinen poliittinen merkitys. Uusiin sääntöihin sisältyy nimenomainen määräys ehdokkaiden asettamisesta tasavallan presidentin valitsijamiesten vaalia varten, jolloin ohjeet antaa puoluetoimikunta sitten kun puoluekokous tai puolueuueuvosto on käsitellyt asian. Puolueuueuvoston merkittävää asemaa järjestörakenteessa on korostettu määräyksellä, että puolueuueuvosto viime sijassa määrittelee puolueen kannan hallituskysymykseen, millä määräyksellä on vakiinnutettu aikaisempi käytäntö.

Puuttuisin vielä niiden evästysten johdosta, joita Helsingin piiri on antanut tätä puoluekokousta varten, ja sääntötoimikunnan entisenä jäsenenä erääseen sääntöjen kohtaan. Se on tuo kohta, josta sääntötoimikunta teki ehdotuksen mutta jota puoluetoimikunta ei kuitenkaan hyväksynyt ja jota sen takia ei ole painettu esityksiin. Sääntötoimikunta ehdotti, että puolueen säännöt pitäisi kirjoittaa siten, että olisi mahdollista, että puoluetoimikunnan puheenjohtaja olisi eri henkilö kuin puolueuueuvoston puheenjohtaja. Kun tämä asia oli sääntötoimikunnassa esillä, niin katsottiin, että tällainen kansanvaltainen tyyli sopii hyvin Sosialidemokraattiseen Puolueeseen varsinkin nyt, kun on ikään kuin mielenosoituksellisesta sääntöjen kansanvaltaistamisesta kysymys. Minä luulen, että tätä ehdotusta on syytä vielä harkita. Voi olla, että tämä puolue menestyy hyvin eräissä tapauksissa ikään kuin tuollaisena korkeana suippopäisenä puuna, mutta voi myöskin ajatella, että puolue joutuu toimimaan tilanteessa, jossa olisi tarkoituksenmukaisempaa, että tuo puoluepuu olisi enemmän tasalattainen ja sitä vankempi. Kaikkien mahdollisuuksien varalta olisi syytä varautua, ja korostan vielä, että joka tapauksessa jäisi puoluekokouksen vapaaseen valtaan kussakin tapauksessa päättää, miten henkilökysymykset järjestetään. Missään tapauksessa tällä ehdotuksella ei ole muuta kuin periaatteellinen kansanvaltaisuuteen pyrkivä pohja. Se ei ole missään tekemisissä niiden henkilökysymysten kanssa, jotka tässäkin puoluekokouksessa tulevat esille.

Uusilla säännöillä, hyvät puoluekokousedustajat, ei ole puututtu Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelmaan eikä toiminta-

ohjelmiin. Sääntöuudistuksen tarkoituksena on ollut vahvistaa ja entisestäänkin tehostaa järjestödemokratiää ja kansanvaltaa yleensäkin ja siten luoda entistä tarkoituksenmukaisempi pohja sille poliittiselle, taloudelliselle ja sivistykselliselle toiminnalle, jota Sosialidemokraattinen Puolue tekee suomalaisen kansanvallan kehittämiseksi. Kokonaisuutena katsoen sääntöuudistus on nähdäkseni voimakas ulkonainen osoitus siitä, että Sosialidemokraattinen Puolue on torjunut hajaannuksen ja keskittyy rakentavaan toimintaan. Ne, jotka ovat joutuneet tätä sääntöuudistusta valmistelemaan, ovat täysin tietoisia siitä, että pykälät ovat pykäläiä ja että vasta henki tekee eläväksi, mutta kun on kysymys puolueen uudesta tiestä 1960-luvulla, ei ole syytä väheksyä pykälienkään merkitystä. Pykäläthän ovat meidän yhteiselämämme perusta.

Petu N ö j d (Hämeen eteläinen): Meille esitetyt sääntöluonnokset ovat niin hyvät, että niihin ei mielellään tule panemaan puumerkkejään. Näistä sääntöluonnoksista on syytä antaa puolueitoimikunnalle täysi tunnustus. Eräitä vähäisiä seikkoja, joihin kuitenkin haluaisin kiinnittää huomiota, pyydän esittää.

Ensiksikin puolueitoimikunnan lukumäärä. Olisiko syytä supistaa sitä näin pieneksi? Me maaseutuedustajat haluaisimme, että myöskin maaseudulta mahtuisi muutama henkilö puolueitoimikuntaan.

Sitten muutama sana puolueosastojen säännöistä. Ehdotuksen 3 §:ssä annetaan uusien jäsenten hyväksyminen yleiselle kokoukselle. Suomalainen yksilöllinen luonne ei varmasti mielellään alistu suurten joukkojen arvosteltavaksi. Minä en pitäisi tätä onnistuneena. Lisäksi yleisessä kokouksessa maaseudun pienissä puolueosastoissa on olemassa vaara yllätyksiin. Jokin oppositioryhmä voi tuoda puoli tusinaa jäseniä kokoukseen ja tehdä yllätyspäätöksiä, jotka eivät suinkaan ole mieleisiä. Minä pyytäisin valiokunnalle ehdottaa, että puolueosastojen sääntöjen 3 § pysytettäisiin entisellään, jonka mukaan johtokunta hyväksyy yhdistykseen uudet jäsenet.

Pykälät 4 ja 19, ns. kurinpitopykälät, ovat välttämättömiä ja tarpeellisia, enkä minä lähde niitä vastaan polemisomaan. Kuitenkin ne antavat uudelle sääntöluonnokselle jonkinlaisen kriisikauden leiman, ja sitä me emme missään tapauksessa kukaan halua. Jos valiokunnalla olisi mahdollisuus hiukan pyöristää näitä pykäläiä — niiden sisällön siitä sen pahemmin kärsimättä —, niin uskoisin sen olevan eduksi näille sääntöluonnoksille.

Mauno P e l k o n e n (Hämeen eteläinen): Nämä uudistetut säännöt ovat todella huomattava paraeöfitts aikaisempiin sääntöihin verrattuna, ja siinä yhdyin täysin edelliseen puheenvuoron käyttäjään. Erityisesti

olen kiinnittänyt huomiota siihen, että uusissa säännöissä on pyritty rajoittamaan puoluetoimikunnan, piirijärjestön, kunnallisjärjestön ja yhdistyksen hallitusten jäsenten määrät tiettyyn ylimmäisrajaan ja että niissä kaikissa yhdenmukaisesti on poistettu varajäsenyys. Tässä kysymyksessä on erittäin paljon erimielisyyttä, mutta minä katson, että tämä on suuri voitto järjestöelämälle.

Puoluetoimikunnasta aloittaakseni pidän hyvin tähdellisenä sitä, että puoluetoimikunnan jäsenmäärä näin rajoittuu kahteentoista; aikaisemmin se lieene ollut 9 vakinaista ja 3 varajäsentä, tällä hetkellä se vastaa melkein puolueuuevoston jäsenmäärää. Kun nyt tämän uuden sääntöehdotuksen mukaan valitaan puoluetoimikuntaan jäseniä, niin luovutaan siitä menettelystä, jota aikaisempina vuosina on noudatettu, että puoluetoimikunta koostuu eri intressipiirien edustajista. Siihenhän aikoinaan valittiin ammattiyhdistysliikkeestä — SAK:sta — vähintään kaksi, voimakkaimmasta ammattiliitosta yksi, naisliitosta, nuorisoliitosta, pienviljelijäin edustajista, osuuskauppaliikkeestä jne., niin että puoluetoimikunnasta muodostui eräänlainen korporaatioiden edustajisto. Tämä menettely on ollut suurena syynä siihen, että puoluetoimikunta tuli toimintakyvyttömäksi.

Perusprinsiippinä täytynee pitää sitä, että puoluetoimikuntaan valitaan puolueen käyttökelpoisimmat ja pätevimmat henkilöt riippumatta siitä, ovatko he ammattiyhdistysmiehiä, osuuskauppamiehiä tai mitä muita hyvänsä. Ratkaisevana pitää olla se, että valittavat henkilöt ovat puoluemiehmiä tähän tehtävään sopiviksi havaittuja.

Puoluejärjestöjen hallintoelimistä en halua tässä yhteydessä enempää huomauttaa. Uskon, että täällä tullaan puheenvuoroissa arvostelemaan sitä, mitä minä puolustan, että nimittäin johtokuntien jäsenmäärä on rajoitettu tiettyyn enimmäismäärään ja että varajäsenistä on luovuttu. Silloin kun varajäseniä ei ole, on varmaa, että vakinaiset hallituksen jäsenet pitävät kokoukseen saapumista tähdellisenä eivätkä luota siihen, että tuleehe sinne varajäseniä, jotka täyttävät poissa olevan jäsenen paikan.

Varsinaisesti pyysin puheenvuoroni piirijärjestön sääntöjen johdosta, ja koska tässä on tarkoitus keskustella kaikista esille otetuista säännöistä yhdellä kertaa, niin lieene parasta kajota tässä myös piirin uusiin sääntöihin.

Etelä-Hämeen piiri, jota minä edustan, en kokousedustajana vaan piirin puheenjohtajana, on ainoa puolueen piiri, jolla on edelleen voimassa vanhat säännöt. Kaikissa muissa piireissä on siirrytty nyt voimassa oleviin mallisääntöihin. Me olemme vastustaneet näihin sääntöihin siirtymistä sen johdosta, että **aflden** mukaan piirikokouksista olisi tullut liian suuria. Kun meillä piirikokousedustajain määrä nou-

see nyt noin 50:een, niin noiden uudempien sääntöjen mukaan se olisi noussut vähintään 150:een, koska jokaisella pienelläkin yhdistyksellä olisi oikeus lähettää edustajansa kokoukseen. Ja kulut olisi pitänyt piirijärjestön maksaa. Mutta jos siirrymme nyt ehdotettuihin uusiin sääntöihin, niin kuin tullaan varmasti siirtymään, niin saavat perusjärjestöt itse maksaa edustajansa matkakulut. Mutta pienillä vähävaraisilla perusjärjestöillä tuskin on mahdollisuutta maksaa edustajiensa matkakuluja. Seurauksena on että edustajan itsensä on silloin todennäköisesti maksettava kulunsa, ja ellei hän siihen pysty, niin edustajaa ei yhdistyksestä tule. Jos edustajamäärä nousee 150:aan, silloin ei enää saada yhteisiä päivällistilaisuuksia järjestetyksi, ja edustajan on siis itse maksettava ruokakulunsa, jotka piirijärjestö on tähän saakka hoitanut hänen puolestaan. No, tämä ei ehkä paina niin paljon järjestöelämässä.

Me Etelä-Hämeessä tulemme tämän sääntöuudistuksen jälkeen siirtymään mekin vihdoin uusien sääntöjen pohjalle.

Se mitä tämän jälkeen esitän, on puhtaasti henkilökohtaisesti ajateltua eikä perustu mihinkään järjestöpäätöksiin tai evästyksiin.

Kun mennään näin laajoihin piirikokouksiin, niin olisi syytä myös siirtyä kolmivuotiseen piirikokoukskauteen, ja olisi nämä piirikokoukset pidettävä tasatahdissa puoluekokousten kanssa, siis samoina vuosina kuin ne. Tarvittaessa voitaisiin pitää ylimääräisiä piirikokouksia tai vaihtoehtoisesti asettaa piirineuvosto aivan niin kuin meillä on puolueessa puolueineuvosto. Tätä ajatusta en esitä minään ehdotuksena, vaan siinä mielessä, että sitä harkittaisiin vastaisuutta silmällä pitäen, ja että vastaisuudessa kenties tällaiseen uudistukseen voitaisiin mennä. Vuosittain voitaisiin kaikesta huolimatta pitää piirin neuvottelupäivät, joissa käsiteltäisiin tarpeellisiksi katsottavia alueen kysymyksiä.

Perustelen tätä kolmivuotiskautta myös sillä, että kun piiritoimikunta joutuu joka vuosi uudelleen valittavaksi, sen toimintaperiodi on vain yksi vuosi, se ei voi tehdä mitään pitkäjännitteisiä suunnitelmia eikä käydä niitä toteuttamaan, vaan sen täytyy siirtää ne aina seuraavan piiritoimikunnan toteutettavaksi. En tiedä, onko muissa „piirijärjestöissä tähän seikkaan kiinnitetty huomiota. Voi olla, että eräissä muissa piirijärjestöissä on näiden nykyisten sääntöjen mukaan kyetty toimimaan hyvin ja oltu tyytyväisiä tuloksiin. Missään tapauksessa emme tule Etelä-Hämeessä enää olemaan pitkänä kantona kaskeissa, niin kuin tähän saakka olemme olleet, vaan muutamme sääntömme kuten muutkin piirijärjestöt.

Paavo R a n t a n e n (Keski-Suomi, Vaasan itäinen): Hyvät toverit! Näistä säännöistä on tietysti vaikea yhtäkkiä sanoa mitään lopul-

lista, koska emme saaneet näitä ehdotuksia kentälle käsiteltäväksi emmekä näin ollen saaneet eväitäkään tänne. Me vain itse tutkimme asioita, ja toivomme, että valiokunta, joka on muodostettu käytännön miehistä, stilisoi nämä säännöt sellaisiksi, että ne soveltuvat käytäntöön. Kai meidän täytyy vanha käytäntö pitää voimassa, että säännöt ovat mallisäännöt, sillä onhan meillä niin monenlaisia yhdistyksiä Suomen maassa! Oma yhdistykseni on sellainen, että sillä on erinäisiä klusuuleja säännöissään, koska se harjoittaa taloudellista toimintaa, joka merkitsee jotakin myös sääntöpykäliin, nimenkirjoittajien suhteen ym.

Puolueen sääntöjen 16. pykälän kohdalla sanotaan: Vaaliin saa osallistua henkilö, jonka nimi on äänestyspaikan vaaliluettelossa ja joka esittää vaalilautakunnalle jäsenkirjan. — No, niitähän on tovereita, jotka jättävät ystävällisesti jonkun nimen pois luettelosta. Tämä mahdollisuus pitäisi siis eliminoida pois. Sellainenhan ei ole toverillista toimintaa. Mutta sellaista on erinäisissä tapauksissa harjoitettu, kun yhdistys on pyritty siirtämään johonkin toiseen yhteyteen.

Sääntövaliokunnan täytyisi antaa suositus, että puoluetoimikunta tai puolueenvaltuusto antaisi uusien läänien piirijärjestöille oikeuden hoitaa toimintaansa uusilla alueilla tämän vuoden alusta lukien, että siis piiriverot esim. tilitettäisiin piirille tältä uudelta alueelta jo vuoden alusta, koska näin on alustavasti jo meneteltykin sekä Joensuussa että meidän kauniissa Keski-Suomessamme.

Yhdistyksen sääntöjen 3. pykälässä sanotaan, että järjestöllisiin ja poliittisiin luottamustehtäviin ei voida valita henkilöä, joka ei ole kuulunut yhdistykseen kolmea kuukautta. Toivottavasti tässä ymmärretään tarkoitus niin, että uusissa yhdistyksissä niiden omat miehet saavat hoitaa yhdistyksen asioita heti ensi päivästä lähtien.

Suurissa yhdistyksissä olisi edullista, jos johtokunnan jäsenistä puolet valittaisiin aina vuosittain, kuten tähänkin asti, kunkin toimikauden ollessa kaksi vuotta. Jos pistetään mies suoraan hoitelemaan suuren yhdistyksen miljoonaomaisuuksia, niin ehkä se ei käykään aina, kuten toivotaan. Sietäisi näin ollen olla jatkuvaisuutta tällaisten yhdistysten johtokunnissa edelleenkin.

Ja sitten tämä 19. kohta: Jos jokin yhdistys sattuu pullikoimaan heti puoluekokouksen jälkeen, niin tämän mukaan sillä on kolmen vuoden kärsimysaika, mutta ne, jotka pullikoivat vasta vähän ennen puoluekokousta, pääsevät vastaavasti lyhyemmällä kärsimyskaudella saattaessaan asian puoluekokouksen tutkittavaksi.

Siellä täällä saattaa olla muitakin tällaisia kohtia, joita olisi syytä tarkistaa siten, että tämä demokratia pääsisi tosiaan vaikuttamaan.

Toivon, että kun säännöt käydään valiokunnassa läpi, maakunnasta olevat käytännön miehet, jotka joutuvat toimimaan vähän erilaisissa olosuhteissa kuin ne Helsingin miehet, jotka ovat säännöt varsinaisesti suunnitelleet, kävisivät ne yksityiskohtaisesti läpi ja toisivat siellä esiin lisää tällaisia terveisiä — että jonkin verran tässä vielä voitaisiin ehdotuksia parsia.

Pekka K o k k o (Kuopion piiri): Hyvät toverit! Muutama sana sen lisäksi, mitä täällä edelliset puheenvuoronkäyttäjät ovat maininneet näistä esillä olevista sääntömuutoksista. Minä olen samaa mieltä kuin keskustelun alustaja Suontausta, että säännöt ovat vanhentuneet ja uudet säännöt sekä puolueelle että piirijärjestöille ja perusjärjestöille tarpeelliset. Sitä ne ovat monestakin syystä.

Ensinnäkin puoluetuomikunnan jäsenpaikat. Minun mielestäni esitetty määrä jäseniä riittää vallan hyvin. Ne syyt, jotka aikoinaan ovat johtaneet jäsenmäärän nostamiseen niin korkealle, toveri Pelkonen toi täällä jo perusteellisesti ja riittävän hyvin esille.

Sitten puoluetuomikunnan ja puolueuuvoston puheenjohtajakysymys. Minä rohkenisin tässä asiassa olla eri mieltä kuin puoluetuomikunta, toisin sanoen yhtyä sääntötuomikuntaan kantaan ja siis siihen kantaan, minkä täällä Suontausta esitti. Mielestäni on ristiriita siinä, että puoluetuomikunnan puheenjohtaja on puolueuuvoston puheenjohtajana tavallaan siunaamassa omaa työtään. Eihän meillä perusjärjestöissäkään johtokunnan puheenjohtajaa yleensä koskaan valita johtamaan puhetta vuosikokouksessa, jossa käsitellään yhdistyksen toiminta- ja tiliasiat. Käytännössä esiintyy myös semmoista menettelyä, että jos johtokunnan puheenjohtaja jostakin syystä, esim. hyvän puheenjohtajaominaisuutensa takia, valitaan vuosikokouksen puheenjohtajaksi, niin ainakin toiminta- ja tilikertomusten käsittelyn ajaksi hänen tilalleen valitaan joku muu. Tietääkseni puolueuuvoston kokouksissa ei tällaisesta käytäntöä ole ollut. Sen takia minä ehdottaisin, että sääntövaliokunta harkitessaan asiaa ja tuodessaan sen tänne kokoukselle, paneutuisi perusteellisesti tähän kysymykseen.

Edelleen olisin puolueen sääntöjen 39. pykälän kohdalla/jossa puhutaan kansanedustajaehdokkaiden asettelusta, toista mieltä kuin puoluetuomikunta. Siellähän sanotaan, että puoluetuomikunta piirikokouksen suostumuksella tai piirikokouksen antamin valtuuksin voi asettaa ehdolle muitakin kuin puolueäänestyksessä eniten ääniä saaneita. Minun mielestäni se ei ole oikein. Puolueäänestykseenhän yritetään saada ehdokkaiksi tunnettuja tovereita eri puolilta vaali-piiriä. Jos nämä sitten jätetään pois listoilta ja tilalle otetaan joku toinen, esim. joku pappi, niin se ei ole enää kansanvaltaa. Jos kerran joku on saanut puolueväen keskuudessa riittävän kannatuksen, niin

annettakoon hänen myös yrittää eduskuntaehdokkaana vaaleissa. Tämä seikka olisi siis tässä otettava huomioon.

Ja tärkeätä minunkin mielestäni on, että uusien jäsenten valitseminen säilytetään edelleen johtokunnalla, joka' sittenkin on koko puolue toiminnasta — siihen luettuna piiri- ja puolue portaat — paremmin selvillä kuin varsinainen yhdistyksen jäsenistö.

Edvard Neittola (Kymen piiri): Hyvät toverit! Täällä on jo monessa puheenvuorossa mainittu, että nämä säännöt ovat hyvät ja puolue toimikunta ja sääntövaliokunta tehneet hyvää työtä silloin, kun ovat tämän ehdotuksen laatineet. Kuitenkin eräitä pikku huomautuksia tässä tekisi mieli tehdä tähänkin hyvään sääntöehdotukseen.

Ensimmäisenä puuttuisin siihen pykälään, joka määrää ehdot puolue jäseneksi pääsulle. Meillähän on tähän saakka ollut sellainen käytäntö, että yhdistysten johtokunnat ovat hyväksyneet uudet jäsenet yhdistykseen ja sitä kautta myös puolueeseen. Nyt näissä uusissa ehdotuksissa sanotaan, että uudet jäsenet hyväksyisi puolueosaston kokous. Kyllä tuntuu siltä, että jos ehdotus sellaisenaan hyväksytään, niin yhdistysten toiminta tulee tältä kohdin hyvin jäykäksi. Uuden järjestelmän vallitessa päästäisiin harjoittamaan vielä enemmän klikkipolitiikkaa kuin jos johtokunta käsittelee tämän asian. Mutta siinä on vielä eräs juttu, joka minun tekisi mieli tässä esittää. Kun johtokunta joutuu esittämään jäseneksihakijat puolueosaston kokoukselle, niin saattaa käydä ilmi, että kaikkia niitä, joita on esitetty ja jotka ovat pyytäneet puolueen jäseneksi pääsyä, ei voida hyväksyä, vaan johtokunta esittää hyväksymisen evättäväksi. Moni voi ajatella, että asia on sillä kuitti. Mutta kokouksessahan saattaa olla esim. jäsenmaksun kantaja ja ehkä pari muutakin, jotka ovat esittäneet henkilöä ja saattavat kysäistä, että kun sellainen ja sellainenkin mies on hyväksytty, niin minkä takia tätä ei voitaisi hyväksyä. Ja useinhan ei voida kokouksessa sanoakaan niitä syitä, joiden vuoksi anojaa ei hyväksytä — sellaisesta saattaisi joutua vaikka raastupaan. Tällaisissa tapauksissa, jolloin johtokunta ei voi julkisesti kaikkea sanoa, kokouksessa saattaa syntyä sellainen päätös — kokouksessa kun pelataan tunteilla — että »kyllä se sittenkin on hyväksyttävä tämäkin jäsen.» Pyytäisin siis että tätä kohtaa harkittaisiin kovasti siellä sääntövaliokunnassa, ennen kuin säännöt tältä kohtaa lyödään lukkoon.

Ja sitten¹⁹. pykälässä sanotaan, että vapaajäsenen oikeudet myöntää puolueosaston kokous piiritoimikunnan suostumuksella. On vähän vaikea käsittää, mitä piiritoimikunnalla on tässä enää tekemistä. Kun puolueosaston kokous on kerran asian tutkinut ja asianomainen

on sääntöjen mukaan oikeutettu vapaajäseneksi pääsyyn, niin eihän siinä luulisi enää piirillä olevan mitään tekemistä. Tässäkin minusta on siis sellainen määräys, joka saisi olla poissa säännöistä.

Sitten täällä 27. pykälässä sanotaan, että sellainen henkilö, joka piirijärjestöstä voisi olla mukana puolueuueuvoston kokouksessa, on piiritoimikunnan puheenjohtaja. Käytännössähän kuitenkin käy monesti niin, että piiritoimikunnan puheenjohtajalla on este, niin ettei hän juuri sillä hetkellä pääsekään puolueuueuvoston kokoukseen, ja kuitenkin piirille olisi tärkeää saada edustajansa kokoukseen. Tässä olisi mieluummin sanottava »piiritoimikunnan edustajalla» jne.

Sitten täällä puolueen säännöissä on pykälä 36, joka koskee puoluelehdistöä. Siinä sanotaan, että puoluelehdistön ylin määrääjä on puoluekokous. Kun tulee kysymys lehden kannasta ja toimitustavasta, niin silloin tietysti täytyy puolueella, jopa puoluetoimikunnalla, olla oikeus sanoa asiasta jotakin. Mutta kun sanotaan, että myöskin ilmestymiskertojen lukumäärässä ja sen muuttamisessa olisi puoluetoimikunta määrällijänä, niin se jo menee alueelle, joka ei minusta oikeastaan enää ole puoluetoimikunnan asia. Kyllä niistä asioista määrääminen pitäisi jättää lehtiyhtiön johdolle yksinään. Sitävastoin olen puoluelehden päätoimittajan ottamisesta sitä mieltä, että puoluetoimikunnalla pitäisi olla oikeus sanoa siitä jotakin. Tämähän on taloudellinen juttu, tämä!

Nämä huomautukset ovat kaikki koskeneet puolueen sääntöjä, mutta minä toivoisin, että kaikki ne muutokset, joita tässä olen puolueen sääntöjen kohdalta' esittänyt, otettaisiin soveltuvin kohdin huomioon myös piirin ja puolueosaston mallisäännöissä.

Veikko Järvinen (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Haluaisin puuttua vain erääseen kohtaan näissä sääntöjen muutoksissa. Kohtaan, johonka sääntövaliokunnan puheenjohtaja sekä toveri Kokko täällä jo puuttuivat. Se koskee sääntövaliokunnan ehdotusta siitä, että puolueuueuvostolle valittaisiin erikseen puheenjohtaja, ts. luovuttaisiin vanhasta käytännöstä, että puoluetoimikunnan puheenjohtaja toimii myös puolueuueuvoston puheenjohtajana. Puoluetoimikunta, niinkuin esityslistassa näkyy, on asettunut vastakkaiselle kannalle kuin sääntövaliokunta. Mielestäni — aivan niinkuin edustaja. Kokko täällä sanoi — sääntövaliokunta on sittenkin osunut oikeaani ehdottaessaan, että puolueuueuvoston puheenjohtaja olisi valittava, erikseen. Tämä esitys saattaa tuntua ensi näkemältä vallankumoukselliselta, mutta kun siihen tarkemmin syvennyy, niin se on, niinkuin; sääntövaliokunnan puheenjohtaja täällä sanoi, varovaisuustoimenpide, ts. kansanvallan turvaamistoimenpide. Tällä sääntömuutoksella puolueuueuvoston erikoisasema tulee korostetuksi.

Meidän on muistettava, että puolueuuvosto on puoluetuimikunnan yläpuolella oleva päättävävaltaelin, ts. puoluetuimikunta on tilivelvolinen sekä taloudellisessa että poliittisessa mielessä puolueuuvostolle. Sääntövaliokunta ja puoluetuimikuntakin on hyväksynyt periaatteen, että tästä lähtien puoluetuimikunnan jäsenet eivät enää kuulu puolueuuvostoon lukuun ottamatta puoluetuimikunnan puheenjohtajaa ja puoluesihteerii. Ei ole pidettävä oikeana sitä, että puoluetuimikunnan puheenjohtaja olisi tässä elimessä itseään vapauttamassa tilivelvollisuudesta sekä taloudellisessa että poliittisessa mielessä. Myös on muistettava, että yleinen käytäntö melkein pä kaikissa järjestöissä on se, että toimeenpanevan elimen puheenjohtaja ja päättävävaltaelimen puheenjohtaja ovat eri henkilöitä. Mielestäni on koko ajan muistettava, että näitä sääntöjä uudistettaessa on kansanvaltaa korostettava. Minusta tätä kansanvaltaa pitäisi korostaa erityisesti siten, että puoluekokous saisi valita myös puolueuuvoston puheenjohtajan. Sääntövaliokunnan ehdotuksessahan on puolueuuvoston omaksi tehtäväksi annettu tämä valinta, mutta kannatan edustaja Kokkoa siinä, että sääntövaliokunta kokoontuessaan ottaisi pohjaksi aikaisemman ehdotuksen sekä lisäksi kohtaan sen, että puoluekokous valitsisi puolueuuvoston puheenjohtajan.

Paavo L e h t i n e n (Hämeen pohjoinen); Hyvät toverit! Keskusteluun puolueuuvoston puheenjohtajasta toteaisin sen seikan, että jos puolueuuvoston puheenjohtaja on eri henkilö kuin puolueen varsinainen puheenjohtaja, on luonnollisesti siinä tapauksessa puoluetuimikunnan kokousten osalta sääntöihin tehtävä sellainen muutos, että tämä puolueuuvoston puheenjohtaja osallistuu myöskin puoluetuimikunnan kokouksiin. Muutoin ei hän voi täyttää tehtäväänsä puolueuuvostossa. Tämä merkitsee myös sitä, että asiallisesti puoluetuimikunnan jäsenmäärä kasvaa yhdellä ainakin läsnäolo-oikeutetulla ja puheoikeutetulla henkilöllä.

Puheenvuoroni pyysin lähinnä piirin ja kunnallisyjärjestön sääntöjen johdosta. Sääntöehdotuksessa esitetään piiritoimikuntaan valittavaksi seitsemän jäsentä. Tämä on kuitenkin monessa tapauksessa varsin vähäinen lukumäärä, kun otetaan huomioon, ettei varajäseniä ole lainkaan. Myös herättää huomiota se seikka, että Helsingin piirin kohdalla on kuitenkin päädytty 10-jäseniseen piiritoimikuntaan; vain maaseutupiirien osalta tulisi jäsenluku olemaan seitsemän. Tämä ehdotelma tältä osaltaan ontuu. Ehdottaisinkin tämän sääntökohdan — siis piirin sääntöjen 14 §:n — kuuluvaksi:

»Piirijärjestön täytäntöönpanevana elimenä ja lainmukaisena hallituksena on piiritoimikunta, johon kuuluu yhdeksän varsinaisen piiriokouksen vuodeksi kerrallaan valitsemaa jäsentä.» „•!...•.“

Vastaava muutos viimeiseen kappaleeseen, joka siis kuuluisi:

»Piiritoimikunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana toimivan lisäksi vähintään neljä muuta jäsentä on läsnä.»

Kunnallisjärjestön säännöissä ehdotetaan, että kunnallistoimikunta olisi myös 7-jäseninen, mutta varsinkin suuremmilla paikkakunnilla, niinkuin esim. Tampereella, tämä järjestely tuottanee vaikeuksia. Meillä on nykyisin ollut kunnallistoiriikunnassa 15 jäsentä, joka kylläkin on aika korkea luku. Mutta esim. vaalivuosina ja silloin, kun tarvitaan aktiivista toimintaa, suuri kunnallistoimikunta on sittenkin eduksi. Sen jäseniä, arvovaltaisina henkilöinä, voidaan käyttää mm. työpaikoilla organisaation luojina ja muuallakin yhdysmiehinä. Lukumäärän supistaminen seitsemään ilmeisesti tuottaa vahinkoa, joten tässä kohdassa sääntöjen määräyksen pitäisi olla ehdollinen, niin että kunnallistoimikuntaan voitaisiin valita esim. 7—12 jäsentä. Tämä antaisi kunnallisjärjestön edustajistolle mahdollisuudet määritellä kunnallistoimikunnan vahvuus paikallisten olosuhteiden mukaan.

Jät§,n ehdotukseni puheenjohtajalle kirjallisena.

Sulo J. O j a n e n (Hämeen eteläinen): Hyvät puoluetoverit! Jonkinlaisena käytännön miehenä kentällä saanen muutamalla sanalla puuttua näihin sääntökysymyksiin. Evästyksen mukaisesti lausun kohtaan, jossa on puhe jäsenmaksukysymyksestä, että järjestelmä »ainoastaan kaksi maksuluokkaa» on epäoikeudenmukainen, ja että siihen pitäisi saada muutosta; jollei ole muuta mahdollisuutta, niin sitten entinen käytäntö niin tehostetussa muodossa sovellettuna, ettei pinnareita löytyisi.

Toinen kohta, mihinkä minä kiinnittäisin huomiota — myös evästyksen mukaisesti — on se, että tilitykset ehdotetaan tehtäväksi kaksi kertaa vuodessa. Se, joka on joutunut varsinkin ammattiyhdistysliikkeen puolella tähän kysymykseen syventymään, on joutunut toteamaan, että jokaisessa tapauksessa, jolloinka tilityksien välistä aikaa on pidennetty, muutos on lisännyt rästiläisten lukumäärää. Vaikka puolueen jäsenmaksut ovat suhteellisen pienet, niin jo nytkin on havaittavissa, että eräissä tapauksissa niiden saaminen tuottaa vaikeuksia. Siinä mielessä tilityskauden pidennys tulee muodostumaan erittäin haitalliseksi.

Edelleen kiinnitän huomiota sääntöjen siihen kohtaan, jossa puolue-toimikunta sääntövahokunnan ehdotuksesta esittää, että se mielipide voittaa, johon puheenjohtaja on yhtynyt. On kahdenlaista menettelytapaa tässä suhteessa, esim., että kun tapahtuu avoin äänestys, niin puheenjohtaja ehdottaa »jaa»-äänestyksen ja »ei»-äänestyksen pyytäen

ensin nostamaan kädet ylös »jaa»-äänten selville saamiseksi ja sitten »ei»-äänten selville saamiseksi. Äänimääräksi tulee esim. 19 »jaa»-ääntä ja 20 »ei»-ääntä. On käytännössä sellaista tapaa, että puheenjohtaja — joka tuossa vaiheessa ei ota äänestykseen osaa — sen jälkeen yhtyy siihen puoleen, joka sai 19 ääntä. Näin saadaan tasaaänet ja näin siis hävinnyt puoli tuleeikin voittajaksi. — Tämä on kysymys, josta ei ehdi tässä kiistelemään eikä väittelemään, mutta kahdenlaista menettelytapaa meillä on, minkä vuoksi tämä sääntöjen kohta pitäisi täsmentää ja sanoa esimerkiksi: »jota puheenjohtaja on äänestänyt». Stilisointi on asia erikseen, mutta tämä kohta pitäisi minun nähdäkseni siis täsmentää.

Varsinkin työväenliikkeessä on järjestöjen kokouksissa yleensä vaadittu ehdotukselle kannatus myöskin silloin, kun on kysymys vaalista ja ehdotetaan ehdokkaita. Yhdistyslakihan on toisenlainen, mutta minun nähdäkseni tämän kysymyksen kohdalla pitäisi sääntöjen sanontaa täsmällistää, mieluummin siten, että myöskin vaalien kohdalla ehdotukselle vaaditaan kannatus. Tai jos ei näin, niin sitten päinvastoin — pääasia, että asiaan tulee selvyyt. Sillä varsinkin ne puheenjohtajat, jotka lähtevät spekulointiin, ottavat yhden kerran tämän menettelytavan, toisen kerran toisen, tai käyttävät sitten sitä vanhaa tunnettua konstia, että »ilman kannatusta ehdotus raukeaa» ja nuija pöytään. Minun nähdäkseni tämä asia sietää myös selvennystä, siis täsmennystä, säännöissä.

Kunnallisjärjestön sääntöjen kohdalla puhutaan sos.-dem. kunnallisjärjestöstä. Miksei voida puhua johdonmukaisesti sosialidemokratistisesta kunnallisjärjestöstä; esim. Riihimäen Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö eikä mikään Sos.-dem. Kunnallisjärjestö lyhennyksessä muodossa. Meillä on viheltäjiä ja laulajia vaikka kuinka paljon me tarvitsemme myöskin sääntöihin täsmällistä sanontaa, mistä on kysymys.

Eräässä ehdotuksen kohdassa sanotaan, että jos kolme jäsentä vastustaa, niin järjestö ei voi erota. Se on »sekä-että». Sanoisin kuitenkin mieluummin, että ei olisi mentävä tällaiseen määräykseen, sillä me emme tiedä, koska huipulla on vallankumous, ja talloinhan perusjärjestöt eivät mahtaisi mitään, kun kolme jäsentä voisi estää siirtymisen oikeaan sosialidemokraattiseen puolueeseen. (Kokouksesta: Eroteetaan ne kolme jäsentä!) — En kuullut. (Kokouksesta toistetaan välihuuto.) Enpä kuullut sitä. — Joka tapauksessa asia on sen luontoinen, että kannattaa harkita erittäin vakavasti, mennäänkö tällaiseen sanosinko epädemokraattiseen tapaan. Minä kyllä käsitän, että määräys on tarkoitettu suojaamaan, mutta muodostuuko se suojaavaksi kaikkissa vaiheissa, se on asia erikseen.

Lehtinen kiinnitti huomiota kunnallistoimikunnan jäsenmäärään. Meillä Riihimäellä on toimitettu sääntöjen vastaisesti jo toistakymmentä vuotta, meillä on nimittäin kunnallistoimikunnassa ollut 9 vakinaista ja 5 varajäsentä. Kun nyt ajattelee tätä ehdotusta: seitsemän varsinaista jäsentä ilman varajäseniä, ja kun meillä on noin puolet vuorotyössä olevia, jopa kolmessa vuorossa olevia henkilöitä, niin voitte, hyvät toverit, helposti todeta, että tässä on käytäntö toista kuin teoria. Ei voida toimia käytännöllisesti, jos ehdotukset hyväksytään sellaisinaan. Tähän kohtaan on siis puututtava, jotta kunnallistoimikunnasta tulee toimintakykyisiä. Olen kiistellyt toveri Väyrysen kanssa asiasta Hämeenlinnassa. Hän puolusti kovin tätä ehdotukseen sisältyvää kantaansa. Mutta minä sanon vielä edelleen, että harkitkaa vakavasti asiaa, jottei säännöistä tehdä sellaisia, että niillä kavennetaan meidän toimintamahdollisuuksiamme. Esittäisinkin sitä käytäntöä, jota me olemme sääntöjen vastaisesti noudattaneet (kuten myös tamperelaiset, koska heilläkin on muistaakseni kunnallistoimikunnassa 15 jäsentä), että kunnallistoimikuntaan tulisi 9 vakinaista ja 5 varajäsentä. Täsmentäkää varajäsenten käyttöä myös sikäli, kuin on kysymys heidän päättäväisyydestään. Silloin nähdäkseni ollaan oikealla tiellä ja säännöistä tulee toimintakykyiset, sellaiset, että ne vastaavat järjestöjen toimintaa kentällä. Pienillä paikkakunnilla sen sijaan seitsenjäseninen kunnallistoimikunta on ilmeisesti liiankin suuri ja haittaa siellä sellaisena kunnallisjärjestön toimintaa.

Edelleen kiinnitän huomiota siihen kohtaan, jossa puhutaan pöytäkirjan tarkistuksesta. Sanotaan vain, että »kaksi pöytäkirjan tarkistajaa». Minulle on sattunut kerran, että pöytäkirjantarkistaja kuoli. Oli pidettävä uusi kokous. Esitänkin valittavaksi aina kaksi pöytäkirjan tarkistajaa ja kaksi varapöytäkirjantarkistajaa. Tämä on pelkkä käytännön kysymys kentällä. — Uno Laakso ravistaa päätään. Mutta voi tapahtua, että myöskin järjestöihminen kuolee, ei sille mitään mahda! Ainakin allekirjoittaneelle on näin käynyt (Naurua), kun rakennusmestari Tuominen kuoli pöytäkirjan tarkistajana ollessaan ja kokous oli sen vuoksi pidettävä uudestaan.

Sitten yhdistyksien hallituksiin esitetään myöskin johdonmukaisesti samaa seitsemän vakinaista. Tässä pätee se, minkä minä sanoin kunnallistoimikunnan kohdalla. Minun nähdäkseni vanha systeemi yhdistyksien hallituksien jäsenten valitsemisessa ja lukumäärässä on parempi kuin tämä uusi, jota täällä nyt ehdotetaan. • Käytännöllisistä syistä minä pidän vanhaa järjestelmää paljon parempana.

Koska minä sain pikkuisen lisää aikaa, niin mainitsen asiasta, josta Hämeen eteläisen piirin puheenjohtaja edellä käytti puheenvuoron. Hän lausui henkilökohtaisia ajatuksia edustuksesta piirikokouksissa.

Olen erittäin iloinen, että Riihimäen kunnallisjärjestön toistakymmentä vuotta sitten tekemä ehdotus on vihdoinkin täällä nyt jo niin pitkällä, että se ehdotetaan hyväksyttäväksi ja että siis jokainen yhdistys saisi ainakin yhden edustajan piirikokoukseen. On erittäin tärkeää toiminnan kannalta, että pienetkin yhdistykset pääsevät joskus piirikokoukseen — varsinkin jos piirikokouksia on vain joka kolmas vuosi! Samallahan voidaan kai jo sanoa, että kutsutaan ne koolle »tarpeen vaatiessa» (Naurua)! Eihän piirikokous ole mikään sellainen parlamentti, jossa vallankumouksia tehdään, vaan nähdäkseni se on lähinnä toiminnan elvyttämistilaisuus, siitähän siinä lähinnä on kysymys.

Minun nähdäkseni on piirin sääntöjen muuttuminen varsinkin juuri Etelä-Hämeessä, jossa ovat yhä voimassa vanhat säännöt, erittäin kiitettävä tapaus. Se tulee varmasti edistämään järjestötoimintaa, ja kokousten kustannuspuoli, linja-automaksut, jotka ovat 100, 200, korkeintaan 300 mk edustajaa kohden, eivät nähdäkseni ole tässä asiassa mitenkään ratkaisevia.

Eino R o m p p a n e n (Joensuun piiri): Hyvät toverit! Minä pyysin puheenvuoron vastatakseni tälle Hämeen miehelle, joka käytti puheenvuoron piirikokouksesta, ja jos tässä nyt sitten kerkiiä, pulmakseni vähän muutakin.

Kun hän mainitsi piirin puheenjohtajan ja että pienten yhdistysten edustajia tulee piirien piirikokouksiin mukaan niin hirveästi, että se näyttää jo mahdottomalta, jos piirikokouksen osanottajamäärä menee 150:een ja jopa yli, niin sanoisin tähän vain, että ei Häme liene sen kurjempaa eikä köyhempää eikä laajempi kuin Pohjois-Karjalakaan. Ei siellä ole pelätty tätä pienten yhdistysten mukaantuloa kerran vuodessa tuommoisiin joukkotilaisuuksiin, joiden pitäisi antaa meille uutta uskoa ja parempaa yhteyttä piirin ja puolueen johtoon kuin antavat ne laput piiritoimikunnasta. Tässä Sulo Ojanen oli ihan oikealla kannalla. Minä huomaan, että on siellä Hämeessä vähän muutakin eikä vain patavanhoillisuutta. Ajatellaan saloseudun yhdistystä, joka on sinne joskus sosialistisen aatteen muutamien miesten aloitteesta perustettu ja joka elää ja toimii ihan niin kuin sodan aikana jokin mottiin jäänyt porukka, joka jatkoi »ommoo sottoo» tietämättä siitä, mitä on yleisellä linjalla ja rintamalla tapahtunut. Tämähän voidaan sitten narrata propagandalla mukaan, jos ei muuta kosketusta ja yhteyttä ole kuin tuo kirjesota. Minun mielestäni on ihan oikein, että pienetkin ovat mukana, ja tulevaisuudessa niitä tarvitaan vielä enemmän kuin tähän asti. Minä ihmettelen, mitenkä Hämeessä on järjestelmä niinkin hyvä, kun eivät pienet yhdistykset ole olleet mukana. Sehän on paljon parempi yhteys, kun sieltä pienestä yhdistyksestä valitaan tuommoi-

nen teräväkykyinen mies, semmoinen, joka kykenee linja-automaksun maksamaan ja joka ottaa sitten sen päivän palkkionsa kunniavelasta — josta se kustantaa sen samalla —, sellainen mieshän viepi tuulahdukset yhdistykseen ja antaa selonteon piirikokouksesta ja on toisin sanoen tietoinen siitä, mitä puolueessa tapahtuu. Ja onhan mukavaa, että kun kerran vuoteen vietetään piirikokousta, niin silloin siinä on joukkoa mukana. Minusta ei tuntuisi pahalta, vaikka siinä olisi kolmekin sataa osanottajaa. Sehän herättäisi jo vähän syrjäistenkin huomiota, että mikä porukka kokoontuu noin — se on sosialistien piirikokofcs! Sen pitää kerran vuodessa näkyä vähän muillekin eikä vain Sosialidemokraattiseen Puolueeseen kuuluville ihmisille. Tämähän antaa uutta uskoa ja viepi elävän tuulahduksen sinne, missä sitä kiipeimmin tarvitaan, koska meidän puolueemme toimitsijat ja piirisihiteeri eivät kerkiä käydä kaikissa paikoissa, vaikka niillä olisi siihen vähän haluakin. Toisillahan ei liene haluakaan, ennen kuin sitten joskus vaalien edellä.

Täällä puhuttiin johtokunnan jäsenten valitsemisesta kertaheitolla ja vuodeksi kerrallaan. Tämä on kaksiteräinen miekka, ja tässä minäkin asetun vähän vanhoillisuuden kannalle. Katsokaas, niitä on näitä työväen voimien kokoajia kaikenlaisia, ja kun tänne pieneen syrjäseudun osastoon nyt menee joku hyvä agentti moottoripyörällä ja pari päivää haastelee saadakseen uusia jäseniä, niin se tuo niitä enemmän kuin siinä yhdistyksessä on ennestään. Ja kun nämä sitten hyväksytään siinä kokouksessa ensin jäseniksi, sillä petokseen astihan niitä on uskottava, niin kertaheitolla valitaan uusi johtokunta. Ei entisistä ole yhtään niitä, ja huu meni koko yhdistys seuraavassa kokouksessa sitten sinne, minne pitikin! No siihen voidaan kyllä vastata, että perustetaan uusi. Mehän olemme hyviä kättilöitä jokainen, niin että voimme sitä asiaa lähteä hoitamaan. Mutta jos ajatellaan yhdistystoimintaa, niin kuin täällä on mainittu, ja että miljoonamaisuuksia ja miljoonavelkoja on hoideltava, niin kyllä siihen jarru jää, jos puolet entisistä jää, jotka ovat perehtyneet asioita hoitamaan. Tässä siis minäkin mielelläni olen vanhoillisuuden kannalla, eli niin kuin tavataan sanoa, että vanha konsti on parempi kuin pussillinen uusia.

Eräässä puheenvuorossa sanottiin, että puolueen johdolla on oikeus muuttaa puolueäänestyksen tulosta esim. kansanedustajavaalin ja puolueäänestyksen kohdalla. Kyllä minun mielestäni on katsottava tulevaisuuteen eikä menneisyyteen. Tämmöinen oikeus pitää olla, ja minusta tuntuu siltä, että puolueen vastuunalaiset elimet paremmin kuin tähän asti katsovat puolueen kokonaisuutta silloin, kun lähdetään vaalitaisteluun tai muuhun valtataisteluun. Meillä on hyvin paljon alueita, joissa on sosialidemokraattisia ihmisiä, mutta ei puolueen jäse-

niä, eivätkä voi äänillään puolueäänestyksen aikana vaikuttaa siihen, keitä tulee kansanedustajaehdokkaiksi, ainoastaan sitten äänestyksen aikana. Nyt jos tuota valta-asemaa käytetään sikäli, että sieltä mistä ei ole ääniharavia mukaan tullut ollenkaan, niitä pistetään, niin silloin on kaikki hyvin, mutta jos sitä käytetään sillä tavalla kuin täällä joku puheenvuoron käyttäjä mainitsi, että pistetään joku pappi, joka ei ole muuten päässyt ehdokkaaksi, niin silloin ollaan hakoteillä. Jotta ei tässä mitään heikkoa ole, jos puolueen johdolla on jonkinlaista määrittämisvaltaa. Kun tässä nyt on meistä pyritty tekemään tällaista diktatuuripuoluetta, niin täytyyhän siinä herroillakin jotain sanottavaa olla, sillä maaseudullahan on se kunnallisvaalityyli, josta ei ikipäivinä päästä eroon, että kunnallisvaaleissa käy hyvin, kun jokainen yhdistys ja kyläkunta ja porukka asettaa oman ehdokkaansa ja on sen takana. Mutta valtiolisissa vaaleissa on toiset näkymät, eikä niitä saloseutuja kukaan mainosta enempää piirilehden palstoilla kuin muussakaan tilaisuudessa, että keskityttäisiin meidän miesten taakse. Siihen on tulevaisuudessa pyrittävä, että maaseudulta on mukana myös ääniharavia. Ei niiden tarvitse kuvitellakaan, että ne eduskuntaan tulevat, mutta ne kokoavat ääniä, jotta sinne joitakin pääsee, koska siellä on kaikenlaisia kalamiehiä, joista tulevaisuudessa meille on paljon suurempaa harmia kuin menneisyydessä. Siellähän on miehiä, jotka tulevat maaseudun ääniä haravoimaan paljon tarkemmin kuin tähän asti, ja siinä mielessä täytyy puolueen johdossa olla kaukonäköisiä miehiä, että ne ymmärtävät, mitä takamaillakin tapahtuu. Sillä jos meidän puolueemme kannatus jää yksistään asutuskeskusten ja kaupunkien äänien varaan, niin ei kannata meidän puolueherrojen koskaan raitahousuista uneksia!

23

Puheenjohtaja: Talousvaliokunta on pyytänyt saada esittää mietintönsä nyt tällä kohdalla. Suostuuko kokous siihen?

Suostuttiin.

Sulo J. Ojanen (Talousvaliokunnan puheenjohtaja): Talousvaliokunta on pitänyt ensimmäisen kokouksensa ja esittää mietintönsä n:o 1.

Valiokunta päätti ehdottaa puoluekokoukselle, että puoluekokousedustajien päivärahasi määrättäisiin 2 500 mk kokous- ja matkapäivää kohden. Helsinkiläisten kokousedustajani päivärahasi valiokun-

ta ehdottaa 1 500 mk kokouspäivältä. Valiokunta ehdottaa, että matkakustannukset suoritetaan rautateiden II luokan matkalipun hinnan mukaan.

Edelleen valiokunta ehdottaa, että valittavan puolueuuevoston jäsenten päivärahaiksi määrättäisiin 2 500 mk kokous- ja matkapäivältä. Helsingiläisten kokousedustajien päivärahaiksi valiokunta ehdottaa 1 500 mk kokouspäivältä. Edelleen valiokunta ehdottaa, että matkakustannukset suoritetaan rautateiden II luokan matkalipun hinnan mukaan.

Allekirjoittajina ovat valiokunnan kaikki jäsenet.

P u h e e n j o h t a j a : On kuultu valiokunnan ehdotus. Voitaneen hyväksyä.

Talousvaliokunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

24

Olavi Valpas (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Minulla on tuotavana tähän sääntöasiaan vähän Helsingin piirin piirikokouksen eväitä, ja lähinnä minä tässä koskettelisin puoluekokousedustajien vaaliluetteloa. Helsingin piirissä todettiin, että tällainen vaaliluettelo, niin tarpeellinen kuin se mahdollisesti onkin, olisi kuitenkin säännöllisesti käytettynä hyvin hankala. Tässä mielessä me ehdotammekin, että äänestystapa pidettäisiin ennallaan, että siis kunnossa oleva jäsenkirja riittäisi. Mutta jotta tällainen mahdollisuus, jota näissä säännöissä ehdotetaan, voitaisiin toteuttaa, esitämme, että tarpeen vaatiessa, jos puoluetoimikunta sellaisen katsoo välttämättömäksi, vaaliluettelo kuitenkin voitaisiin ottaa käyttöön. Minusta tuntuu, että tällaisen vaaliluettelon käyttäminen on etupäässä poikkeusolotilan sanelema. Meillähän on näinä ankeina aikoina käytetty näitä vaaliluetteloita ja siinä on sattunut yhtä ja toista hankaluutta — jonkun nimi on jäänyt pois jne. — ja syntynyt turhaa nurinaa.

Teen myöskin toisen ehdotuksen. Se koskee lähinnä vain helsinkiläisiä. Säännöissä on mainittu, että piiritoimikunnan jäsenten lukumäärä olisi 10. Ehdotan sen 12:ksi. Tämäkin on piirin yksimielinen ehdotus.

Täällä ovat muutamat toverit olleet peloissaan siitä, että johtokunta vaihtuisi vuosittain. Jatkuvaisuus olisi nähdäkseni turvattu, vaikka uusi sääntöpykälä nyt hyväksyttäisiinkin. Käyttäisin tässä ystäväni

Aatto Väyrysen sanoja, että johtokunnassahan on aina hyviä miehiä, ja jos ei ole hyviä miehiä, niin ne pitää panna pois ja ottaa hyvät miehet tilalle —• ja hyvät miehet ovat aina niin hyviä miehiä, että osaavat kyllä itsensä johtokuntaan valituttaa!

Tarmo Harju (Hämeen pohjoinen):. Toveri puheenjohtaja! Puutuisin puheenvuorossani "näiden puoluesääntöjen 13. pykälään, ensiksi kohtaan, jossa käsitellään puoluekokousedustajain valintaa silloin, kun kunnassa ei ole kunnallisjärjestöä ja joudutaan muodostamaan vaaliyhtymä puolueosastojen toimesta.

Vihkosessa, joka meillä on käsillä, on sivulla 92 kohta, joka kuuluu: »Kunnallisjärjestöllä, jonka alaisten puolueosastojen henkilöjäsenluku ei riitä edustajan saamiseen, on oikeus liittoutua vaaliyhtymäksi lähinnä sijaitsevien yhden tai useamman kunnallisjärjestön tai puolueosaston kanssa ja siten saada edustaja tai edustajia samojen perusteiden mukaan kuin 2 momentissa mainittu erillinen kunnallisjärjestö. Kunnallisjärjestön puuttuessa voivat tällaisen vaaliyhtymän muodostaa yksi tai useampi puolueosasto. Samaan vaaliyhtymään tulevien järjestöjen on edustettava mikäli mahdollista alueellisesti yhtenäistä osaa piiristä. Vaaliyhtymän perustamisesta päättää piiritoimikunta.» Tämä on tähän asti selvää. Mutta nyt tulee heikko kohta, ja se on se, että on olemassa heikoin mahdollisuus varustettuja yhdistyksiä, ja kun vaalin toimeenpano tietää melko huomattavaa järjestelytyötä, niin voi käydä niin, että mikään noista heikoista yhdistyksistä ei pysty vaalia suorittamaan — toisin sanoen vaalin edellyttämiä käytännön tehtäviä hoitamaan — ja koko tämä tärkeä toimitus jää kokonaan suorittamatta.

Olisin sitä mieltä, että tähän 13 §:n 3 momenttiin olisi tehtävä lisäys, että »puoluekokousedustajain vaalia suoritettaessa voi näissä säännöissä mainittujen paikallistoimikuntien tehtävät hoitaa myös piiritoimikunta.» Näin menetellen todennäköisesti se puute, joka säännöissä tämän käsillä olevan esityksen mukaan on olemassa, voitaisiin poistaa ja vaalin suorittaminen saada järjestettyä sillä tavalla, että se noudattaisi normaalia menettelytapaa ja olisi varmistettu.

Toinen kohta, johon haluaisin puuttua, on sääntöjen 17 §, jossa puhutaan puoluekokousedustajain valituksi tulemisesta. Pykälä kuuluu: »Kunnallis- ja paikallistoimikunnan tulee ilmoittaa valituksi tulleiden edustajaehdokkaiden saamat äänimäärät piiritoimikunnalle viimeistään 30 päivään ennen puoluekokousta. Piirijärjestön kokous hyväksyy vaalien perusteella edustajat puoluekokoukseen. Piiritoimikunta tiedottaa vaalien tulokset puolueosastoille ja toimittaa edustajavaltakirjat puolue-toimikunnalle viimeistään 20 päivää ennen puoluekokousta.» Jos näin menetellään, aim joudutaan melko vaikeaan tilan-

teeseen, sillä sääntöehdotuksen mukaanhan jouduttaisiin sinä vuonna, jona puoluekokous kokoontuu, pitämään kaikki piirijärjestöjen kokoukset 10 päivän sisällä, mutta tuohon 10 päivän aikaan saattaa sisältyä parhaassa tapauksessa kaksi sunnuntaita ja pahemmassa tapauksessa vain yksi sunnuntai, eikä voida kuvitella, että maaseudulla ja yleensä missään muuallakaan pidettäisiin piirikokousta muuta kuin lauantain ja sunnuntain tiimoilla. Sääntövaliokunnan olisi pyrittävä oikaisemaan tämä kohta sääntöehdotuksessa.

Esittäisin kysymyksessä olevan 17 §:n toisen lauseen näin kuuluvaksi: »Piiritoimikunta hyväksyy vaalien perusteella edustajat puoluekokoukseen.»

Pyydän jättää kokouksen puheenjohtajalle nämä muutosesitykset kirjallisesti.

Lauri Mäkinen (Vaasan eteläinen): Toveri puheenjohtaja! Asettettu toimikunta, joka on saanut tehtäväkseen uuden sääntöluonnosesityksen tekemisen tämän puoluekokouksen hyväksyttäväksi, on mielestäni tehnyt erittäin onnistunutta ja tiivistä työtä. Vaaliyhtymä, jota täällä edustan, käsitteli erittäin perusteellisesti tätä uutta luonnosta ja totesi, että se on hyvänä runkona, jonka pohjalta lähdetään puolueelle uutta sääntökokoelmaa luomaan. Kuitenkin esityksessä on muutamia kohtia, joihin meillä puututtiin ja joista haluttiin tälle puoluekokoukselle muutamia huomautuksia tehtävän. Täällä on jo joitakin sellaisia huomautuksia tehtykin, joten minä en niitä enää toista.

Vihkossa sivulla 107 on kohta, johon meillä kiinnitettiin huomiota. Se on pykälässä 11, jossa puhutaan piirikokouksessa olevien edustajien puhe- ja esitysoikeudesta. Siinä on jollakin käsittämättömällä tavalla unohtettu piiristä valitun puolueenueuvoston jäsenen, osuus. Mielestämmme tässä on tapahtunut inhimillinen unohtaminen, sillä luonnollistahan on, että kun piirikokous nimeää puolueenueuvoston jäsenen, niin sillä täytyy olla myöskin mahdollisuus kontrolloida tämän jäsenen toimintaa, ja tämän se voi tehdä vain silloin, kun puolueenueuvoston jäsenellä on puhe- ja esitysoikeus piirikokouksessa. Kyseiseen pykälään pyydän siis saada tehdä lisäyksen, että puhe- ja esitysoikeus piirikokouksessa olisi myöskin piirin valitsemalla puolueenueuvoston jäsenellä. Tämän sääntövaliokunta ottanee huomioon.

Täällä sääntöluonnoksessa on myöskin tehty muutosesityksiä sekä piiri- ja kunnallisjärjestön että puolueosastojen johtokuntien jäsenlukuun. Näitä esityksiä meillä Seinäjoella pidettiin liian kaavamaisina, kun noin vain nimetään seitsemän jäsentä kuuluvaksi johtokuntaan. Tosin Helsingin piiri on saanut eräänlaisen armon siinä, niin että se voi valita kymmenen, ja äsken Helsingin piiriin edustaja teki täällä

esityksen, että luku nostettaisiin 12:ksi. Tämä on oikea esitys. Kyllä meilläkin pidettiin tätä seitsemän jäsenen sääntöä liian kaavamaisena, sillä onhan luonnollista, että kun on hyvin erisuuruisia puolueosastoja, toisissa on 10—20 jäsentä, toisissa taas monta sataa jäsentä, niin tässä täytyy olla pelinvaraa. Käytännön kysymyksethän ne sanelevat sen, minkälainen jäsenluku järjestön johtokunnassa tulee olla. Esi-tänkin, että puoluekokous hyväksyisi sellaisen muutoksen sääntöihin, että sekä piiritoimikunnan että kunnallistoimikunnan ja puolueosaston johtokunnan jäsenmääräksi hyväksyttäisiin vähintään 7, mutta enintään 12. Tällöin perusjärjestöllä on mahdollisuus asettaa johtokunnan kokoonpano sitä suuruusluokkaa olevaksi kuin se käytännön toiminnassa on tarpeellista.

Sitten minä vielä lyhyesti pyytäisin saada esittää Seinäjoen Työväenyhdistyksen ehdotuksen, joka koskee puheenjohtajan valintaa perusjärjestöissä. Tähän meidän esitykseemme on myöskin meidän piiritoimikuntamme yhtynyt. Tästä asiastahan on ollut aikaisemmissakin puoluekokouksissa kyllä puhetta, vaikka se ei ole saanutkaan tulta alleen. Siitä huolimatta päätettiin tällekin puoluekokoukselle esittää, että puheenjohtajan valintaperusteissa siirryttäisiin sille käytännölliselle linjalle ja nimenomaan sille kansanvaltaiselle linjalle, että vuosikokous valitsisi yhdistyksen puheenjohtajan. Pyydän siis sääntövaliokuntaa huomioimaan työväenyhdistyksemme tätä asiaa koskevan esityksen.

Leo Lekola (Hämeen eteläinen): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Minä en yhtyisi täällä esitettyyn sääntöjen muutos-ehdotukseen siinä mikä koskee puolueuuevoston puheenjohtajaa. En pitäisi sitä hyvänä esityksenä, päinvastoin hyvänä olisi pidettävä sitä järjestelyä, että puolueuuevoston puheenjohtaja osallistuu myöskin puoluetimikunnan kokouksiin. Niinhän meillä on laita mm. osuus-kauppaliikkeessä, jossa hallintoneuvostojen puheenjohtajat osallistuvat liikkeen johtokunnan kokouksiin ja jossa näillä puheenjohtajilla on jonkinlainen valvontatehtävä, oikeus valvoa, että johtokunta noudattaa hallintoneuvostossa ja liikkeen edustajistossa tehtyjä päätöksiä.

Samalla minä lausuisin omana mielipiteenäni kunnallisjärjestöjen sääntöjen 14, pykälän osalta saman, mitä täällä tamperelainen toveri Lehtinen ja riihimäkeläinen toveri Ojanen sanoivat kunnallistoimikuntien jäsenmäärän rajoittamisesta seitsemään jäseneseen. Siinä kunnallisjärjestössä, josta minut on tähän puoluekokoukseen lähetetty, on jo useamman vuoden aikana ollut käytäntö kunnallistoimikuntaa valittaessa se, että me olemme koettaneet saada siihen jäseniä kaikista kunnallisjärjestön alaisista yhdistyksistä. Kunnallistoimikunnan vir-

kailijat, puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja, jopa varapuheenjohtajakin, on koetettu saada jostakin kunnallisjärjestön suuremmasta ja jäsenrikkaammasta yhdistyksestä. Me olemme pitäneet tätä menettelytapaa erittäin onnistuneena. Viimeksi tämä kävi ilmi, kun asetimme ehdokkaita tulevaa kunnallisvaalia varten. Kun kunnallistoimikunnan jäsenet olivat ympäri pitäjää eri yhdistyksistä ja kunnallistoimikunta valmisti ehdokaslistat, niin niihin tuli ehdokkaita, paitsi asiantuntemuksella suoritettua puolueäänestyksen mukaan, myös ulkopuolella puolueäänestyksen eri puolilta pitäjää sen asiantuntemuksen mukaan, mikä tällä kunnallistoimikunnalla oli.

Minä yhdyn kannattamaan toveri Ojasen ehdotusta kunnallistoimikuhtien jäsenmäärästä, nimittäin että vakinaisten jäsenten kohdalta sääntöihin tehtäisiin pykälä, joka edellyttäisi, että kunnallistoimikuntaan tulisi valittavaksi 5—9 vakinaista jäsentä ja sen lisäksi 3—5 varajäsentä.

Olavi H a k a l a (Hämeen eteläinen): Hyvät puoluetoverit! Pyydän yhtyä niihin esityksiin, joita toveri Ojanen täällä teki. Ne kaikki ovat huomion arvoisia sääntöjä muutettaessa. Sen lisäksi haluaisin vielä puuttua puolueen sääntöjen 36. pykälään, jossa sanotaan, että puoluelehtien ylin määräjä on puoluekokous. Ehdotan, että siihen lisätään kohta, joka merkitsee, että myös piirilehtien levikkirajat kuuluisivat puoluekokoukselle. Käytäntö on tähän asti ollut sellainen, ettei puolueella ole ollut sanottavaa merkitystä piirilehtien levikkiä järjestetäessä.

Sen lisäksi teen myöskin esityksen, että yhdistysten olisi vuosikokouksesta ilmoitettava myöskin puoluelehdissä, että siis sääntöjen 10 §:n 4 momentti tulisi kuulumaan seuraavasti: »Kutsut puolueosaston kokouksiin laatii johtokunta. Kutsu vuosikokoukseen on julkaistava puoluelehdissä ja julkipantava...», minkä jälkeen momentti jatkuisi sellaisena kuin se on sääntöehdotuksessa.

Helge Karlsson (Hämeen eteläinen): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit: Ensinnäkin sanoisin, että ihmetyttää, kun me hitaat etelä-hämäläiset olemme olleet täällä niin paljon äänessä, meistä on jo viides puhuja sieltä Etelä-Hämeestä pöntössä! Tämä vähän ihmetyttää. Mutta varmaan meitä huolestuttaa koko puolueen menestys, olemmehan me tulleet tänne tekemään hyviä päätöksiä, jotka olisivat omiaan edesauttamaan puolueen toimintaa.

Pyytäisin erikoisesti kiinnittää huomiota jäsenmaksukysymykseeri. Se on minusta yksi sellainen asia, joka on a ja o koko meidän puolue-toiminnassamme. Jos mennään siihen, että jäsenmaksut kootaan ja tilitetään vain kaksi kertaa vuodessa, niin kyllä me silloin olemme hakoteillä. Jos me menemme siihen, että jäsenmaksut vain kootaan

kaksi kertaa vuodessa, niin saamme sanoa hallelujaa koko järjestötoiminnalle. Sillä on ymmärrettävää, että varsinkin vähävaraiset pitävät puolen vuoden jäsenmaksuja suurina eivätkä niitä maksa. Ne jäävät silloin maksamatta, ja kun säännöissä vielä sanotaan, että ne, jotka eivät määrääjassa ehdottomasti ole suorittaneet jäsenmaksuja, ovat menettäneet kerta kaikkiaan jäsenoikeutensa, se tietää suurta jäsenkatoa. Sanoisin, että tehty ehdotus on laiskuuteen, laiskuuden huippuun, kehoittamista, sillä mitäänhän ei tapahdu tässä järjestötoiminnassa niin paljon eikä niin varmasti kuin toimettomuutta. Jäsenmaksujen kanto on juuri sitä toimeliaisuutta, jota erikoisesti tulisi tehostaa. Siinä mielessä minä panisin arvoisien puoluekokousedustajien sydämelle tämän asian. Jos me uuteen systeemiin suostumme, niin saamme olla aivan varmoja siitä, että jäsenmäärän lasku tulee olemaan niin huomattava, että seuraavassa puoluekokouksessa sitä ihmetellään ja ollaan silmät pystyssä. Sen vuoksi esitettyä kantojärjestelmää ei pitäisi missään tapauksessa hyväksyä.

Mauno Mäkelä (Kymen piiri): Puheenjohtaja, arvoisat puoluekokousedustajat! Yhdyn näihin sääntövaliokunnan ehdotuksiin usealta kohdin. Mutta pykälästä 24, josta täällä aikaisemmin ovat puhuneet Kokko ja Järvinen, olen minäkin sitä mieltä, että puolue-neuvoston puheenjohtaja olisi valittava puoluekokouksessa.

Myöskin yhdyn Ojaseen ja edellisen puheenvuoronkäyttäjään siinä, että jäsenmaksut olisi tilitettävä neljännesvuosittain. Pitäisin tärkeänä, että ainakin puolueosastot kantaisivat jäsenmaksut vuosineljänneksittäin, vaikka tilitys eteenpäin sitten tapahtuisikin puoli-vuosittain.

Sitten osallistuminen yleisiin vaaleihin, pykälä 39. Siinä olisin sillä kannalla, että meidän olisi otettava huomioon koko se laaja joukko, joka antaa äänensä Sosialidemokraattiselle Puolueelle ja joka kaikkialla on laajempi kuin se joukko, joka äänestää puolueosastoissa ehdokkaista. Nähdäkseni ehdotus on tässä oikeaan osunut, koska saattaa olla esim. pappeja, jotka eivät puolueäänestyksessä tosin saisi kovin paljon ääniä, mutta jotka ovat laajan äänestäjäjoukon kannalta sellaisia, että onnistuvat saamaan ehkä hyvinkin ratkaisevan määrän ääniä Sosialidemokraattiselle Puolueelle itse eduskuntavaalissa.

Lopuksi yhdyn Mäkysen esitykseen siinä, että piiritoimikunnan, kunnallisjärjestön ja yhdistyksien johtokunnan jäseniä tulisi olla vähintään seitsemän ja enintään kaksitoista.

Elbe Kuusela (Mikkelin piiri): Puheenjohtaja, hyvät puolue-toverit! Täällä on näistä säännöistä jo puhuttu paljon, mutta siitä huolimatta haluan tuoda yhdistykseni kokouksen eväät.

Yhdistykseni oli sitä mieltä, että puoluetoimikunnan jäsenmäärä voisi olla 15 varsinaista jäsentä. Varajäsenet saisivat kyllä jäädä pois.

Mitä tulee puolueosastojen sääntöihin, halusi yhdistykseni yhtyä Seinäjoen Työväenyhdistyksen esitykseen siinä, että puheenjohtajan valitsisi puolueosastoille puolueosaston vuosikokous eikä johtokunta.

Muissa kohdin yhdistyksemme kantaa ei tarvitse selostaa, koska vastaavat asiat on täällä jo tuotu esille muissa puheenvuoroissa.

Heino Uksila (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja! Täällä on puhuttu sääntöasioista jo paljon, mutta eräästä seikasta, josta täällä ei ole vielä lausuttu, haluaisin tässä huomauttaa. Ja se on se, että kun näitä sääntöjä ruvettiin uudistamaan, tarkoituksena oli saada aikaan yhtenäisyys. Nyt tämä yhtenäisyys kärsii esimerkiksi siitä, että samalla kun puolueen puheenjohtaja ja puoluesihteri valitaan erikseen, muissa järjestöissämme ei toteuteta vastaavaa menettelytapaa.

Toisaalta näkisin, että se erovuoraisuusperiaate, joka meillä johtokuntien valitsemisessa on tähän saakka ollut käytännössä, olisi syytä säännöissä edelleen säilyttää. Jos me siirrymme ehdotettuun uuteen järjestelyyn, niin työväenyhdistysten taloudellisten asioiden hoito tulee siitä varmasti kärsimään.

Tämä nyt tarjolla oleva sääntöluonnos on siinäkin suhteessa arvostelun tarpeessa, että johtokuntaan enempää kuin kunnallistoimikuntaankaan ei ole asetettu lainkaan varajäseniä. Asettaahan teollisuusseuduilla vuorotyö suuria esteitä näiden elimien kokoonsaamiselle, kun kaikki niiden jäsenet eivät aina ole työssä samassa vuorossa. Tätä seikkaa sääntötoimikunta ei ilmeisestikään ole ottanut huomioon ehdotusta laatiessaan.

Sääntötoimikunnan esityksessä sivulla 84 puhutaan puoluetoimikunnan jäsenten olosta valtioneuvoston jäsenenä, mutta kun lopullisessa esityksessä ei vastaavaa määräystä löydy, niin kysyn, onko se lipsahdus, vai onko tarkoitus pitää asia edelleen puoluekokouksen periaatepäätöksen varassa.

Sitten eräs seikka, jossa minä haluaisin korjausta. Meillähan on sääntötoimikunnassa ollut juristeja mukana. Kun siis kunnallisjärjestön ja piirijärjestön sääntöjen muuttamisesta lausutaan, että kokouksen enemmistö voi siitä päättää, niin onko tämä oikein? Yhdistyslain mukaanhan säännöt voidaan muuttaa 3/4 enemmistöllä joten astuisiko puoluekokous tässä suhteessa nyt säätämään parempaa lakia? Nähdäkseni vastaava, ainakin 2/3 enemmistön sääntö olisi sisällytettävä myös piirijärjestöjen ja kunnallisjärjestöjen sääntöihin ja toteutettava siis kautta linjan.

Puheenjohtaja: Esillä olevassa asiassa pyydetty puheenvuorot on käytetty. Keskustelu asiasta riittää?

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Asia lähetettäneen valiokuntaan.

Asia lähetettiin sääntövaliokuntaan.

25

Puheenjohtaja: Jatketaan jo eilen aloitetun asian käsittelyä, esitykset 1—18, vihkossa sivuilla 2—55. Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Salo. Onko toveri Salo saapuvilla? Ei taida olla. Entä toveri Airas? Piirisihteeri Airaksella on puheenvuoro.

Aaro Airas (Mikkelin piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät puolue-toverit! Mikkelin piirin sosialidemokraattinen väki käsitteli piirikokouksessaan verrattain perusteellisesti niitä kysymyksiä, joista puoluesihteerin Pitsinkitällä eilen piti erittäin hyvän alustuksen. Mikkelin piirin väki on sitä mieltä, että puolueen linja teollistamiseen nähden on aivan oikea, ja se asettuu yksimielisesti tämän linjan taakse. Mutta erääseen seikkaan se haluaa kiinnittää huomiota, nimittäin siihen, että meillä siellä Mikkelin piirissä on jatkuvasti sellainen tunne, että tämä piiri on jätetty jollain tavalla takamaan asemaan. Maaltapako ei ole siellä ainoa ongelma, vaan myös maakunnasta pako, josta on esimerkkinä mm. se, että lääni on ainoa lääni koko maassa,* jossa väkiluku on jatkuvasti laskenut. Me tiedämme, että Mikkelin piiri edustaa poliittisesti erittäin vahvaa sosialidemokraattista maaperää, mutta sanoisin, että jos kehitys jatkuu edelleenkin nykyiseen suuntaan, niin meidän vaikutusvaltamme siellä tulee vähenemään. Me tiedämme varsin hyvin, että myös Kymenlaakso, Varsinais-Suomi, Uusimaa ja Helsinki tarvitsevat hyviä sosialidemokraatteja, mutta siitä olemme eri mieltä, että Mikkelin-piiriläisten pitäisi jatkuvasti lähettää sosialidemokraatteja tänne Etelä-Suomeen. Näin on ollut pakko tehdä, kun läänissämme ei ole ollut riittävästi työtilaisuuksia tarjolla. Olemme kuitenkin vakaasti siinä käsityksessä, että meidän läänissämme pitäisi olla kaikki edellytykset teollisuuden sijoittumiselle, mutta puolueen johdossa on tajuttava tämä. Sen vuoksi piirikokouksemme teki päätöksen, että Heinolan—Lekolan radan rakennustöiden kiirehtimistä esitetään vakavasti harkittavaksi, koska myös kuljetusolosuhteet ovat sellaisia tärkeitä asioita, joista suuressa mää-

rin riippuu, mihin teollisuus sijoittuu. On paikallaan, että Lappia teollistetaan, mutta minulla on sellainen käsitys, ettei myöskään näitä vähän etelämmässä olevia maakuntia pitäisi täysin unohtaa. Nimenomaan juuri Mikkelin lääni on viime aikoina jäänyt hiukan lapsipuolen asemaan tässä suhteessa ja siitä johtuen myös asukasmäärä siellä on todellakin laskenut. Toivoisin, että valittava puoluetoimikunta ja eduskuntaryhmä, kun ne ryhtyvät toteuttamaan uutta talouspoliittista ohjelmaa, joka täällä todennäköisesti hyväksytään, muistaisivat Mikkelin piirin erikoisaseman ja ottaisivat huomioon sen, että tässä läänissä on sosialidemokratialla yhä erittäin voimakas kannatus. Tämän kannattajajoukon ääni täytyy puolueen johdon ottaa teollistamiskysymyksissä paremmin huomioon, kuin mitä tähän saakka on ollut asianlaita.

Mirjam M a j a v a (Oulun piiri): Hyvät toverit! Kuulimme eilen puoluesihteerin Pitsingin erittäin selvän ja asiallisen alustuksen puolueen tulevasta lähiajan talouspoliittisesta ja sosiaalipoliittisesta ohjelmasta. Kun me nyt luomme suuntaviivat lähivuosien ohjelmille, on meillä kaikilla ensimmäisellä sijalla teollistaminen, jonka edellytyksenä on kansantulon nousu. Kuitenkin on meidän suunnitelmaa tehdessämme otettava huomioon se, mitä puoluesihteerikin painotti alustuspuheenvuorossaan, ettemme me voi joka kylään tehdasta rakentaa. Sehän olisi mahdottomuus. Sen vuoksi minusta tässä yleiskeskustelussa onkin syytä tähdentää erikoisesti sitä, että meidän olisi löydettävä uusia työkohteita työn tarpeessa oleville. Meidän olisi pystyttävä hankkimaan näitä työkohteita suunnitelmallisesti sen vuoksi, että me emme, vaikka tämä meidän suunnittelemamme teollistamisohjelma tulisikin kymmenen vuoden kuluttua toteutumaan, ehdi kuitenkin saamaan teollisia työpaikkoja tarpeeksi ajoissa tarvittavaa määrää.

Edellä olevaan vedoten esitän, että teollistamisohjelmaan kohdassa 3) Liikenne, sisällytettäisiin kohta E, jossa mainittaisiin maan lentokenttäverkoston laajentamisesta.

Tilannehan on liikenteen osalta nykyisin se, että lentokenttien harvalukuisuuden vuoksi on turvaututtava hitaampiin kulkuvälineisiin. Lentoliikenteen taksojen kalleus johtuu varmaankin osaltaan myös kenttien harvalukuisuudesta. Silloin kun me ohjelmamme mukaan pyrimme kohottamaan kansan elintasoja, tulee myös lentoliikenteen käyttö yleisemmäksi ja ajan vaatimaksi. Sillä jo nykyisinkin päivärahakustannukset niissä ammateissa, joissa joudutaan tekemään pitkiä matkoja, ovat niin suuret, että on halvempaa työnantajalle kustantaa lentolippu kuin maksaa hitaiden kulkuvälineiden käytön aiheuttama päivärahakustannus.

Edellä olevaan vedoten esitän, että tähän ohjelmakohtaan lisätäisiin maininta siitä, että lentokenttä verkostoa on, pyrittävä laajentamaan ensisijaisesti paikkakunnille, joihin yhteydet eivät vielä ole tämän päivän vaatimuksia vastaavalla tasolla. Tunnettuahan on, että TVH:n lentokenttäosastolla tehdään paraikaa laskelmia tällaisten kenttien kustannuksista ja että kenttiä koskevia suunnitelmia laaditaan. Tällaisia hankkeita on erikoisesti Pohjois-Suomessa useitakin. Me koillismaalaiset toivoisimme, että kun Suomen Malmin tutkimukset alueellamme eivät tähän mennessä vielä ole tuottaneet tuloksia ja kun kaivostoiminnasta siten ei voida sanoa vielä juuri mitään, niin meidän tulisi saada sinne omille kulmillemme edes lentokenttätömaa, jollaista suurta työmaata me näillä alityöllisyysalueilla niin kiipeästi tarvitsisimme. — Tämä tästä.

Toisena asiana ajattelin ottaa tässä puheenvuorossani esille työttömyystöistä lauselman, joka on sivulla 26 ja jossa mainitaan, että työttömyystöistä on päästävä ja töitä järjestettävä vapailla työmarkkinoilla. Tämä esitys on aivan oikeaan osunut. Tilannehan on tänä päivänä se, että tuntuu toisinaan kuin se politiikka, jota nykyinen hallitus toteuttaa, olisi juuri päinvastaista, ts. että halutaan vapautua vapaista töistä ja siirtyä työttömyyksiin. Näin on esimerkiksi siellä, missä maantietöitä joudutaan tekemään työttömyystöinä. Nämä työmaathan ovat avoinna miltei läpi vuoden, mutta loka-marraskuussa tavallisesti tulee ministeriöstä ilmoitus, että määrärahat ovat loppuneet ja että tämä vapaa työmaa lopetetaan. Huomenna se on työllisyystömaa! Tässä ei auta muu kuin lähettää kiireellisesti kortistoon työmaallehakeutumiskaavakkeet. Siellä työntekijät täyttävät työn aikana nämä kaavakkeet, ja seuraavana päivänä he ovatkin sitten työttömyystyöläisiä. Tällä toimenpiteellä alennetaan ihmisen arvoa. "Mitä varten tässä maassa ei voitaisi tehdä niin kuin Tampereen yhdistys on esittänyt? Mitä varten me emme voisi tehdä suunnitelmallista ohjelmaa juuri sitä varten, ettei syntyisi tällaisia tilanteita, koska kuitenkin työmaa on valtion kustannuksella hoidettava loppuun asti? Sen vuoksi minä lämpimästi toivonkin puoluekokouksen hyväksyvän ajatuksen suunnitteluministeriön perustamisesta. Minun ymmärtääkseni me emme muuten pysty pääsemään näistä suurista epä-Jjohdista.

Kolmantena asiana ajattelin puheenvuorossani erikoisesti painottaa sitä, että puolueen kouluohjelmassa mainitaan ammattikurssitoiminnan jälkeisestä kasvatustyöstä. Nythän on tilanne maassa: suurin piirtein se, että koska me emme tule saamaan niin nopeasti ammattikouluja nuorille henkilöille kuin meidän olisi kaiken kohtuuden nimessä niitä saatava, niin me joudumme tulevinakin vuosina

turvautumaan nuorten työttömien ammattikurssitoimintaan. Ja kun nämä kurssit kestävät ainoastaan 8—11 kuukautta, me emme voi vaatia, että näiltä kurseilta päässeet olisivat vielä täysin päteviä ammatissaan. Nimenomaan tähän meidän tulisi kiinnittää huomiota ja pohtia mahdollisuuksia, miten me voisimme tällaisten kurssien-suoritaneiden ammattitaitoa edelleen kohentaa.

Yrjö Vänttinen (Joensuun piiri): Hyvät puoluetoverit! Me tulemme täällä hyväksymään ohjelman, jossa pääpaino on maan teollistamisessa, siis teollistamisessa työtilaisuuksien lisääjänä. Olen ilomielin osaltani ohjelmaa hyväksymässä. Voinpa todeta, että puolueemme taholta hoidettu äänenpito vuosien mittaan on kantanut tulosta sikäli, että tuossa äänenpidossa alamme itse jäädä »toiseksi». Siksi paljossa on tuo ohjelma hyväksi havaittu ja siksi paljon sille on ilmaantunut uusia ystäviä. Ennen kaikkea tässä uudessa ohjelmaehdotuksessa on myönteistä se, että siinä pohditaan teollisuuden hajakesitystä, toisin sanoen periaatetta: teollisuutta sinne, missä on raaka-aineita, maakunnallisten rajoitusten estämättä. Se käsitys, että jos joku maakunta on köyhä, se sellaisena pysyköön, ei pidä enää paikkaansa, vaan nyt pyritään sellaistaakin maakuntaa nostamaan, teollisuutta sen alikehittyneille alueille luomalla.

Tällaista alikehittyneisyysaluetta on nykyisin koko Pohjois-Karjala. Siellä on luontaisia raaka-aineita: puuta ja mineraaleja. Siellä on mahdollisuus luoda uutta teollisuutta ja laajentaa entistä. Pohjois-Karjalan kunnat ovat alan asiantuntijoilla tutkituttaneet ja suorituttaneet väestöpoliittisia, taloudellisia ja teollistamistutkintuksia maakunnallisessa mielessä. Näiden tutkimusten tulokset ovat olleet myönteisiä. Eräs huomattava teollistamistutkimus on valmistunut aivan viime päivinä. Kaikkien näiden tutkimustoimenpiteiden johdosta ovat maakuntaliiton puitteissa olleet Pohjois-Karjalan punaisten kuntien, edustajat, tietysti yhdessä porvarillisten kunnallismiesten kanssa. Meillä on siellä paljon valmista asiaa, ja me odotamme, aivan samoin kuin täällä Mikkelin piirin edustaja odotti, puolueemme taholta myönteistä suhtautumista ja kehityksen ohjaamista meille myönteiseen tulokseen.

Sitä emme vain' oikein ymmärrä, että yritteliäisyytemme saa esim., puolueemme pää-äänenkannattajalta osakseen oudohkoja näpsäyksiä. ja oudohkoa viileyttä. Erityisesti tämän vuoden puolella lehti on jöneljä tai viisi kertaa ollut meille kiukkuisella päällä. Siinä on ollut esim. sellaisia mainintoja, että aina kun puhutaan Pohjois-Karjalan teollistamisesta, ovat maalaisliittolaiset Korsimoineen sotkemassa, asioita. Emme mielellämme näkisi yhdistettävän suunnitelmiamme maalaisliittoon ja Korsimoon. Me olemme olleet mukana' vilpittö-

rnässä mielessä ja sosialidemokraatteina, tosin emme yksin, mutta vakaasti myötävaikuttavina, jopa suuntaa näyttävinä, silmämääränämme maakuntamme taloudellisen elämän kehitys ja työtilaisuuksien luominen niiden todellisessa tarpeessa oleville. Tässä mielessä tulen' luovuttamaan tähänastisten tutkimusten tulokset puoluetoimikunnan ja pää-äänenkannattajamme käytettäväksi; sieltä löytyy todellista asiaa. Toivomme myös asiallista suhtautumista, sillä eivät meidän pohjois-karjalaisten asiat ole" vain maalaisliittolaisten haitteloja.

Muutoin tulen kannattamaan puoluetoimikunnan ehdotusta.

Tuomas B r y g g a r i (Helsingin piiri): Hyvät toverit! Minä pyydän kiinnittää arvoisan kokouksen huomiota erääseen sosiaaliasiaan, jonka toteuttaminen on vielä jäänyt odottamaan vuoroaan, tarkoitan sairausvakuutusta ja äitiysvakuutusta.

Sairausvakuutuksen valmistelussa sanoi Matti Paasivuori vuonna 1927, että hän on työskennellyt sen asian eteen 40 vuotta. Nyt on kulunut siitä ajasta yli 30 vuotta, ja vielä se asia on odottamassa vuoroaan. Tannerin hallituksen aikana annettiin asiasta hallituksen esitys. Se sisälsi sekä osittain äitiysvakuutuksen että myöskin sairausvakuutuksen toteuttamisen. Sairausvakuutuksesta olisivat päässeet osallisiksi ne, jotka olivat palkkatyössä ja joiden vuosiansio oli enintään 2.000 mk vuodessa. Samalla olisivat myös ne naiset, jotka suorittivat palkkatyötä, joutuneet äitiysvakuutuksen alaisiksi. Sairausvakuutuksen alaisiksi laskettiin silloin 310.000 kansalaista, niistä naisia 126.000. Asian käsittelyssä eduskunnassa olivat sosialidemokraatit ja kommunistit yksimielisiä siitä, että asia on saatava myönteiseen ratkaisuun. Koko lain käsittelyn aikana esitystä puolustavat olivat sekä huononnuksia vastaan että parannuksien puolesta, samoin he vastustivat lain äänestämistä yli vaalien. Asiaa jouduttiin työväen-asiainvaliokunnassa käsittelemään 33 kokouksessa. Haluan sanoa tämän sen takia, koska sen jälkeen kun laki oli palannut takaisin eduskuntaan uusien vaalien jälkeen, kommunistit ilmoittivat, että he eivät silloin vielä tulleet tuntemaan lain sisältöä..., jolloinka toveri Huttunen sanoi, että »ihmeellisiä edustajia valitsevat kommunistit, kun ei näin pitkäaikaisen selvityksen jälkeen vielä tunneta lain sisältöä».

Maalaisliiton kannasta on sanottava, että siihen aikaan se ryhmä käsitettiin sekä lyhytnäköisimmäksi että typerimmäksi porvarilliseksi ryhmäksi, lyhytnäköisimmäksi sen vuoksi, että sen edustajat katselevat asioita vain oman peltonsa veräjälle saakka ja sen ulkopuolella sai tapahtua mitä tahansa, ja typerimmäksi sen vuoksi, että he tahtoivat vastustaa semmoisia muutoksia, jotka olisi pitänyt meilläkin

jo ajat sitten olla käytännössä toteutettuna. Yksi sellainen oli juuri sairausvakuutusuudistusta koskeva asia.

Työväenasiainvaliokunnan mietintö olisi vielä ollut siedettävä, mutta maalaisliitto sanoi sitä suppeaksi, ts. että liian suuri joukko jäi lain ulkopuolelle. Suuri valiokunta laajensi lain sisältöä toisen verran, mutta sen jälkeen sai maalaisliitto aiheen sanoa, että se on liian laaja nyt, jonka vuoksi sitä on vastustettava. Lopputuloksena oli, että edustaja Virkkunen — jumaluusopin käytännöllinen tohtori kai hän oli aikanaan — ei uskaltanut sanoa mitään, kun Lapin ukko kysyi, että onkos uskontoa. Papit siihen aikaan niin maalaisliitossa kuin kokoomuksessakin olivat sitä mieltä, että työläisäiti ei tarvitse lääkärin eikä kättilön apua eikä taetta siitä, että saa ravinnon silloin, kun on äitiyden tilassa. He olivat myöskin yksimielisiä siitä, että työläistä ei tarvitse huoltaa lääkärillä eikä lääkkeiden hoidolla. Näin porvarit käsittivät asiat ja äänestivät lain yli vaalien, lain jota kannatti 77 eduskunnan jäsentä.

Vaalien jälkeen kommunistit muuttivat kantaansa. He asettuivat vastustamaan lakia sen takia, että se oli liian huono. Mutta he eivät vastustaneet sitä huonouden takia ennen yli vaalien äänestämistä. On vaikea käsittää muutosta muutoin kuin siten, että *he olivat saaneet rajan takaa ohjeet*, että nyt on asetuttava toiselle linjalle, että nyt sitä lakia ei saa hyväksyä, se on reformi, joka on epäedullinen kommunistien vastaiselle toiminnalle. En ole monesti nähnyt Paasi-Matti-vainaan niin vakavassa mielessä esittävän ajatuksiaan kuin silloin, kun hän sanoi: »On surkeata todeta, että työläisten äänillä valittu henkilö voi äänestää oikeiston mukana sellaista uudistusta vastaan, joka tarkoittaa työläisen terveyden suojelemista ja parantamista.»

Esitetty sairausvakuutuslakiesitys on mielestäni liian suppea äitiysvakuutuksen kohdalla. Esityksen viimeistä momenttia olisi mielestäni valiokunnan hiukan laajennettava. On vaikea saada selville, mitä tässä momentissa tarkoitetaan. Asia olisi sanottava niin selvästi, että työväenluokkaan kuuluvat naiset sen käsittävät ilman tuomarien ja tohtorien selityksiä. Näin sen vuoksi, että luokkamme jäsenet voisivat olla itsetietoisina ihmisinä mukana ohjelmaamme toteuttamassa.

Se joukko, joka tätä asiaa alkuaan on käsitellyt ja sen puolesta taistellut, on jo suurelta osalta mullan alla. Toivon, että nykyinen polvi ottaisi tämän kysymyksen keskeisimmäksi asiakseen ja ryhtyisi sen merkeissä taisteluun työläisten terveyden ja elämän suojelemiseksi, tasapuolisesti miesten ja naisten kohdalta.

Viljo Virtanen (Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto); Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Sosialidemokraattisen Nuorison

Keskusliitto haluaa kauttani korostaa eräitä sen mielestä keskeisiä kysymyksiä nyt esillä olevan asian yhteydessä. Ei niin, etteikö esitys kokonaisuudessaankin ole tärkeä, mutta nuorten kannalta lieenee paikallaan kiinnittää huomiota eräisiin sen yksityiskohtiin.

Aluksi on syytä tuoda nuorten vilpityn tunnustus puolueelle siitä, että liittomme on huomioitu jo esitystä laatimaan nimitetyn toimikunnan kokoonpanossa. Siten meillä on ollut tilaisuus tutustua laajempaankin aineistoon kuin nyt esillä oleva yhteenvedo ja siten lausua mielipiteemme jo asian alkukäsittelyvaiheessa.

Toinen seikka, joka meitä ilahduttaa, on se, että kun Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto joulukuussa 1959 liittoneuvostonsa kokouksessa antoi periaatejulistuksen, jossa viitoitettiin tietä liittomme lähivuosien toimintaohjeeksi, sen ajatukset käyvät yksiin nyt esillä olevan esityksen kanssa eivätkä missään kohdassa ole ristiriidassa sen kanssa. Koska tämä keskusliittomme periaatejulistus on läheisessä yhteydessä nyt esillä olevaan esitykseen ja koska se on tämän päivän sosialidemokraattisen nuorison toimintaohje, lieenee paikallaan, että se luetaan täällä puoluekokouksen pöytäkirjaan. Nämä kymmenen kohtaa meidän periaatejulistuksessamme kuuluvat seuraavasti:

Me vaadimme:

- 1) että kansamme itsenäisyyden perustaa, kansanvaltaista ja parlamentaarista järjestystä suojataan ja lujitetaan;
- 2) että yhteiskuntaelämässä rehellisyys ja oikeudenmukaisuus saatetaan sille kuuluvaan arvoonsa;
- 3) että kaikille, myös nuorisolle, taataan mahdollisuus työhön ja riittävään toimeentuloon ja tässä tarkoituksessa edistetään määrätietoisesti teollisuuden ja muiden hyödyllisten elinkeinojen kehitystä;
- 4) että maaseudun väestön toimeentulomahdollisuuksia lisätään maa- ja metsätaloutta järkevästi kehittämällä ja raivaamalla esteet maaseudun teollistamisen tieltä;
- 5) että koululaitosta kehitetään siten, että nopeasti kehittyvän ja uudistuvan yhteiskunnan vaatima kansan sivistystason yleinen kohominen käy mahdolliseksi;
- 6) että vähävaraisen nuorison tieltä poistetaan sen opiskelua rajoittavat taloudelliset esteet ja tehdään jokaiselle nuorelle mahdolliseksi saada koulu- ja ammattikasvatusta kunkin kykyjen ja edellytysten mukaisesti;
- 7) että sosiaalista uudistuspolitiikkaa harjoitettaessa nuorison erikoistarpeet otetaan riittävästi huomioon;
- 8) että nuori työvoima suojataan riistolta ja sen työturvallisuutta tehokkaasti valvotaan;

9) että työajan lyhentyessä ja vapaa-ajan lisääntyessä on tehokkaasti edistettävä terveiden ja raittiiden elämäntapojen omaksumista nuorison keskuudessa; ja

10) että taloudellinen elämä yhteiskunnan toimenpitein ohjataan koko kansan yhteistä etua silmällä pitäen.

Kuten havaitaan, nuorten esittämät ajatukset ja tavoitteet ovat pääpiirteittäin samoja tässä lähi 10 vuoden toimintaohjelmassa kuin käsiteltävänä olevassa puolueen talous- ja sosiaalipoliittisessa ohjelmassa 1960-luvulle.

Täystyöllisyyttä korostetaan ensiarvoisen tärkeänä seikkana, jollainen se kiistämättä onkin. Takana olevat ja parhaillaankin eletävät vajaatyöllisyyskaudet ovat olleet vaikeita kaikille, mutta myös ja erityisesti nuorisolle. Jo työttömyyskysymyksen hoidossa on lähdetty siitä, että ns. huoltovelvollisille on hankittava työtä, mutta jätetty nuoret toisarvoiseen asemaan. On unohdettu, että nuortenkin tulee elää, että nuoret ovat herkästi haavoittuvia. Jos yhteiskunta ei tarvitse heidän työsuorituksiaan ja siten anna heille välttämätöntä toimeentulomahdollisuutta, ei ole ihme, että he saattavat asennoitua kielteisesti yhteiskuntaa rakentaviin voimiin nähden. Jo poliittiseltakin kannalta on siis tärkeää, että kaikille, myös nuorille, saadaan työtä, puhumattakaan asian tärkeydestä yksilön kannalta muuten ja vielä erikseen kansantalouden kannalta katsottuna.

Suurten ikäluokkien ongelmaan on usein suhtauduttu virheellisesti. Monet suuriin ikäluokkiin kuuluvat milteipä jo tuntevat syyllisyyttä siitä, että sattuvat kuulumaan suuriin ikäluokkiin, ja yleisesti on omaksuttu sellainen kanta, että he muodostavat ongelman, lisärasitteen yhteiskunnalle. Asia meidän käsityksemme mukaan on täysin päinvastoin. Jos myös kaikki suuriin ikäluokkiin kuuluvat voidaan sijoittaa tuottavaan työhön, siitä seuraa, niinkuin nyt esilläolevassa ohjelmassa edellytetään, itsestään mahdollisuudet elintason jatkuvalle nousulle ja sitä kautta monien sosiaalisten uudistusten toteuttamisen taloudellinen mahdollisuus.

Maaseutuväestön nuorisoa ajatellen pidämme tärkeänä »teollisuuden sijoittaminen» otsikon alla sitä kohtaa, jossa kiinnitetään huomiota maan syrjäseutuihin.

Asuntopolitiikka ja sen kehittäminen kiinnostaa tämän päivän nuorisoa. Erikoisesti olemme kiinnittäneet huomiota lukuun »asuntotuotannon suunta». Siinä aivan oikein korostetaan pienituloisten tarvitsemien vuokra-asuntojen rakentamisen lisäämisen välttämättömyyttä.

Tässä yhteydessä haluaisimme kiinnittää huomiota nuoriin kodinperustajiin. Usein kaksi köyhää yhteenliityttyään eivät pysty osta-

maan itselleen omaa asuntoa, harvoin vuokraamaan kunnon asuntoa tarjolla olevista. He joutuvat useimmiten aloittamaan yhteiselämänsä alamittaisissa asunto-oloissa, mistä sitten on seurauksena monia sosiaalisia ongelmia kotien rikkoutumisineen ym. Tässä mielessä on edessämme sosiaalistakin asuntotuotantoa ajatellen eräänlainen ympyrä: Nuori pari ei saa asuntoa, koska sillä ei ole lapsia, toinen perhe ei taas löydä asuntoa siitä syystä, että lapsia on liikaa. Sosiaalisessa asuntotuotannossa tulisi ottaa huomioon nuoret kodinperustajat ja todeta, että useimmiten lapset tulevat aikanaan, jos on vain sellainen koti, johon heidät voi toivottaa tervetulleiksi. Nuorten asutuskysymykseen tulisi siis kiinnittää nykyistä suurempaa huomiota. Kunnallisen asuntotuotannon sektorilla, nimenomaan keskisuurten vuokra-asuntojen aikaansaamisessa, meillä olisi tärkeä tehtävä hoidettavana.

Emme myöskään saa unohtaa nuoria alivuokralaisia, sellaisia nuoria ja opiskelijoita, jotka maaseudulta ovat joutuneet lähtemään työn tai ammatin etsintään ja jotka nykyisin joutuvat alivuokralaisina asumaan usein alapuolella arvostelun ja usein kohtuutonta korvausta vastaan.

Aineellisen verolainsäädännön uudistus on lähiajan verotuspolitiikan keskeisin ja tärkein tehtävä. Nykyisestä epäoikeudenmukaisuudesta eri aloja kohtaan on päästävä tasa-arvoisuuteen, kaikki on saatettava verolakien edessä samanarvoisiksi. Tähän olisi jo korkea aika.

Verotuksesta puheenollen pitäisimme tärkeänä sellaista talouflellista kasvatusyötä, jolla osoiteltaisiin välillisten verojen kohtuuttomuus juuri vähävaraisille ja suuriperheisille, ja oikeudenmukaisuuden nimessä haluaisimme pyrkiä ensi kädessä alentamaan häitä välillisiä veroja. Me emme sosialidemokraatteina saa tässäkään kysymyksessä panna päätä pensaaseen, vaan meidän on selostettava kansalle asiain oikea tila ja toimittava sen mukaan, vaikka välillisten verojen kanto onkin helpompaa kuin välittömien.

Sosiaalipolitiikassa meitä kiinnostaa eniten nuorten työntekijäin työajan lyhentäminen. Sitä ohjelmakohtaa me tervehdimme ilolla ja toivomme sen pikaista toteutumista.

Mutta rinnan tämän kysymyksen kanssa tulisi kehittää myös nuorten vapaa-ajan vieton mahdollisuuksia niin, että nuoret voisivat käyttää lisääntyvän ja kipeästi tarvitsemansa vapaa-ajan terveiden ja raittiiden elämäntapojen omaksumiseen ja siten itsensä ja yhteiskuntansa hyödyksi.

Vuosilomalain uudistamisessa olemme tyydytyksellä merkinneet, että nuoria työntekijöitä koskeva oikeus normaalia pitempään vuosi-

lomaan on ohjelmassa säilytetty. Kun laki on nyt parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä, tulisi kiinnittää huomiota, sikäli kuin se aloitteen suhteen on mahdollista, siihen että myös nuoren työntekijän määrittely olisi vuosilomalaisissa sama kuin muissakin laeissa.

Työväen suojelussa haluaisimme alleviivata nuorten työntekijäin suojelua, koska he tottumattomina ja nuorina henkilöinä sitä eniten kaipaavat.

Ammattikasvatus ja tutkimustoiminta koskee erikoisesti nuorisoa. Ohjelmassa on otettu eri yksityiskohdat huomioon, joten toteamme niiden tarpeellisuuden ja välttämättömyyden. Ammattikoulutuksesta puheen ollen tuntuu siltä, ettei riittävää ammattikoulutusta tulla edes esilläolevien suunnitelmien mukaisesti saavuttamaan. Sen vuoksi olisikin paikallaan harkita, eikö olisi ajatellun lisäksi mahdollista varsinkin eräillä teollisuuden aloilla hankkia ammatti- täimuuta pätevyyttä valtion kirjeopiston välityksellä. Valtion Kirjeopiston tulisi olla valtion valvonnassa ja sen antamalla todistuksella tulisi olla sille kuuluva arvonsa. Erikoisesti tämä olisi tarpeen ammatissaan alkukoulutuksen saaneille, sellaisille jotka esim. taloudellisista syistä eivät voi uhrata vuosia opiskeluun, mutta jotka tarmokkuudella ja innostuksella saattaisivat työn ohella kehittyä ammatissaan mainitun kirjeopiston avulla. Asiasta on jo tehty eduskunnassa ryhmämme taholta aloite, ja kouluviranomaiset ovat siitä kiinnostuneita. Luulisin, että tämä saattaisi olla yksi tutkimuksen arvoinen tapa mm. korkeamman ammattikoulutuksen lisäämiseksi.

Lopuksi haluaisin vielä alleviivata taloudellisen suunnitelmallisuuden tärkeyttä. Sen tehtävänä tulisi olla tarkkoihin tutkimuksiin perustuen seurata myös* kansainvälistä tilannetta ja riittävän ajoissa olla hälyttämässä, jos esim. meitä uhkaa lamakausi. Tätenhän me parhaalla mahdollisella tavalla olisimme varustautuneet sitä vastaanottamaan, eikä se tulisi niinkuin tähän saakka, kuin salama kirkkaalta taivaalta.

Herra puheenjohtaja! Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto uskoo, että liitolla tulee olemaan edessään työntäyteinen aika. Siinä työssä me olemme nuorten innolla ja tarmolla mukana.

P u h e e n j o h t a j a : Otetaan puolitoista tuntia kestävä aamiaistauko.

Kokous keskeytettiin klo 12,10.

Kokousta jatkettiin kello 13,38.

Puhetta johti Antti J. K o s o n e n .

Ilmari L i n n a (Uudenmaan piiri): Sosialidemokraattisen puolueemme voima ankkuroituu niiden ihmisten tukeen ja kannatukseen, jotka

voivat tuntea omakseen sen sanottavan, mikä meillä on tämän vuosikymmenen kansalaiselle. Lujittaaksemme otettamme niihin väestöryhmiin, jotka *luonnostaan* ovat meitä lähellä, meidän on kyettävä muovaamaan ohjelmamme ja tavoitteemme näiden väestöryhmien tarpeiden mukaan ja heille läheiseksi.

Käsite »maaseudun ihminen» on se uusi ja samalla vanha kohde, jolle haluamme osoittaa sanottavamme siinä ohjelmaluonnoksessa, jonka nimenä on Sosialidemokraattisen Puolueen maaseutuohjelma ja joka luonnos on esitetty juuri tälle puoluekokoukselle puolueemme maaseutuvaltuuskunnan aloitteesta.

Ensimmäistä kertaa on puolueellamme nyt ohjelma, joka tahtoo sulkea piiriinsä maaseudun ihmisen riippumatta siitä, mistä ammatista hän saa jokapäiväisen leipänsä. Maaseutuohjelmamme haluaa olla yhtä kelvollinen niin maaseudun pienviljelijälle kuin muissa ammateissa työskenteleville maaseudun vähävaraisille ihmisille, sillä heidän asiansa on perimmältään yhteinen ja jakamaton — se on kovaa taistelua, ja useimmiten peräti epäkiitollisissa olosuhteissa tapahtuvaa peräänantamatonta taistelua jokapäiväisestä leivästä. Me haluamme niveltää tämän uuden ohjelmamme puolueen yleistavoitteisiin niin, että maaseudun sosialidemokraatit astuisivat yhtä jalkaa asutuskeskuksissa asuvien sisäriensä ja veljiensä kanssa. Tämä on mahdollista vain siten, että me tunnemme toinen toistemme tarpeet ja tunnustamme ne molemmiin puolin sekä annamme arvon toinen toisillemme; ja se on myöskin mahdollista vain siten, että toverimme asutuskeskuksissa haluavat kulkea meidän kanssamme rinta rinnan. Sosialidemokratian ketju on niin vahva kuin on sen heikoin rengas. Maaseudun puoluetoverit haluavat takoa oman renkaansa lujaksi ja peräänantamattomaksi. Me toivomme vain veljellisesti ja toverillisesti, että meidän ajatuksillemme annetaan sijaa voidaksemme kylvää jatkuvasti sosialidemokratian sanomaa maaseudun hyvään peltoon, peltoon joka on tarpeettomasti päästetty nurmettumaan.

Maaseudun kodeista on lähtöisin valtaosa siitä nuorisosta, joka 1960-luvulla kolkuttaa tehtaitten portteja, eikä meille sosialidemokrateille voi tämänkään vuoksi olla yhdentekevää, minkälaisin maailmankatsoimuksen eväin nämä ihmiset lähtevät kodeistaan matkaan. Puolueella ei ole varaa menettää maaseudun kenttää. Sattuvammin tätä asiaa tuskin voi kukaan sanoa kuin toveri Romppanen huipentaessaan äskeisen puheenvuoronsa. Emmekä me menetäkään tätä kenttää, jos se organisaatio, jonka me olemme yhdessä piiriporrasta myöten luoneet — maaseututyön organisaatio — saadaan kaikkialla toimimaan täydellä teholla. Puolueemme johdon pitäisi vain entistä tiiviimmin käyttää maaseutuvaltuuskunnan asiantuntemusta hyväkseen maa-

seudun asioissa ja — tämä olkoon vakava vetoomuksemme tässä puoluekokouksessamme: pystyä palkkaamaan maaseututyöhön *toinen toimitsija*, sillä nykyisellään on koko maan työkenttä näissä asioissa vain yhden palkatun toimitsijan varassa.

Maaseudulta nousee tänäkin päivänä uutta orasta sosialidemokratian vainiolle, niin kuin toivomme mukaan tämän ylösnousemuksen puoluekokouksen kylvöstä kauttaaltaan.

Kerttu H e l a n d e r (Helsingin piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Meidän yhdistyksessämme käsiteltiin erityisesti vuosilomalain kehittämistä ja kiinnitettiin tällöin vakavaa huomiota siihen, että vuosilomalakia parannettaessa olisi myös ruumiillisen työn tekijöille saatava yhtä pitkät lomat kuin henkisen työn tekijöille, sillä tällä hetkellä ne ovat vielä huomattavasti lyhyemmät. Ja sairausvakuutuskohtaan, että äitiyslomalakia on myös hoidettava edelleen, sillä sairausvakuutuksen yhteydessä siitä ei ole mainittu. Koska Bryggari siltä kohdalta piti niin pitkän ja hyvän puheen, niin minä en siihen puutu. Mutta sitten tuo työajan lyhentäminen. Siitä asiasta on todettava, että meillä on tuhansiin nouseva työntekijäryhmä, joka on tällä hetkellä vielä työaikalain ulkopuolella. Muutamia vuosia sitten kommunistit tekivät eduskunnassa aloitteen talonmiesten ja kiinteistötyöntekijäin saamiseksi työaikalain piiriin. Sillähän ei ollut eduskunnassa läpimenomahdollisuuksia, mutta se olikin tehty vain propagandamielessä. Antikainen on jättänyt siitä muistaakseni kerran hallitukselle toivomuskirjeen ja pyytänyt, että halKtus asettaisi komitean; joka tutkisi asiaa. Komitea sitten onkin tutkinut sitä, mutta en tiedä, mihin se on hautautunut, kun mitään näkyvää tulosta ei ole kuulunut eikä näkynyt. Ja koska kommunistit kentällä tekevät hyvin paljon sosialidemokratian vastaista propagandaa siitä, että sosialidemokratit eivät ole sitä asiaa ottaneet ollenkaan omakseen eivätkä hoitaakseen, niin olisi myöskin meidän tähän asiaan paneuduttava. Kiinteistötyöntekijäin Liitto on ollut kommunistien hallinnassa näinä vuosina, ja aikaisemmin ovat Helsingin ja Turun talonmiehet olleet päätekijöinä kommunistisuuden leviämisessä tämän liiton piirissä. Mutta ainakin lehtitietojen mukaan Turun talonmiehet ovat nyttemmin sanoutuneet irti koko kommunistisesta johdosta ja muista kommunistien apujärjestöistä niin kuin pioneereista, Ihmisoikeuksien Liitosta ym. Heidän tekemänsä päätös varmasti vaikuttaa selvästi koko maan talonmiehiin ja Minteistötyöntekijöihin. Minun nähdäkseni olisi sosialidemokraattien taas otettava tämä ammattiryhmä keskeisen huomion kohteeksi ja yritettävä saada se työaikalain alaisuuteen niin, että laki voitaisiin toteuttaa ainakin suuremmissa taloissa, ns. päätoimisen talonmiehen paikoissa. Minä siis esitän, että puoluetoimikunta antaisi

eduskuntaryhmälle eväitä, että tätä asiaa ruvettaisiin taas hoitamaan positiivisessa mielessä eteenpäin ja sitä tietä päätökseen.

Pekka K o k k o (Kuopion piiri): Hyvät kokousedustajat! Tähän esillä olevaan asiaan puutun vain joiltakin osin, nimenomaan kohtaan sosiaalipolitiikka.

Tämä ohjelma, joka meille täällä on esitetty, on tarpeen. Mehän hyväksyimme vuoden 1952 puoluekokouksessa puolueelle periaate-ohjelman, joka on minun mielestäni hyvä ohjelma. Se ohjelma olisi saanut meille vielä toistaiseksi kelvata. Emmehan me ole pystyneet siinä ohjelmassa olevia kohtia lähestulkoonkaan kaikkia toteuttamaan. Syy ei tietysti ole ollut meidän hyvässä tahdossamme, vaan voimien puutteessa. Mutta koska olemme astumassa uudelle vuosikymmenelle ja puoluetta odottavat uudet tehtävät, niin kuin olemme saaneet täällä useaan otteeseen kuulla, niin on paikallaan, että rakennamme puolueelle uuden ohjelman ja yritämme tehdä siitä taasen mahdollisimman hyvän ja saattaa sitä voimiemme mukaan käytäntöön. Vuoden 1952 periaateohjelmassa me hyväksyimme erään kohdan, jota tällä kertaa ei ole otettu tarkasteltavaksi: tarkoitan puolueen suhdetta valtiokirkkoon ja uskontoon.

Vuoden 1952 puoluekokouksessa oli vallalla se käsitys, että kirkossa alkaa vallita kansanvaltainen meno, ja oli silloin puhetta myös kansankirkosta. Minun käsittääkseni kansalla ei kuitenkaan ole muuta valtaa kirkkoon kuin ma"ksaa veronsa, jotka tällä hetkellä kahmitaan tilipussista päältäpäin. Seurakunnat ja papit pitävät edelleen huolen siitä, että kirkko saa käyttää nämä työläisiltä otetut varat mielensä mukaan. Papit eivät päästä kansaa kirkkoon ja kirkon asioista päättämään. Ne ovat sulkeneet ovensa. Yhtä utopistinen oli ajatus, että kirkon pappien piirissä alkaisi levitä enemmän tuommoista humanista katsomustapaa työläisiin ja työläisjoukkoihin päin. Me voimme tänä päivänä — minä sanoisin: muutamaa poikkeusta lukuunottamatta — todeta sen, että tämän päivän papisto ja tämän päivän kirkko ovat suunnilleen samaa, mitä olivat Forssan puoluekokouksen aikoihin. Ei kirkkoon päästetä työntekijöitä ja työväenjärjestöjen edustajia asioita päättämään. Jos ne sinne yrittävät, papeilla on varaa ja valtaa se estää. Toivoisin, että puoluekokous velvoittaisi puoluetoimikunnan tutkimaan tämän asian ja tekemään siitä esityksen seuraavalle puoluekokoukselle. Minusta tuntuu, että ei vuoden 1960 ihmistä, sanoisin paremminkin atomikauden ja tulevan rakettikauden ihmistä, hallita enää taikakeinoin, kuten tehtiin puusahrojen ihmiselle. Tämä voi tuntua vähän liian radikaaliselle tämä minun ajatukseni, mutta minulla on semmoinen käsitys, että ellemme me uskalla sanoa ihmisille,

mitä kirkko on, mitä ovat papit, sen tekee joku muu.' Merkkejä siitä on olemassa.

On paikallaan, että tähän ohjelmaan on otettu teollistamiskysymys siitä huolimatta, että maassamme on teollistamista harjoitettukin. Tähän samaan kohtaan, samaan alaotsikkoon, sisältyy myös kaivos-toiminta. Maassamme on viime puoluekokouksen jälkeen aloittanut toimintansa ainakin kolme kaivosta, ja tällä hetkellä on neljä tai viisi uutta rakenteilla. Eräällä kaivos- ja alityöllisyysalueella Savon piirissä, Leppävirran pitäjässä, on Outokumpu Oy vuodesta 1957 lähtien rakentanut kaivosta tuloksella, että se aloitti varsinaisen tuotantonsa tämän vuoden alusta. Seurauksena on ollut, ettei Leppävirran kunnassa ole ollut koko tämän kaivoksen rakentamisen aikana eikä tälläkään hetkellä työttömyyskortistoihin merkittynä yhtään työntekijää. Tämä on pantava merkille siitä syystä, että Leppävirran kunnan isännöityä hoitavat maalaisliittolaiset ja kommunistit. Tilannehan on se, että Leppävirran kunnan elimissä ei ole sosialidemokraattisia valtuutettuja yhtään siitä syystä, että sosialidemokraattisen vaaliliiton asiamies jätti vaaliasiakirjat sisään aivan puutteellisina. Tehän tiedätte, millä tavalla maalaisliittolaiset ja kommunistit yleensä hoitavat työttömyyskysymyksiä — he tekevät mielellään numeroita ja niillä propagandaa — mutta nyt ei Leppävirralla ole ollut mahdollisuutta tähän siitä syystä, että pitäjään perustettu kaivos on ottanut kaiken sinne tarvittavan työvoiman, niin että myös lähikunnat Suonenjoki, Jäppilä jne. ovat päässeet sijoittamaan tarjolla olevan määrän työntekijöitä kaivokselle. Rohkenen toivoa, että puoluetoimikunta eduskuntaryhmän kanssa yhdessä jatkaa aloitettua työtä niin, että me emme tässä asiassa menettäisi edelläkävijän asemaamme.

On tietysti paikallaan, että maatalouden hintapolitiikkaa hoidetaan sillä tavalla kuin täällä esitettiin. Mutta minun mielestäni meidän kannattaisi myös maataloudessa kiinnittää huomiota ammattiope-tukseen ja ammattiohjaukseen. Meillehän on jokaiselle tuttu ja tunnettu tosiasia se, että meille tuodaan ulkomailta mm. kukkia jatku-vasti, ja Leppävirroille esimerkiksi, niin maaseutuvaltainen pitäjä kuin se onkin, tuodaan vihanneksia täältä etelän maakunnista: Hämeen seutuvalta, Lahdesta, Tampereelta jnp. Jos me ottaisimme ohjelmaamme ammatin ohjauksen nimenomaan vihanneksien ja miksi ei myös kukkien tuottamisen alalla, niin moni sellainen pieni talo, jolla ei tällä hetkellä ole toimeentulomahdollisuuksia, voisi saada turvaton toimeentulon. Maata on riittämiin, vettä on riittämiin, herra parat-koon, Savossa ja Karjalassa, ja myös aurinkoa. Mutta ammattitaitoa, sitä puuttuu — ja rohkeutta yrittää tällä alalla.

Sosiaalipolitiikan ohella puuttuisin kohtaan »Vuosiomat». Siinä

sanotaan, että vuosiloma on yritettävä saada kaikille työntekijöille, huomatkkaa työntekijöille, saman pituiseksi. Minun mielestäni on väärä sana tuo »työntekijöille»; olisi parempi sanoa »kaikille palkansaajille». En hyväksy sitä, että valtion ja kuntien samoin kuin myös yksityisten firmojen viiran ja toimen haltijoille annetaan pitempi vuosiloma kuin varsinaisille työntekijöille. Kyllä meillä pitäisi olla rohkeutta sanoa, että jokainen ihminen on oikeutettu saamaan samasta palveluajasta samanpituisen vuosiloman, olkoonpa työpaikka sitten konttorissa tai tehtaassa.

Edelleen vuosiloman sanotaan, että nuorille työntekijöille on yritettävä turvata oikeus pitempään lomaan, kuten on ollut tähänkin asti: Tähän samaan kategoriaan minä ottaisin myös eräitä työntekijäryhmiä kemiallisessa teollisuudessa ja kaivosteollisuudessa, ei sillä lailla, että kaikki työpaikat näissä mainitsemisani teollisuuksissa olisivat oikeutettuja pitempään lomaan, vaan ne ammatit, jotka nimenomaan ovat terveydelle vaarallisia. Esitetty sanonta, ymmärrän sen, on keskiluokkaa hivelevä, mutta meidän täytyy uskaltaa sanoa sitäkin, minkä työmies hyväksyy!

Edelleen kohtaan »Eläketurva»: Jos missä, niin eläkkeiden saannissa meillä on nykyisin suurta kirjavuutta. Mehän tiedämme, että on ihmisiä, jotka joutuvat elämään kansaneläkelaitoksen maksaman tuen turvin. Me tiedämme, että meillä on eräillä laitoksilla ja yksityisillä firmoilla omia eläkesäätiöitä, jotka on perustettu eduskunnan v. 1955 hyväksymän lain perusteella ja joita rahoitetaan tuon saman eläkesäätiölain perusteella. Valtiolla on omansa, kunnilla omansa jne. Jokainen ihminen, joka on päivätyönsä yhteiskunnalle tehnyt, olkoon oikeutettu saamaan vanhuudenturvan ja -tuen. Yksityisten firmojen eläkkeissä on suuria eroja. Mainitsen niistä tässä muutamia. Tietääkseni suurin maksettu eläke on tällä hetkellä noin 190 000 mk/v. täysistä palvelusvuosista ja pienin lieene tuolla 90000 markan seutuvilla. Kun useissa tapauksissa eläkkeellä on ellettävä koko perheen, vaimolla saattaa vielä olla omiakin huollettavia, niin aiheellista tyytymättömyyttä esiintyy. Vienee pitkän ajan ennen kuin me saamme kehityksi kansaneläkelaitoksen sellaiseksi, että se tosiaankin pystyisi antamaan riittävän toimeentulon vanhuksille.

Antero Vierinen (Vaasan eteläinen): Hyvät puoluetoverit! Vaasan läänin eteläisen piirin piirikokouksessa Ilmajoella 12.—13. 3. 1960 ja piirin maaseutujaoston kokouksessa Seinäjoella 3. 4. 1960 käsiteltiin puolueen uutta maaseutuohjelmaehdotusta ja päätettiin esittää siihen eräitä muutoksia. Luen nämä muutosehdotukset, jotka piiri on eväikseni antanut, ja toivon, että ne otettaisiin huomioon tässä kokouksessa.

i Toteaisin ensiksi sen, että esim. Pohjanmaan olosuhteissa — mikä pätee koko maatakin ajatellen — on nykyisen maankäyttölain toteuttaminen täysin merkityksetöntä, ellei samalla voida estää tilojen jatkuva pirstoutumista. Jatkuva pirstoutuminen lisää työttömyyttä maaseudulla ja asutuskeskuksissakin, ja työttömyyden torjuminen puolestaan vaatii yhteiskunnan varoja kymmeniä miljardeja. Edelleen tulee maataloustuotannon tukeminen pirstoutuneessa, pientila[^] valtaisessa maassa vaatimaan entistä suurempia summia sen kuitenkin voimatta vaikuttaa niin, että maataloustuotteiden hinnat kuluttajille halpenisivat. Tämän vuoksi pidämme lisättyä tilojen elinkel[^] poisuutta koskevaan kohtaan välttämättömänä lisäystä, jota koskevan ehdotuksen vähän myöhemmin luen.

Metsätaloutta koskevassa kohdassa haluamme lisätä etuosto-oikeutta koskevaan kohtaan maininnan käyvästä hinnasta, koska tiedämme, että ohjelman laatijainkin periaatteellinen tarkoitus täytyy olla se, mitä sanotaan maankäyttölaista samoin kuin pakkolunastus^T laistakin eli ns. käyvän hinnan periaate. Kun sitä kuitenkin ei ole mainittu ohjelmassa, voidaan vastustajiemme taholta tulkita kohtaa tarkoituksellisesti väärin ja aiheuttaa siten paljon turhaa Väärien syytösten oikomista. Kun sanomme asian selvästi, säästymme turhilta selityksiltä. Siksi siihen kohtaan pieni lisäys.

Mitä taas tulee verotusta koskevaan kohtaan, tekemämme muutosesitys perustuu laajoihin keskusteluihin piirimme pienviljelijäväestön kanssa, samoin lukuisten verotuksessa toimivien henkilöiden toteutumukseen muutoksen välttämättömyydestä. Asia on sitä paitsi ollut puolueemme piirissä esillä monesti aikaisemminkin ja sitä on periaat^r teessä käytännöllisessä kenttätyössä monesti esitetty. Kun se parhaiten toteuttaa ohjelmaehdotuksen tekijäinkin esittämän ajatuksen pienten tilojen verotuksen lieventämisestä ja suurten tilojen verotuksen lisäämisestä, pidämme tarpeellisena verotusta koskevassa kohdassa esittää maininnan pinta-alaverotukseen pitäytymisestä.

Niin ikään pidämme tarpeellisena, että vihdoin metsätulojen verotuksessa siirrytään suurten metsänmyyntitulojen verotukseen. Siten toteutetaan oikeudenmukaisuuden vaatimus tässäkin verotuksessa.

Pidämme luonnollisena, että metsäverotuksessa säilytekään pinta^T alaverotuspohja, mikä selviää jo verotusta koskevan kohdan edellisestä kappaleesta.

Näillä perusteilla teemme seuraavat muutos[^] ja lisäysehdotukset;

Kohta 3) Pientilojen lisämaan saanti, toinen kappale, kuuluu esityksessä: »Perheviljelmien elinkelpoisina säilyminen on turvattava.»

Esitämme kappaleen kuulumaan: »Pienviljelmien (perheviljelmien) elinkelpoisina säilyminen on turvattava tarpeen vaatiessa asianmukaisella lainsäädöllä.»

Kohta »Metsätalous» kuuluu esityksessä: »Valtion ja kuntien metsänomistusta on pyrittävä laajentamaan varaamalla tarkoitukseen riittävästi varoja ja myöntämällä kunnille etuosto-oikeus myyntitapauksissa.»

Esitämme kappaleen kuulumaan: »Valtion ja kuntien metsänomistusta on pyrittävä laajentamaan varaamalla tarkoitukseen riittävästi varoja ja myöntämällä kunnille käypään hintaan etuosto-oikeus myyntitapauksissa.»

Kohta b. »Verotuksessa» kuuluu: »Maatalous- ja metsätulojen verotuksessa on siirryttävä todellisten tulojen mukaiseen verotukseen, jolloin pienten tilojen verorasitus lievenee ja suurten tilojen lisääntyy. Siksi kunnes tämä uudistus on toteutettu, verolakeihin on saatava sellaisia muutoksia, että maa- ja metsätalouden harjoittajain oman työn arvoa määrittäessä arviointiperusteina jouduttaisiin nykyisen lisäksi ottamaan huomioon ainakin 1) kiinteistöön kuuluvan viljelysmaan ala, 2) maatalouteen sijoitettujen pääomien suuruus sekä 3) maatalouden harjoittamisesta saadun bruttotuoton arvo. Maatalouskiinteistöjen tilusten mittauksessa on käytettävä hyväksi voimassa olevan uuden verotuslain tarjoamia mahdollisuuksia.»

Ehdotamme kohdan kuulumaan seuraavasti:

»b. Maatalous- ja metsätulojen verotuksessa on siirryttävä todellisten tulojen mukaiseen verotukseen, jolloin pienten tilojen verorasitus lievenee ja suurten tilojen lisääntyy. Tämä on mahdollista toteuttaa vain siten, että maatalouden verotuksessa siirrytään ainoastaan pinta-alaverotukseen. Maatalouskiinteistöjen tilusten mittauksessa on käytettävä hyväksi voimassa olevan uuden verotuslain tarjoamia mahdollisuuksia.»

Tämän kappaleen jälkeen esitämme uuden c-kohdan, joka kuuluu seuraavasti:

»Metsäverotuksessa on siirryttävä myyntitulojen verotukseen, jolloin kuitenkin myyntituloista se osa, mikä käytetään tilojen perusparannuksiin taikka muuten välittömästi tilan elinkelpoisuuden säilyttämiseksi ja parantamiseksi, on verovapaa.»

Entinen c-kohta muuttuu kohdaksi d. ja muut kohdat vastaavasti..

Jarmo K o l h i (Oulun piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puolue-toverit! Edustaessani tässä puoluekokouksessa Pohjois-Suomea en voi puolueen talous- ja sosiaalipoliittisen ohjelmaesityksen käsittelyn yhteydessä olla lausumatta kiitoksen sanaa Sosialidemokraattisen Piior

luheen johdolle sekä eduskuntaryhmälle siitä aktiivisesta toiminnasta, jota puolue ja eduskuntaryhmä ovat osoittaneet teollistamiskysymyksissä lähinnä maamme vajaatyöllisyysalueilla ja eritoten Pohjois-suomessa.

Ratkaisua vailla ovat tosin vielä raudan jalostuslaitoksen perustaminen Raaheen, Kolarin kaivostoiminnan aloittaminen ja Kuusamon koskien valjastaminen. Uskallan kuitenkin toivoa, että se aktiivisuus, johon nyt esitetty teollistamisohjelma antaa aihetta, jatkuu ja että edellä mainitut perustamistehtävät muiden ohessa ajetaan ohjelman puitteissa onnelliseen päätökseen. Ilman suunnitelmallista teollistamista ei Pohjois-Suomi voi vapautua siitä kurjuuden ikeestä, josta kommunistit ja maalaisliitto nyt ammentavat kannatuksensa. Osoituksena siitä taloudellisesta asemasta, jossa Pohjois-Suomi tällä hetkellä on, viittaa tulo- ja omaisuusverotilastoon, johon puoluesihteerinkin eilen viittasi. Tämä tilasto osoittaa, että vain 0,7 % tulo- ja omaisuusveron tuotosta kertyy Oulun ja Lapin lääneistä,* jotka kuitenkin pinta-alansa puolesta edustavat lähes puolta valtakunnan pinta-alasta.

Se talouspoliittinen ohjelma, joka puoluetoimikunnan toimesta on laadittu, on varsinkin vajaatyöllisyysalueilla muodostuva terveen taloudellisen kehityksen ja terveen politiikan ohjelmaksi. Sitä tietä kulken suomalainen sosialidemokratia saattaa tulevaisuudessa voittaa itselleen voimakkaan aseman. Toivon, että sen jälkeen kun käsillä oleva 1960-luvun ohjelma on lyöty lukkoon, päättäviltä elimiltä ei puutu aktiivisuutta sen toteuttamiseen. Työ esitetyn ohjelman toteuttamiseksi ei ole varmastikaan valua hiekkaan.

On luonnollista, että yleisluontoiseen ohjelmaesitykseen ei voida ottaa yksityiskohtaisia tavoitemäärityksiä. Mutta tällä puheenvuorollani olen halunnut korostaa eräitä tärkeitä spesiaalisia näkökohtia, jotka välittömästi liittyvät ohjelman konkreettiseen toteuttamiseen. Me pohjois-suomalaiset tiedämme, miten suurista poliittisista kysymyksistä on nyt kysymys.

Ellei esitetyn, mielestäni hyvän ohjelman toteuttamisessa onnistuta, ellei se saa koko puolueen ja puolueväen voimakasta tukea, ei sosialidemokratian asiaa viedä eteenpäin tässä yhteiskunnassa, jonka alituisena uhkana on kommunistinen kansanrintama.

Oiva Eloranta (Kymen piiri): Herra puheenjohtaja! Puoluetoimikunnan valmistama talous- ja sosiaalipoliittinen ohjelma 1960-luvulle on erittäin hyvä, joskin se kaipaa eräitä selvennyksiä, kuten täällä on esitetty'. Ohjelma sisältää myös asuntopolitiikkaa koskevan kohdan, johon tässä kajoaisin nimenomaan siitä syystä, että olen sitä mieltä, että meikäläisten kansanedustajien tulee ajaa tässä kohden vähävaraisten asiaa erityisesti lainsäädäntötietä.

Kun viime heinäkuussa voimaan astunut uusi rakennus- ja asema-kaavalaki tuli kunnissa sovellettavaksi, se osoittautui omakotirakentajille erittäin epäedulliseksi. Omakotirakennustoiminnallahan on, ehkä Helsinkiä lukuun ottamatta, ympäri maan erittäin suuri merkitys lähinnä vähävaraisen kansan keskuudessa, sillä tämän on se rakentamistapa, jolla pienituloiset ja vähävaraiset ihmiset yleensä pyrkivät aikaansaamaan itsellensä oman kodin.

Uusi rakennus- ja asemakaavalaki määrää ne perusteet, joilla kunnat, kaupungit, kauppalat ja maalaiskunnat, ovat oikeutetut perimään korvausta tontin ja rakennuksen omistajilta. Nämä perusteet ovat ankarat nimenomaan omakotirakentajien osalta johtuen siitä, että painopiste niissä on liian voimakkaasti maan pinta-alan puolella. Meillä Kouvolassa asia on ollut pitkän aikaa vireillä ja on tällä hetkellä kaupunginhallituksen pöydällä, koska se tuntuu kovin vaikealta. Kun me siellä vertasimme toisiinsa lähinnä kerrostalojen ja omakotitalojen suhdetta perittävissä korvauksissa, niin jouduimme toteamaan seuraavaa: Kun esim. kerrostalossa, joka on erittäin tehokkaasti rakennettu ja pienellä tontilla ja jossa on paljon kerrospinta-alaa, korvauksen määrä on eräässä tapauksessa 217 mk/m^2 , niin omakotitalon rakentajan kohdalta — otetaan tuollainen normaali tapaus, $1\,000 \text{ m}^2$ pinta-alaa ja siinä 240 m^2 :n rakennusoikeus — se on neliometriä kohden $1\,083 \text{ mk}$, eli toisin sanoen tuohon kerrostaloon verraten noin viisinkertainen summa, edellyttäen että korvaukset peritään täysimääräisinä lain mukaan. Kunnille on kyllä jätetty oikeus poiketa pääsäännöstä, vaikkapa jättää korvaus kokonaan perimättä, mutta tuskinpa missään kunnanvaltuustossa tällainen esitys menisi läpi, ei ainakaan meillä. Tässä mielessä tekisi mieleni ehdottaa niille harvalukuisille kansanedustajille, joita täällä tällä hetkellä on paikalla, että kun tämä laki tulee uudelleen eduskunnan käsiteltäväksi, tässä asiassa otettaisiin vähän vakavampi ote, sillä omakotirakennustoiminta on vähävaraisten rakennustoimintaa lähinnä siitä syystä, että siinä oman työn arvot näyttelevät huomattavaa osaa. Tässä mielessä toivoisin, että kansanedustajat paneutuisivat tähän asiaan ja yrittäisivät saada laista sellaisen, että se todella ymmärtäisi myös omakotirakennustoimintaa.

K. F. Haapasalo (Mikkelin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puolueoverit! Meillä on tässä puoluekokouksessa asetetu trinnakkain kaksi tärkeää ohjelmaa: Puolueen talous- ja sosiaalipoliittinen ohjelma 1960-luvulle ja Maaseutuohjelma, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden. Näin ollen on toivottavaa, että kun nämä ohjelmat on täällä käsitelty ja niihin tehty mahdolliset muutokset, joita toivon todellakin olevan vähän, niin ohjelmat voidaan liittää yhdeksi vihko-

seksi ja suurina painoksina sen jälkeen levittää kenttämiesten käytettäväksi. Tällaista käytännön ohjelmaa meidän kenttämiehemme todella kaipaavat.

Minulla ei ole paljon lisättävää siihen, mitä täällä eilen puoluesihteerin Pitsinkin ja maaseututoimikunnan sihteerin Simonen esittivät.

Mikkelin läänistä olevana — Mikkelin läänihän on meidän maamme pienviljelysvaltaisain alue — tunnen kipeästi, mitä teollisuusköyhyys merkitsee tällaiselle alueelle. Meillä ei enää todellakaan puhuta maaltapaosta, niinkuin useassa muussa maakunnassa, vaan maakunnasta paosta. Meillä on syntyvyys keskitasoa korkeampi, mutta siitä huolimatta Mikkelin läänissä on jo kolmen vuoden ajan todettu asukasluvun vähenemän. Nuoret ennen kaikkea pakenevat sinne, missä on työtä. Vain sijoittamalla teollisuutta tällaisille alueille voimme päästä siihen, että lastemme ei ole pakko lähteä kotimaakunnasta, tai jopa kotimaastaan, kuten tiedetään hyvin monien nuorien viime vuosien aikana tehneen suunnatessaan matkansa Kanadaan, jopa Asustraaliaan saakka. Siksi on paikallaan tässä kokouksessa korostaa, että sosialidemokraatteina me pyrimme sijoittamaan teollisuutta nimenomaan sellaisille alueille, joissa on teollisuuden raaka-ainetta ja työvoimaa yllin kyllin käytettävänä.

Muutamia päiviä taaksepäin jaettiin eduskunnan valtiovarainvaliokunnan tarkistusjaoston jäsenille maataloushallituksen taholta valtio, jossa numeroin osoitettiin, miten työttömyys on lisääntynyt ns. viljelijäväestön keskuudessa. Suorastaan järkyttävää on todeta, että kolmen vuoden aikana tämän väestön kohdalla on tapahtunut 10 %:n lisäys työttömyysnumeroissa, ja viime helmikuussa kokonaista 54 % viljelijäväestöstämme oli kortistoitu työttömien joukkoon. Tämä jos mikään osoittaa, kuinka meidän maatalous- ja asutuspolitiikkamme on ollut virheellistä, ja varmaa on, että tätä epäkohtaa ei saada helpolla korjatuksi, koska olojen ennallaan pysyttäminen on maalaisliitolle valtakysymys. Hyvää esimakua tästä antoi eduskunnassa suoritettu maankäyttölain käsittely. Tässä yhteydessä sosialidemokraatit jäivät ainoaksi ryhmäksi, joka vaati ositusrajoituslakia, jolla voitaisiin estää elinkelpoisten viljelystilojen pirstominen. Tällaisen mielialan vallassa ovat vielä meidän maalaisliittomme ja muutkin porvarilliset puolueet, sekä kommunistit ja simonistit heihin yhtyen.

1960-luvun ohjelma sisältää lausuman paljon puheenaihetta herättäneestä minimipalkkalaista. Ammattiyhdistysliikkeen taholla tällaista lakia vastustetaan, koska sillä taholla pelätään, että se aiheuttaisi järjestyneisyydessä heikentymistä. Myös pelätään, että minimipalkoista tulee käytännössä maksimipalkat. Meillä on eräs hyvin tärkeä ala, metsätyö, joka on surullinen osoitus siitä, miten vaikeaa täi-

laisella alalla on saavuttaa hyvää järjestäytyneisyyttä. Meillähän on parhaimmillaan yli 100.000 miestä metsätoissa, mutta järjestäytyneisyys tällä alalla on vain 3.000 miestä. Tiedämme hyvin, mitä tällaisella järjestö voimalla saadaan aikaan. Näin ollen on välttämätöntä, että metsätyöläisten palkat turvataan minimi- eli vähimmäispalkkalailla. Sellaisina lamakausina kuin oli esim. vuosina 1957—1958 ei muuten kyetä metsätyömiesten sovittujakaan palkkoja turvaamaan. Kerrotaan, että palkkojen alitukset ovat olleet jopa 30 %. Syyttä eivät metsätyömiehet sanokaan, että heidän asiaansa ei aja kukaan. Tämä on aivan yleinen käsitys, ja me olemme havainneet myöskin sen, kuinka kommunismi metsätyöläisten keskuudessa, on läpilyönyt itseään viime vuosien aikana erittäin voimakkaasti. On paikallaan, että meidän taholtamme nyt ryhdytään sanoista tekoihin ja todellakin turvataan metsätyömiehille ne sopimuspalkat, jotka työehtosopimusneuvotteluissa on saatu aikaan.

Kun tässä on sallittu myöskin keskustelu maaseutuohjelmasta, haluan kiinnittää huomiota vain yhteen kohtaan, metsästystä ja kalastusta koskevaan. On mielenkiintoista todeta, että metsästys ja kalastus tuli meidän maatalousohjelmaamme jo Forssan puoluekokouksessa 1903. 1920-luvulla ja 1930-luvulla se esiintyi ohjelmissamme jatkuvasti, mutta sotien jälkeen tämä osa jostain syystä unohtui. Nyt on uuteen maaseutuohjelmaan jälleen otettu niitä koskeva osa, mutta eräs tärkeä kohta siitä on jäänyt pois. Tämä kohta koskee nimenomaan sellaisia kalamiehiä, joilla ei ole omia vesialueita. On mielenkiintoista todeta, miten paljon meillä on harrastuskalastajia. Kalastuskortteja myytiin 1959 kaikkiaan 287.455. Ammattikalastajia meillä on vain 3.000, puoliammattikalastajia 15.000. Loput ovat sellaisia harrastajakalastajia, joille tämä hobby on merkittävä. Olisi kohtalokasta, jos me jättäisimme tässä ohjelmassa mainitsematta sen emmekä tekisi mitään tällaisen harrastelijakalastajajoukon puolesta. Minusta olisi paikallaan ottaa tähän ohjelman kohtaan 3, »Metsästys ja kalastus», seuraava lisäys: »Vesialueita omistamattomille virkistys- ja kotitarvekalastajille on turvattava lakisääteisesti nykyistä paremmat mahdollisuudet kalastukseen samoin kuin maattomille metsästäjille metsästyksen. Lainsäädäntöä on pyrittävä muuttamaan edellämäinnettujen periaatteiden mukaan.»

Pentti Anttila (Hämeen eteläinen): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Minä pyytäisin välillä saada kiinnittää huomiotanne seikkaan, joka ei koske talouspolitiikkaa eikä maatalouspolitiikkaa, vaan joka koskee hyvin huomattavassa määrin meidän puolueemme tulevaisuutta. Tämä asia liittyy esitykseen numero 17, »Valtion urheilulautakunnan kokoonpano». Urheiluväen Sos.-dem.

Yhdistys toteaa tässä esityksessään aivan oikein, että valtion urheilulautakunnan valitsemistapa on virheellinen. Valtion urheilulautakunnan nimeää kulloinkin istuva opetusministeri ja siitä muodostuu hänen mieleisensä kabinetti, joka noudattaa hänen taikka hänen puolueensa politiikkaa. Kuinlia suuriin luonnottomuuksiin on menty tällä hetkellä, sitä osoittaa se seikka, että nykyisessä valtion urheilulautakunnassa ei ole yhtään ainutta sosialidemokraattia.* Kaikki muut puolueet ovat siinä edustettuina. Me kaipaamme ilmeisesti parlamentaarista käytäntöä lautakunnan valitsemisessa sillä tavoin, että sitä ei valita urheilujärjestöjen edustajista, vaan eri poliittisten piirien mukaan, koska politiikasta tässäkin kuitenkin on kysymys. Kun valtion urheilulautakunnan kautta kulkee noin 800 milj. mk eri järjestöjen käyttöön, niin kysymys ei ole mistään pienestä asiasta.

Nykyinen tilanne ei kuitenkaan johdu yksinomaan virheellisestä valintaperusteesta, vaan siihen liittyy hyvin huomattavalta osalta koko meidän maamme urheilupoliittinen tilanne. Kun tässä puoluekokouksessa ei ole muuta esitystä, joka liittyisi tähän asiaan, saanen hiukan kosketella sitä mikä on johtanut tällaiseen luonnottomuuteen.

Puolueen kunnioitettu puheenjohtaja avauspuheessa totesi, kuinka naisliikkeen ja nuorisoliikkeen kohdalla ovat asiat kehittyneet selvään suuntaan ja kuinka SAK:ssa on vaikeuksia, mutta Työväen Urheiluliiton kohtalosta ja tapahtumista hän ei maininnut mitään. Me muistamme, että parissa aikaisemmassa puoluekokouksessa tämä asia on ollut eräs keskeisimpiä. Todennäköisesti käsitystapa on sellainen, että tämä järjestö on astunut ulkopuolelle sosialidemokraattisen työväenliikkeen, kuten 1957 puoluekokous jo totesi osittain tapahtuneen. Nyt se on tapahtunut kokonaan johdon osalta. Puolueen käytännön ja menettelytapojen mukaan ei olekaan aihetta puuttua järjestön asioihin, joka ei ole enää sosialidemokraattinen järjestö. Kuitenkaan asian laita ei ole aivan näin yksinkertainen, sillä me voimme todeta, että vaikka Työväen Urheiluliitossa johto on muuttunut sellaiseksi, ettei siellä istu yhtään ainutta sosialidemokraattia, niin tämän järjestön jäsenistö on vielä hyvin huomattavalta osalta sosialidemokraattista. Jos me nyt tässä puoluekokouksessa vaikenemme urheilupoliittisesta asiasta kokonaan, niin hyvin helposti koko meidän suuri jäsenjoukkomme ja meidän suuri kannattajajoukkomme saa sen käsityksen, että nykyinen olotila on tyydyttävä ja hyvä, ja että näin on jatkettavakin. Tähän ei kuitenkaan ole syytä tuudittautua. Perusjärjestöissä taistellaan edelleen. Johdossa on peli pelattu, mutta perusjärjestöissä ei ole. Täällä Itävallan veljespuolueen puoluesihteerin mainitsi erinomaisen sattuvasti, kuinka eräs Itävallan puolueen ja hänen käsittääksensä myöskin Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tärkeim-

piä tehtäviä on nuorison mielenkiinnon herättäminen yhteiskunnallisiin ja poliittisiin asioihin ja kuinka siinä on olemassa vaikeuksia, koska nuoret eivät ole sillä tavalla kiinnostuneet politiikasta kuin olivat ne nuoret, joita suurin osa teistäkin vanhemmista puoluetovereista edustaa.

Nuoriso ei harrasta politiikkaa eikä se harrasta kirkossakäyntiä eikä se harrasta kahviloissakaan istumista, mutta se harrastaa urheilua. 60—80 % eri ikäkausien nuorisosta on urheilujärjestöjen vaikutuspiirissä, aktiivisessa toiminnassa mukana. Ei ole suinkaan samantekevää, kuka tätä joukkoa johtaa ja millä tavalla sitä joukkoa johdetaan, missä hengessä sitä johdetaan. Vaikkakin voidaan olla melko yksimielisiä siitä, että urheilujärjestömme perusjärjestö, urheiluseura, on sen henkinen, minkä henkinen on seuran johto, niin kuitenkin myös' sellaisella jatkuvalla propagandalla, joka tulee ylhäältä päin, keskusjärjestön taholta, on oma vaikutuksensa nuorisoon. > Kun Työväen Urheiluliitto ei ole enää pääasiassa urheilujärjestö, vaan on muodostunut poliittiseksi taisteluvälineeksi ja nimenomaan sellaiseksi taisteluvälineeksi, joka kohdistaa huomattavan osan voimastaan Sosialidemokraattista Puoluetta vastaan, niin ei ole oikein, että me olemme mukana tällaisen järjestön toiminnassa viemässä eteenpäin sen toimintalukuja. Meidän ei ole tarvis puuttua muiden urheilujärjestöjen toimintaan täällä puoluekokouksessa, koska nämä järjestöt järjestöinä eivät puutu meidän asioihimme. Työväen Urheiluliitto sekä johtohenkilöidensä välityksellä että järjestönä sen sijaan puuttuu Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ja koko sosialidemokraattisen työväen asioihin, nimenomaan pyrkien estämään sen toimintaa ja sen aatteiden leviämistä. Tilanne on sellainen, että me toisella kädellä pyrimme auttamaan eteenpäin puoluettamme mutta toisella kädellä, tukemalla urheilutoimintaa Työväen Urheiluliitossa, vedämme takaisin sen, minkä olemme saaneet rakennetuksi. Tilanne on tässä suhteessa luonnoton.

Kun Työväen Urheiluliitossa tilanne muodostui tällaiseksi viime keväänä pidetyn liittokokouksen jälkeen, jolloin sosialidemokraatit lopullisesti syrjäytettiin liiton johdosta ja tehtiin myös se virheellinen päätös, että maan urheiluelämä lopullisesti hajoitettiin irtisanomalla yhteistoimintasopimukset eri urheilun aloilla, huomattava osa sosialidemokraattista urheiluväkeä teki silloin ratkaisunsa, koska se ei voinut olla enää mukana tämänlaatuisessa toiminnassa. Se lähti oman toiminnan tielle, jätti Työväen Urheiluliiton ja perusti myöhemmin syksyllä oman järjestönsä, Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton.

Tiedämme kokemuksesta, että ratkaisut jokaisella paikkakunnalla ovat vaatineet rohkeutta niiltä puoluetovereilta ja siltä urheiluväeltä,

joka pitää urheilua kaikkein tärkeimpänä asiana nuorisolle. Minä laskisin teidän kaikkien sydämelle ajatuksen, että tästä eteenkinpäin tekisimme tällaisia ratkaisuja kaikkialla, missä niitä ei vielä ole tehty.

Sosialidemokraattisen urheiluväen tehtävä tällä hetkellä nähdäkseni on kokoontua kaikin käytettävissä olevin voimin Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton ympärille ja sitä tietä rakentamaan tämän maan urheilun yhtenäistymistä, joka nyt näyttää olevan verraten lähellä; minulla on se käsitys, että se on lähempänä kuin koskaan aikaisemmin. Me emme voi olla jatkuvasti syrjässä maan urheiluelämän johdosta, niin kuin me olemme tähän saakka jo viiden vuoden aikana olleet. Ainoa mahdollisuus meidän väellämme on lähteä Työväen Urheiluliitosta ja kokoontua oman järjestömme ympärille, jonka tavoitteena on urheilutoiminnan eteenpäin vieminen kaikkien muiden urheilua urheiluna ajattelevien kansalaisten ja järjestöjen kanssa, ja samalla koota joukot sellaisten tunnusten ympärille, jotka eivät sodi meidän puolueemme periaatteita ja meidän puolueemme toimintaa vastaan.

Minä esittäisin, että tämä puoluekokous antaisi julkilausuman urheilupoliittisesta tilanteesta ja että valiokunta, joka nyt lähtee mietintöjään sorvaamaan, ottaisi huomioon tämän esityksen kohdalla ei ainoastaan esityksen valtion urheilulautakunnan kokoonpanosta, vaan myöskin lausuman yleisestä urheilupoliittisesta tilanteesta. Kentällä oleva sosialidemokraattinen urheiluväki odottaa tällaista kannanmäärittelyä, ja minä uskon, että me saamme vastaisuudessa tavattoman suuren voimanlisän siitä, että me nyt uskallamme selvästi sanoa, mistä tässä asiassa on kysymys ja mitä tietä meidän on kuljettava eteenpäin.

26

Sihteeri K ä r k k ä i n e n , puheenjohtajan pyynnöstä: Sosialistisen Nuorison Maailmanliiton taholta täällä jo aikaisemmin esitetyn henkilökohtaisen tervehdyksen lisäksi on Sosialistisen Nuorison Maailmanliitosta saapunut kokouksellemme seuraavansisältöinen tervehdys:

»Monista seikoista johtuen ei Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ole viime aikoina saattanut vaikuttaa yleisten asioiden hoitoon Suomessa siinä määrin kuin olisi ollut toivottavaa. Siitä on koitunut Suomen kansalle kokonaisuudessaan vahinkoa, sillä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten uudistusten toteutuminen on mahdollista vain sosialististen puolueiden johtaessa kehityksen kulkua. Suomen

kohtalo riippuu siitä, pääseekö Suomen Sosialidemokraattinen Puolue asettumaan tämän kehityksen johtoon, kuten sen voima ja kyvyt edellyttävät. Tässä hengessä me tervehdimme kokoustanne ja toivomme suomalaisten sosialistien kokoavan rivinsä taistelussa yhteisen asian puolesta.

Heinz Nittel,
varapuheenjohtaja

Kurt Kristiansson,
pääsihteeri.»

Merkittiin.

27

Olavi V a l p a s (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Verotuskysymys on eräs keskeisimpiä kysymyksiä silloin kun puhutaan talous- ja sosiaalipolitiikasta. Sen vuoksi on syytä pohdita verotuskysymystä ehkä laajemmaltikin, katsoa verotuksen vaikutusta työnhaluun ja työllisyyteen.

Ei ole esitetty perusteltua osoitusta siitä, että verotus sellaisenaan vaikuttaisi työnhalua alentavasti, päinvastoin on ilmeistä, että verotuksella on sinänsä työnhalua kiihottava vaikutus, sillä kansalaiset haluavat lisätystä työpanoksista koituvilla lisäansioilla korvata veroihin käyttämiänsä varoja. Sitävastoin progressiivinen verotus näyttää aiheuttavan sen, että kun tulojen menetystä aletaan korvata suuremmilla työpanoksilla hankittavilla tuloilla ja näistä tuloista joudutaan maksamaan entistä suurempi prosentti veroina, se on omiaan hillitsemään työnhalua. Kysymyksessä on siis kaksi ristiriitaista tapausta, joiden yhteisvaikutusta on vaikea arvioida. Tällaisessa tarkastelussa lieneekin otettava huomioon myös muita tekijöitä, kuten esim. se seikka, miten verotuksella koottuja varoja käytetään. Kuten tunnettua, suuri osa näistä menee sosiaalipoliittisiin tulonsiirtoihin. Kun tällaisesta tulonsiirrosta osalliseksi päässeen henkilön tulot kasvavat hänen tekemättä työtä, on ilmeisenä seurauksena hänen työhalunsa väheneminen. Kun otetaan huomioon sekä sosiaalipoliittisen tulonsiirron että tuloveron progression vaikutus, lienee epäilyksetöntä, että tulovero kokonaisuudessaan vaikuttaa työnhalua vähentävästi yhteiskunnassa. Tämän ilmiön torjumiseksi Länsi-Saksassa sodanjälkeisenä aikana otettiin verolakeihin säännös, jonka mukaan ylityöansio vapautettaisiin veleistä. Nyttemmin siitä on jo luovuttu muutoin, paitsi että edelleenkin sunnuntai- ja ylityöansio on verovapaata, ellei asianomaisen vuosiansio ylitä 7.200 Saksan markkaa.

Mikä on sitten verotuksen vaikutus työllisyyteen? Lyhyesti:

Verotuksella voidaan tukea tehokkaasti säästämistöimintää ja siten vaikuttaa investointitoimintaan tarvittavien pääomien kasvuun. Oltaneen yksimielisiä siitä, että tällainen veropolitiikka on omiaan elvyttämään työllisyyttä ja että pääomaköyhissä maissa kuten meillä sanotunlaisen politiikan harjoittaminen työttömyyden torjumiseksi on välttämätöntä. Pitkälle menevillä verovapaus säännöksillä meilläkin on varsin voimakkaasti tuettu säästämistöimintää. Esimerkkinä voidaan mainita veronhuojennustilit, erilaiset säästötilit jnp.

Jos sitten tarkastelemme nykyisissä verolaeissamme olevia epäkohtia, niin lähinnä kai voisimme todeta, että porvarillisen veropolitiikan painopiste on tulo- ja omaisuusveron kohdalla. Jos sille vastapainoksi sanoo, että sosialistisen veropolitiikan kannalta ei voitaisi katsoa niin kovin räikeitä epäkohtia ilmenevän, jos pyritään vähentämään sanotun veron kokonaistuottoa, voitaneen sillä kuitenkin osoittaa kohtia, joiden muuntaminen nimenomaan sosialistisen veropolitiikan kannalta saattaisi olla tarkoituksenmukaista niiden ilmeisen propagandaseuraamuksen johdosta tai muustakin syystä. Tällainen kohta esim. on edellä mainitun lain 50 §:n a. kohta. Kuten yleisesti on tunnettua, otettiin tämä pykälä tulo- ja omaisuusverolakiin yleislakon lopettamisneuvottelujen tuloksena ja tietää pysyväistä hyötyä pääomanomistajien hyväksi. Saadaanhan nimittäin tämän pykälän nojalla maksuunpannusta tulo- ja omaisuusverosta vähentää 15 % osinkotulojen bruttomäärästä.

Tulo- ja omaisuusverolain ehkä kaikkein yleisimmin arvosteltu pykälä on sen 11 §, jonka mukaan aviopuolisoita on verotettava heidän yhteenlasketun tulonsa ja omaisuutensa perusteella. Tämän seikan aiheuttama verorasitus kohtaa ankarana nimenomaan ammattityöväkeä ja alemmaa Virkamieskuntaa, kun taas sen seuraamuksen ulkopuolelle jää maanviljelijäväestö ja suurituloiset, eihän nimittäin viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvien kummankin puolison tarvitse perheen toimeentulon turvaamiseksi olla ansiotyössä, kuten on kaupunkiolosuhteissa työväestön ja alemman virkamieskunnan edustajien kohdalta asian laita.

Todettakoon tässä yhteydessä, ettei esim. USA:ssa ja Länsi-Saksassa tunneta aviopuolisoiden yhteisverotusta, mutta verotuksen oikeudenmukaisuutta tässä kohdin on pyritty turvaamaan siten, että toinen aviopuoliso velvoitetaan suorittamaan veroa ansiotulostaan ensimmäisen, raskaimman veroluokan mukaan. Puolisoiden yhteisverotuksen poistaminen aivan ilmeisesti saisi laajojen kansankerrosten varauksettoman hyväksymisen ja ehkä siten edistäisi myöskin puolueemme verotuspropagandaa. Kun lisäksi otetaan huomioon

inflaatio, niin verovapaan tulon alaraja olisi pyrittävä tarkistamaan inflaation mahdollisesti aiheuttamasta markkamääräisestä, mutta ei reaalitytulon nousua vastaavasta määrästä.

Puoluesihteeri Pitsinki viittasi eilen puheessaan siihen, että meillä olisi mahdollisuudet myöskin progression jyrkentämiseen. Tässä mielessä voisi esimerkiksi ottaa USA:sta voimassaolevan liittovaltioveron ja sen progression. Siellä on olemassa sellainen raja, josta progressio nousee hyvin jyrkästi. Mikä estäisi myöskin meillä tällaisen rajan laittamista — pantaisiin esim. tuonne 2—3 miljoonan kohdalle raja, jonka ylittävältä osalta progressiossa tapahtuisi hyvin jyrkkä nousu.

Puutun vielä muutamain sanoin meidän kunnallisverotuspolitiikkaamme. Käytän jälleen sosialistisen veropolitiikan sanontaa ja totean, että sellaisen veropolitiikan mielenkiinnon tulee lähinnä kohdistua kunnallisveroon ja sen rasiutusten tasoittamiseen. On helppo osoittaa, että kunnallisverotus kohtuuttoman ankarana kohdistuu vähävaraiseen kansanosaan. Tästä voidaan ottaa muutamia esimerkkejä. No, nämä esimerkit on tietysti poimittu Helsingistä, mutta ne pätevät aivan yhtä hyvin maaseudun kunnissakin: Minulla on tässä ensimmäinen esimerkki: 80-vuotias vanhus, joka on sairaalloinen, mutta ei omaa invaliditeettia, saa eläketuloja esimerkiksi 180.000 mk vuodessa. Tästä tulosta hän joutuu maksamaan veroa kunnalle 3.750 mk kokonaan riippumatta siitä, kuinka paljon hänellä on sairas-kuluja ja kuinka paljon hän on maksanut vuokraa jne. Toinen esimerkki: yksinäinen äiti, jolla on huollettavanaan yksi alaikäinen lapsi ja joka ansaitsee vuodessa 180.000 mk, joutuu maksamaan tästä tuloveroa, jos hän on kansaneläkeiässä ja kuuluu esim. kirkkoon, 7.200 mk — jälleen riippumatta siitä, kuinka paljon hänellä on edellisessä kohdassa mainittuja tai esim. työmatkoista aiheutuneita menoja, siis sairasmenoja jne. Esimerkkejä voisi tietysti luetella vaikka kuinka paljon. Jos Edellytetään, että kunnallisveron jakoveroluonnetta ei muutettaisi esimerkiksi tekemällä tästäkin verosta progressiivinen — se muuten on asia, joka pitää tutkia, jottei tehtäisi karhunpalvelusta kunnille —, niin parannusta pitäisi etsiä vähennysten määrien lisäämisestä, vähentyneen veronmaksukyvyyn johdosta myönnettävän vähennyksen korottamisesta ja samoin myöskin perusvähennyksen eli tulon suuruuden perusteella myönnettävän vähennyksen huomattavasta korottamisesta.

Etteivät nämä mainitut vähennykset ole seuranneet rahanarvon alenemista, vaan päinvastoin jääneet suurelta osalta tehottomiksi, se nähdään verrattaessa niiden kehitystä indeksivaihteluihm. Minulla on tässä taulukko, josta voin poimia eräitä vertauslukuja. Nämä ovat taas Helsingistä. Vuonna 1948 oli lapsivähennys täällä 24.000 mk,

perusvähennys 36.000 mk ja suurin sosiaalinen vähennys 60.000 mk. Samanaikaisesti elinkustannusindeksi oli 786 pistettä ja tukkuhintaindeksi 1.090 pistettä. 1959 samat luvut olivat: lapsivähennys 40.000 mk, perusvähennys 80.000 mk, sosiaalinen vähennys 60.000 mk, elinkustannusindeksi 1.142 pistettä ja tukkuhintaindeksi 2.096 pistettä. Kun lukusarjoja vertaillaan keskenään, voidaan todeta, että sosiaalinen vähennys ei tämän 11—12 vuoden aikana ole noussut yhtään, se on sama mikä se oli 1948, kun sen sijaan elinkustannusindeksi on noussut kaksinkertaiseksi.

Jotta mainitut vähennykset oikeudenmukaisella tavalla tasoittaisivat kunnallisen verorasituksen jakautumista, olisi niiden määrät korotettava: lapsivähennys 60.000 markkaan, perusvähennys vähintään 100.000 markkaan ja sosiaalinen vähennys ainakin 100.000 markkaan.

Tämän suppean esityksen puitteissa ei ole pyritty luomaan mitään ortodoksista ohjelmaa sosialistisen veropolitiikan perimmäisistä tavoitteista, mutta jo se, mitä olen lausunut, lieene omiaan herättämään ajatuksia, jotka mahdollisesti johtavat aktiivisempaan toimintaan maan veropolitiikan kehittämiseksi suuntaan, joka olisi omiaan poistamaan epätasaisen tulonjaon mukanaan tuomia sosiaalisia ongelmia ja muutenkin toteuttamaan veronmaksukyvyn periaatteen entistä johdonmukaisempaa noudattamista tuloverotuksessa.

Paavo Tiilikainen (Kymen piiri): Imatralla tämä uusi ohjelma hyväksyttiin nimenomaan tämän teollisuuden osalta ja teollisuustyöväestönä me olimme siihen,erinomaisen tyytyväisiä. Toivottiin vain, että puoluetoimikunta ja eduskuntaryhmämme tämän ohjelman puitteissa hoitaisivat työmiehen asiaa olematta millään tavalla hallituskipeitä, että ne siis hoitaisivat näitä tässä esitettyjä asioita kaikessa hiljaisuudessa, ilman tuota monesti puhuttua hallitustärkeyttä.

Kuitenkin tässä ohjelmassa on sosiaalipoliittisella puolella eräitä kohtia, joihin meillä kiinnitettiin huomiota. Eräs sellainen oli sairausvakuutuskysymys, josta tiedämme jo komitean lausunnonkin olevan olemassa. Olen saanut käytettäväkseni avustuskassojen yhdistyksen lausunnon tästä komitean mietinnöstä. Näitä kassoja on kaikkiaan 338 ja jäseniä niissä noin 250.000. Mainittu yhdistys on saanut lausunnon hyvin monelta sairaskassalta ja päätynyt siihen, että tätä nykyistä vapaaehtoista kassajärjestelmää ei pitäisi lopettaa, niin kuin komitean suositus edellyttää. Kaikkihan me varmaan olemme tietoisia siitä, että nämä vapaaehtoiset kassat toimivat varsin ansiokkaalla tavalla ja niin, että niissä on myöskin työnantaja omalla osuudellaan mukana. Myöskin näiden kassojen maksamat päivärahat, samoin kuin muutkin korvaukset, ovat huomattavasti parempia kuin tässä komitean

esittämässä mietinnössä. Tärkeimpänä tämä yhdistys pitää kuitenkin sitä, että tämä komitean ehdottama tapa merkitsi tulonsiirtoa palkansaaajilta muille väestöryhmille. Tämän perusteella huomauteen, että teollisuustyöväestö, joka on näissä kassoissa varsin voimakkaasti mukana, ei voi tätä ehdotusta täysin hyväksyä. Sen Vuoksi olisikin sairausvakuutukseen mentävä vähitellen ottaen huomioon tässä selostamani avustuskassojen mielipiteen.

Toinen kohta, johon Imatralla kiinnitettiin huomiota, oli kysymys yleisen eläketurvan järjestämisestä. Tästä asiasta on meillä moniakkin aloitteita, joukossa myös meidän piirimme piiritoimikunnan laatima aloite. Me esitämme nyt, että pohjaksi otettaisiin se ponsi, joka on Kymen piirin aloitteessa. Kymen piirin esitys päättyy varsin selvään ponteen ja nimenomaan siihen, että pitäisi lähteä tasa-arvoisuusperiaatteesta. Me olemme muistaneet nämä vanhat, hyvät ihanteemme ja siinä mielessä tämän esityksemme laatineet. Me toivomme, että tämä meidän esityksemme otettaisiin huomioon ja sijoitettaisiin sopivalla tavalla hyväksyttävän sosiaalipoliittisen ohjelman yhteyteen.

Ananias H a p p o n e n (Kuopion piiri): Arvoisa puheenjohtaja, hyvät kokouksen osanottajat! Viime vuosikymmenen alkuosalla käytiin tuimaa keskustelua teollisuuden sijoittamisesta. Kun puolue-toimikunta tässä yhteydessä ehdotti, että Pohjois-Suomi ja Pohjois-Karjala teollistettaisiin valtion varojen turvin, me pohjoissavolaiset tunsimme eräänlaista orpoutta ja esitimme, että myös Pohjois-Savo otettaisiin yhdeksi osapuoleksi tähän touhuun. Ja sellainen kokouksen yksimielinen päätös loppujen lopuksi olikin. Mutta silloinen puolue-toimikunta näytti olevan haluton toteuttamaan tätä suunnitelmaa.

No, katsomme nyt, mitkä ovat olleet seuraukset.

Pohjois-Savohan on tunnettu köyhyystään. Siellä tosiaan ei luonto ole liian suuria rikkauksia antanut, vaan kaikki tulot on hankittava omalla työllä ja viimeisillä hikipisaroilla. Kun katselemme tätä kulu-nutta kymmenen vuoden aikaa, havaitsemme, että Pohjois-Savo on joutunut tulojen silloiselle tasolle pysähtymisestä huomattavasti kärsimään. Kansalaisten tulot ovat 60.000—70.000 markkaa vuodessa keskimäärin, kaikkein pienimmät meidän maassamme. Ei sillä hyvä, että meillä ovat tulot pienet, myöskin henkinen taso on meillä melkoi-sen vähäinen. Onhan korkeamman asteen opin suorittaneita, korkea-koulututkinnon suorittaneita, maakunnassamme vain vajaat 2 % väestöstä, kun vastaava luku Etelä- ja Lounais-Suomessa on 11 %, siis yli viisinkertainen. Voimme siis nähdä tuon taloudellisen asemam-me samassa suhteessa kuin henkisenkin asemamme. Kuitenkaan meillä eivät olisi asiat näin, jos kansantalouden vaatimukset olisi otettu maas-

samme huomioon. Maassamme ei paljon opiskella eikä suuremmassa mittakaavassa suoriteta tutkintoja kansantaloudessa. Tästä syystä se onkin jäänyt toisarvoiseen asemaan, ja niin hyvillä edellytyksillä varustettu kuin Pohjois-Savo muuten onkin, sekin on jäänyt osattomaksi. Meillä on mm. koivua kasvavaa aluetta 200.000 ha, joka viimeisen metsäarvion mukaan edusti 26,5 miljoonaa kiintokuutiometriä eli 37 miljoonaa pinokuutiometriä koivua, mutta tämän koivun keski-ikä alkaa olla jo yli 50 vuotta. Kuitenkaan sitä ei ole käytetty muuhun kuin polttopuuksi. Jos tämä koivu olisi teollisuuden turvin jalostettu vaikkapa paperimassaksi, niin sillä olisi luotu huomattavan suuria kansantaloudellisia arvoja. Sen arvo olisi noin 200 miljardia markkaa sen sijaan että se nyt jo vanhuuden iän saavuttaneena — sillä koivu kestää vain 60—70 vuotta — auttamattomasti lahoaa. Kun taloudelliset olot näistä syistä ovat kehnot, on maakuntamme joutunut suureksi siirtolaisuuden edesauttajaksi. Kuopion läänistä on vuosittain siirtynyt 4.500-⁵5.000 henkeä muihin maakuntiin, jopa Pohjanlahden taakse. Jos nämä olisivat olleet vanhoja, eihän siinä olisi valittamista, mutta kun he ovat etupäässä nuoria naisia — siis neitseellisessä iässä olevia, 20 vuoden kahta puolta — niin ymmärrämme, mikä odottaa Pohjois-Savoa, jos tilanne saa tällaisena jatkaa: Meillä ei kohta ole kuin. ylivuotiaita mummoja, yli 50-vuotiaita neitseellisiä koivuja, jotka edustavat köyhyyttä, ja väestön lisääntyminen lakkaa. Väestömme täytyy, kun se kerran lisääntyy myös meidän maakuntamme alueella, saada sellaiset elinmahdollisuudet ja sellaiset koulutusmahdollisuudet, että kansantalouden opetus- ja tutkintatyö otettaisiin vakavasti kaikissa opetusohjelmissa, jolloin ehkä voisimme löytää Pohjois-Savonkin väestölle toimeentulomahdollisuudet, niin ettei sen tarvitsisi sukupuuttoon menehtyä.

Meillä on tästä näkyvänä ilmiönä mm. se kunta, jossa minä asun. Kaksi vuotta takaperin meillä oli muuttaneita 71, mutta saapuneita vain 17, ja niistä muuttaneista oli suurin osa nuoria naisia. Koko vuoden sato oli siten menetetty. Tällaisena on jatkunut tilanne myös tänä vuotena. Kolmen kuukauden aikana on kunnastamme muuttanut 51 ja tilalle tullut muualta 15 kansalaista. Erotus 36 edusti pulskasti puolen vuoden satoa naisissa. Ajatelkaa, mikä kohtalo meitä odottaa, elleimme kohota ihmisoikeudellisia ja elämänmahdollisuuksia niille kuuluvaan arvoonsa? Ellei korjausta tapahdu, me olemme auttamattomasti hukassa. Tämän asian pyydän saada laskea tämän puole* luekokouksen sydämelle.

Tuomas Bryggari (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Minä pyydän kiinnittää huomiotanne puolueemme periaatteeseen: sosialismiin.

Kuunnellessani eilen sitä hyvää puhetta, jonka puolueemme sihteeri, toveri Pitsinki täällä piti, kiinnosti minua erikoisesti se, kunhan mainitsi, että periaateongelma on lykättävä. Minun käsittääkseni olisi hyvä, että tämän lykkäyksen aika olisi myös määritelty. Niiden kahdeksan vuoden aikana, jonka periaateohjelma on ollut olemassa, en ole huomannut, että puolueen virallinen taho taikka puolueen pää-äänenkannattaja olisi kajonnut periaateohjelman selostukseen.

Toveri Pitsinki totesi työllisyyskysymyksen puolueemme keskeisimmäksi asiaksi. Mutta millä tavalla voidaan työttömyyskysymystä, hoitaa, jollei siinä yhteydessä väläytetä esille, mikä on puolueemme periaate? Täytyy sanoa, että missään maassa ei täystyöllisyyttä ole kyetty toteuttamaan, ei edes Amerikassa, jossa teollisuus on kehitetty kaikkein pisimmälle. On turhaa myöskään uskotella, että Suomessa kyetään toteuttamaan täystyöllisyyttä, ainoastaan pyritään siihen. Ja sellainen täystyöllisyys, johonka me pyrimme, on mahdollista, toteuttaa vasta silloin, kun periaate, sosialismi/ on toteutunut, kun on toteutunut oikean työajan ja oikean työpalkan periaate.

Vaikka panis,immekin viralta Marxin teorioineen, niin tässä asiassa tuskin vielä kukaan teoreetikko voi sitä tehdä. Tulee muistaa, että työpalkan periaate sisältää, että palkka on niin suuri, että se riittää työvoiman muodostamiseen, säilyttämiseen ja uusiirtakustannuksiin. Mikään kapitalistinen tuotanto ei sellaista palkkaa tule suorittamaan. Työajan periaate taas on, että ihmiset valmistavat tuotteita yhteistyön tuloksena sen määrän, mitä kulutuksessa tarvitaan. Ei siis haviella liikevoittoa, vaan ihmisten tarpeiden tyydytystä.

Olen tahtonut palauttaa nämä periaatteet mieliin, ettei periaatetta työnnettäisi kauemmaksi kuin missä se käytännöllisistä syistä on pakko pitää.

Täällä ehkä joku ajattelee: Tästä periaatteesta pitävät riittävästi melua kommunistit, ei meidän tarvitse siihen osallistua. Näin ei ole asianlaista! Sosialidemokraattinen Puolue omaksuu omat menettelytapansa ja erilaiset kuin kommunistit. Kommunistit ratkaisevat väkivaltaisesti järjestelmän toteuttamisen. Me pyrimme periaatteeseen uudistusten kautta ja rauhallista tietä. Tällä on ero kuin yöllä ja päivällä, ja tämä täytyy myöskin puolueemme toiminnassa tuoda esille, ettei sotketa selviä linjoja.

Automatisoiminen tuotiin esille alustusvihkossa. Siinä koulunkäy»eet selittävät jossain suoritetun tutkimuksen, kuinka automatisoiminen muka hävittää palkkatyöväestön ja siinä mukana myös ne mielipiteet, joita palkkatyöväki sosialismissa on omaksunut. Myönnettävä on, että palkkatyövoima vähenee ja työn koneellistuminen lisääntyy, mutta en usko, että sosialismin toteuttamisen välttämättömyys hä-

viää. Jos se olisi mahdollista, silloin myös niissä maissa, joissa koneellistaminen olisi pitemmällä, pitemmällä kuin meillä esimerkiksi, siellä ei syntyisi lakkoja, joihin täytyy valtiovallan sekaantua ja ratkaista, miten työn ja pääoman välinen suhde on pantava käytäntöön. Näinhän tapahtui terästeollisuudessa Amerikassa. Me vanhemman luokan sosialidemokraatit ja puolueen jäsenet luulimme ajanamme, että tiellä olevat salvat, joista täällä salin koristeluotsikossa mainitaan, olisivat olleet poistettavissa helpommalla ja nopeammin — niin ainakin minä luulin silloin, kun ensimmäisen kerran valmistauduttiin eduskuntavaaleihin. Myönnän, että olen erehtynyt. Vaikeudet ovat olleet ja ovat suuremmat. On suoritettu taistelua, aseellista ja rauhallista, mutta yhä on salpoja tiellämme. Mutta se periaate, jonka puolesta olemme taistelleet, se on edelleen vietävissä voittoon, ja sen tekemiseksi odotamme teiltä, toverit, uhrautumista ja keskitettyä toimintaa.

Keijo K o r p i l u o m a (Satakunnan piiri): Minulla ei ole esitettävänä mitään juhlallista tulevaisuuden ohjelmaa 1960-luvulle, vaan esitykseni perustuu lähinnä eräiden epäkohtien poistamiseen, joita tähän mennessä aikaansaadussa lainsäädännössä tapaa. Esitykseni tulee koskemaan kahta asiaa: kansakoululakia ja kansaneläkelakia.

Hiljattain on saatu uusi kansakoululaki, joka toi kunnille eräitä velvollisuuksia tai voisi sanoa myös oikeuksia — oikeuden kehittää kansakoulutointansa kansakoulun ja kansalaiskoulun puitteissa, ja laki soi jopa mahdollisuuden kansakoulun osana toimivan keskikoulun perustamiseen, mutta sittemmin on asetuksessa tästä säännöstä peräännytty, niin että vaikka olisikin halua perustaa keskikoulu, siihen ei monissa kunnissa ole mahdollisuuksia. Täällä ohjelmassa mainitaan mm., että kansalaiskoulua tulisi kehittää, ja niinhän asia onkin, mutta minusta olisi vielä tärkeämpää huolehtia niin, että saataisiin varoja, jotta kunnat voisivat täyttää tämän velvollisuutensa. Minä olen kolme kertaa kolonnut lippalakki kädessä kouluhallituksen ja valtioneuvoston portaita saadakseni luvan kansakoulun rakentamiseen, ja aina on lupa evätty, kun ei ole ollut varoja. Ei ole paljontakaan apua siitä, että on juhlalliset ohjelmat, jollei pystytä osoittamaan varoja, joilla ne voitaisiin toteuttaa. — Se siitä kansakoulusta!

Mutta sitten tämä kansaneläkelaki — jaa, täältä on nyt hävinnyt tämä Kansaneläkelaitoksen nykyinen pääjohtaja. Sen takia nimittäin pyysin tämän puheenvuoron, että hänkin kuulisi niistä epäkohdista, joita joka päivä kentällä toteaa.

Kansaneläkelaisahan on eräs epäkohta, se että ns. syytinkiläinen, ison talon isäntä, joka luovuttaa tilansa pojalleen syytinkiä vastaan, saa täyden tukiosan siitä huolimatta, että hän edelleen tekee tilan

hyväksi työtä. Mutta jos tehtaantömiös jää eläkkeelle ja kansaneläkkeen varaan ja hakeutuu vaikka tilapäisiinkin, esim. uittotöihin kesän jälkeen, niin hänen eläkemääränsä putoaa 2.900 markkaan-kuukaudessa, kun taas tuo syytinkiläinen, joka saa kotitalosta leivän ja lämpimän ja särpimen, saa 7.900 mk kuukaudessa siinä kuntaryhmässä, missä allepainetun kunta on. Sen lisäksi siinä on eräs lainsääntäjän hiuksenhieno oivallus, kun se on pannut vanhukset, jotka asuvat yhdessä, tulemaan toimeen pienemmällä eläkkeellä, kuin mitä he erillään asuen saisivat. (Mutta jos äiti ja poika asuvat samassa taloudessa, niin he taas saavat täyden tukiosan!) Myös eräs, käytännössä hyvinkin ikävä epäkohta on se, että puolison tulo otetaan huomioon. Niin käy monessa tapauksessa, että suhteellisen pienen palkan hankkiva vaimo pudottaa esim. työkyvyttömältä mieheltään tämän eläkkeen tukiosan pois, ja siitä on katkeruutta perheessä aivan riittämiin.

Minä en tässä yhteydessä, niin houkuttelevaa kuin se olisikin, puutu kansaneläkelaitoksen asuntoasiaan. Ilmeisesti sen käsittely tapahtuu aikanaan toisella forumilla, joten siihen en puutu. Mutta kun täällä nyt hahmotellaan näitä ohjelmia ja joskus ryhdytään tätä kansaneläkejärjestelmääkin edelleen kehittämään, niin tuollaiset hiuksenhienot oivallukset — pariskunnan kansaneläkkeiden pienentäminen, mutta sen äidille ja lapselle täysimääräisenä suominen — olisi oikaistava. Samoin olisi myös syytinkiläiset otettava huomioon vähän toisella tavalla kuin nyt, sillä he ovat selvästi paremmassa asemassa kuin yksikään muu eläkkeensaaja.

Minä en halua käyttää tämän kokouksen aikaa pitempään. Niinkuin sanoin, minulla ei ole juhlallista tulevaisuuden ohjelmaa. Mutta tällaisia pikkuparannuksia varsinkin kansaneläkkeen saajien joukossa odotellaan.

Eino K a l k k i n e n (TST): Hyvät toverit! Vajaatyöllisyysalueiden olojen kehittäminen on koko kansan asia. Se on poliittinen ja taloudellinen asia, taloudellinen siinäkin mielessä, että jos nykyisellään annetaan asioiden jatkua, rasitukset koko kansan osalta tulevat nimenomaan verojen muodossa entistäkin raskaammiksi. Ratkaisussa on kaksi tietä. Toinen on näiden alueiden teollistaminen ja tuotannon nostaminen, työllisyyden luominen. Toinen, yhtä välttämätön edellytys on, että siitä huolimatta olevalle liikaväestölle tarjotaan siirtymismahdollisuus niille paikkakunnille, joissa on olemassa edellytykset lisätä työllisyyttä ja tuotantoa. Monta kertaa unohdetaan viimeksi mainittu asia.

Toteaisin vain, että viimekeskiviikkonalehdistöllejaettiin professori Saaren komitean monta sataa sivua käsittävä mietintö, talouspoliittinen ohjelmamietintö, jossa on viimeiset tutkimukset. Niistä selviää

mm., että tämän vuosikymmenen lopussa työllisyys metsätöissä ei ole suurempi kuin nyt, vaan hieman pienempi. Metsätalous kaikkine metsänparannuksineen ja huolimatta siitä, että puunjalostusteollisuutta voimakkaasti lisätään, ei vuosikymmenen lopulla merkitse lisää työtilaisuuksia, vaan nykyistä hieman vähemmän. Suunta maataloudessa on tietysti paljon selvempi ja menee vieläkin pitemmälle. Niin ollen siis joudutaan pakostakin lähtemään siitä, että meidän täytyy hankkia muualla työtilaisuuksia ja -mahdollisuuksia, jotta osa väkeä voisi siirtyä. Kun puhutaan elintasosta ja kansasta, niin sanotaan, että Amerikassa, korkeimman elintason maassa, sen tärkeimpiä avaimia on ollut vahva ja voimakas sisäinen siirtoliike, ihmisten vapaa hakeutuminen sinne, missä työtä ja toimeentuloa on tarjona. Meillä tämä on estynyt erikoisesti asuntojen puutteen vuoksi. Mutta on monta muutakin syytä, miksi se ei ole päässyt toimimaan. Diktatuurimaissa tällaiset asiat järjestetään pakkosiirroilla. Demokratian täytyy luoda edellytykset ihmisten vapaalle hakeutumiselle sinne, missä he katsovat olevan hyviä toimeentulon edellytyksiä. Tähän täytyy vähitellen päästä.

Toinen tehtävä on luoda tehtaita ja luoda muuta yritteliäisyyttä. Nyt asia on valitettavasti niin, että koko laajalla vajaatyöllisyysalueella kaikki näyttää seisovan. Ei tehdä päätöksiä niistäkään ratkaisuksista, jotka ovat valmiina. Se merkitsee silloin, että ihmisten vapaa hakeutuminen, asennoituminen, yritteliäisyys pysähtyy. Kun me lehdistössä päälehtiä myöten olemme ankarasti ja kovasti arvostelleet nykyistä politiikkaa, olemme tehneet sen nimenomaan sen vuoksi, että havahduttaisiin näkemään tämä kokonaisuus. Yksi Raahen terästehdas tai jokin muu on kiintopiste, joka panee sadat ja tuhannet ihmiset liikkeelle. Nyt kaikki seisoo, kukaan yrittäjänä ei tiedä, mitä hän tekee.

Pyysin tämän puheenvuoron senkin vuoksi, että se, mitä Pohjois-Karjalan puunjalostusteollisuuden yhteydessä päälehdissä kirjoitettiin, minun käsittääkseni oli aiheellista ja välttämätöntä, jotta tämä kokonaisuus nähtäisiin. Fagerholmin hallitus antoi edellytykset — korostan, että näiden edellytysten luominen on sentään kaikkein tärkeimpiä — se antoi edellytykset puunjalostusteollisuuden laajentamiselle, joka vuoteen 1962 mennessä merkitsee tuotannon lisääystä 1,5 milj. tonnilla. Mm. valtionenemmistöinen Enso-Gutzeit laajentaa Kaukopään tuotantolaitoksiaan kaksinkertaisiksi ja niin, että silloin siellä joka vuorokausi menee tehtaassa läpi 14.000 m⁸ pinota varaa, ja tämä vaikuttaa koko Saimaan vesistön alueeseen.

Mutta mitä hallitus on aikaansaanut? Hallituksen tehtävänä tietysti olisi ollut ja on jatkotoimenpiteet, tehdä omastakin aloitteestaan lisää. Mutta eihän se ole saanut yhtään ainoata omaa tuotantolaitosta.

Ei päälehdissä arvosteltu sitä, ettei sinne saisi tehdä, vaari siinä arvosteltiin koko ajan saamattomuutta, että ei ole tehty Pohjois-Karjalaan sitä, mitä se tarvitsisi. Koko sen tarkoitus oli kehoittaa ja innostaa myöskin Pohjois-Karjala saamaan oma osuutensa.

Sitten siirrytään, toiseen hyvin tärkeään asiaan. Kun tuotannon pohjaa on laajennettu, pitää antaa riittävä arvo ja laajuus myöskin kaikenlaiselle pientuotannolle, pienyritteliäisyydelle. Mutta se, että sitä ei ole syntynyt nimenomaan maaseudulle, ei suinkaan johdu yksinomaan liikevaihtoveron epäoikeudenmukaisuudesta, eikä sitä liikevaihtoverolla korjata. Tällainen pienyritteliäisyys, se on ennen muuta ammattitaitokysymys. Niin kauan kuin ei nykyaikaisessa mielessä nosteta ammattitaitoa, anneta mahdollisuutta maaseudunkin väestölle saada nykyaikainen ammattikoulutus, hiin kauan ei kovin-kaan oleellista pienen yritteliäisyyden kehityksessä tapahdu.

Mainitsen esimerkkinä vain nuo muovista tehdyt salkut. Muovi on eräs pienen yritteliäisyyden tämänhetken oikein ilmenemismuoto. On satoja pienyrittäjiä, jotka tekevät erilaisia muovituotteita. Tarvitaan kone, joka voidaan pistää vaikka asuinhuoneeseen. Mutta maaseudulla tuskin on tiedetty tästä. Ja se tieto, ammattitaito, mikä siellä on, se on lähinnä keskittynyt kuljetusalalle. Me näemme, että siellä on sitä yritteliäisyyttä, ja sitten sitä on maatalouden alalla. Mutta missähän sitä on maataloudessa — se on suurten keskusjärjestöjen, maataloustuottajien, kaikkien tällaisten hallinnassa, jotka hoitavat tätä ja jakelua ja määräävät myynnin. (Puheenjohtaja: Aika!)

Sen vuoksi tärkeintä, mitä tässä on, on huolehtia siitä, että nuoriso saa ammattikoulutuksen ja ammattitaidolle ja sen kehittämiseksi annetaan se asema, joka sille kuuluu. Sitten syntyy kyllä yritteliäisyyttäkin.

Kalle A l t t i (Helsingin piiri): Hyvät toverit! Haluan periaatteessa kannattaa edustaja Anttilan ehdotusta ja kiinnittää huomiota siihen, mitä viime aikoina on urheiluelämässä tapahtunut.

Kun valtion taholta jaetaan vuosittain urheilumäärärahoja, noin 800 milj. mk ja niistä meidän entinen TUL:mme saa suurin piirtein 100 milj. mk, ja kun tiedetään, millä tavalla nykyinen TUL urheilua hoitaa, niin joutuu kummastelemaan, minnekä tämä raha saadaan menemään. Mutta täällä ilmeisesti jokainen tietää, että sillä tuetaan tätä kuolevaa skogilais-puqluetta.

Kun TUL niin kuin toisetkin urheilujärjestöt tekee anomuksen valtion urheilumäärärahojen jakamisesta ja opetusministeri on se, joka määrää urheilulautakunnan kokoonpanon, ja nykyinen valtion

urheilulautakunta käsittää 11 jäsentä, joista kuuluu TUL:oon ja SVUL:oon 9 ja ulkopuolisiin 2, ja nämä paikat on miehitetty ns. kansanrintamalaisilla, ja kun sama elin ehdottaa jaettavaksi rahat ja hyväksyy tilitykset, niin ei ole ihme, että tämmöistä saa tapahtua. Sen vuoksi ehdottaisin, että Helsingin Sos.-dem. Urheiluväen Yhdistyksen tekemä esitys otettaisiin ainakin julkilausumana esille. Kannatan Anttilan tekemää ehdotusta julkilausuman antamisesta kokouksen nimissä.

Laila L e s k i n e n (Helsingin piiri): Hyvät puoluetoverit! Haluaisin käyttää puheenvuoron todetakseni mielihyvällä, että tälle puoluekokoukselle on tuotu esitys ansiotyötä tekevän perheenäidin aseman helpottamisesta. Kuten puoluetoimikunnan lausunnosta selviää, on tämäkin kysymys aina kuulunut Sosialidemokraattisen Puolueen ohjelmaan. Mutta on hyvä, että asiasta puhutaan uudelleen, ettei totuus unohtuisi. Kun kuitenkin puoluetoimikunnan puoluekokoukselle esittämässä talous- ja sosiaalipoliittisessa ohjelmassa tulee monissa eri kohdissa esiin kysymyksiä, joiden toteuttaminen merkittävällä tavalla vaikuttaa koko kodin piiriin kuuluvien ongelmien ratkaisuun, kodin henkeen ja perheenäidin fyysiseen ja henkiseen tasapainoon, en tässä yhteydessä halua niihin yksityiskohdittain enää puuttua.

Me kaikki täällä olevat olemme selvillä niistä ongelmista ja siitä rasituksesta, joita nimenomaan vähävaraisen ansiotyössä käyvän monilapsisen perheenäidin kestäväksi tulee ollessaan pakotettu hakeutumaan ansiotyöhön kodin ulkopuolelle miehen tulojen ollessa riittämättömät perheen elatukseen. Kun perheenäiti näin ollen joutuu hoitamaan tavallaan kahta ammattia, jos niin saa sanoa, joista perheenäidin vastuullinen ja yhteiskunnalle merkittävin ammatti ei suinkaan ole helpotöisin, kun siihen aina liittyy lisäksi huoli lapsen tulevaisuudesta, lasten kehityksestä ja turvallisuudesta, ei ole ihme, että äidit ja nimenomaan ansiotyössä käyvät äidit ovat yllirasittuneita. Eräänä oleellisimpana ja erittäin tärkeänä osana vähävaraisen ansiotyössä käyvän äidin ongelmista ja häntä rasittavana tekijänä on lasten huollon järjestäminen siksi ajaksi, kun äiti on ansiotyössä. Siksipä eräänä tärkeänä apuna ansiotyössä käyvän äidin aseman helpottamiseksi olisi syytä entistä laajemmassa määrin saada kunnallisia lasten päiväkoteja, ei yksinomaan ns. seimi- ja leikkikouluikäisiä varten, vaan myöskin kouluikäisiä lapsia varten, jotka koulutyönsä päätettyään usein joutuvat kuljeksimaan kadulla äidin ollessa työssä ja nälkäisinä, valvontaa vailla, kaikille niille vaaroille ja huonoille vaikutuksille alttiina, joiden merkitystä lapsen kehitykselle emme pidä suotavana. Kun nyt uusia rakennuksia ja asuma-alueita suunnitellaan

varsinkin kaupunkeihin ja suuriin asutuskeskuksiin, tulisi niihin jo suunnitteluvaiheessa huomioida riittävästi niitä tiloja, joita edellä esitettyjä lastenhuoltotarkeitua varten tarvitaan.

Mielestäni kysymyksessä perheenäidin aseman helpottamisesta yleensäkin on aina otettava huomioon lasten ja äidin välinen suhde ja sen vaaliminen, ja toimenpiteiden on pyrittävä olemaan sen mukaisia. Äidin ja lasten asema ja äidin asema yhdessä lasten tulevaisuuden kanssa ovat niitä asioita, jotka on aina käsiteltävä yhdessä. Esityksen yhteydessä ansiotyössä käyvän perheenäidin aseman helpottamiseksi on mm. ehdotus lomakotitoiminnan lisäämisestä. Yhdynkin tähän ajatukseen, mutta korostaisin edelliseen ajatukseen viitaten lasten loma- tai paremminkin lasten kesävirikistystoiminnan tehostamisen tarkeyttä perheenäidin lomajärjestelyn yhteydessä. Lasten sijoitus äidin lomanvieton ajaksi on huomionarvoinen, jos halutaan saada ansioäidin loma järjestetyksi hänelle levoksi. Mutta se on mitä suurimmassa määrin myöskin kustannuskysymys, eikä tietysti ole hoitettavissa vähävaraisten, ansiotyössäkään käyvän äidin taloudellisten mahdollisuuksien rajoissa. Yksityiset järjestöt, jotka etupäässä toimivat tämän asian hyväksi, kaipaavat todella varoja ja voimakkaampaa tukea yhteiskunnan taholta, kun yhteiskunnalta ei riitä varoja koko tämän kysymyksen hoitamiseen.

Tässä yhteydessä on syytä tuoda huomioitavaksi sosialidemokratisten naisten lomakotitoiminta vähävaraisten perheenäitien hyväksi. Hiljattain on Helsingissä perustettu sosialidemokraattisten naisten toimesta Kotien Puolesta r.y. niminen järjestö, jonka tarkoituksena on nimenomaan tulla kotien ja perheenäitien avuksi muissakin kuin lomatoimintaa koskevissa asioissa. Kun Kotien Puolesta r.y. on tarkoitus saada koko maata käsittäväksi järjestöksi, olisi meikäläisten kunnallisissa elimissä olevien jäsenten syytä kunnallisia apurahoja myönnettäessä huomioida tämänkin järjestön tavoitteet perheenäitien ja työssä käyvien perheenäitien aseman helpottamiseksi.

Se, mitenkä pitkäksi ansiotyössä käyvän perheenäidin työpäivä muodostuu, on mielestäni ilman lisätutkimuksiaakin selvä, vaikka esityksessä tällaisen toimenpiteen aikaansaamista esitetäänkin. Samoin sekin, mitenkä rasittuneita sellaiset perheenäidit ovat, jotka joutuvat hoitamaan kahta ammattia, niin meillä täällä Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Sitä varten tuskin tarvitaan Valiokuntia tai lisätutkimuksia.

Haluaisin vain vielä todeta, että niin kauan kuin meillä yhteiskunnalliset ja taloudelliset olosuhteet ovat sellaiset kuin ne nyt ovat ja pakottavat perheenäitiä hakeutumaan sille kuuluvasta luonnollisesta ja vastuullisesta kodinhoitajan ja kasvattajan tehtävistä ansiotyöhön

kodin ulkopuolelle, meillä sosialidemokraateilla on kylliksi velvollisuuksia ja vastuullisia tehtäviä niin kunnallisessa kuin valtiollisessakin elämässä. Yhdynkin puoluetoimikunnan lausuntoon, että kiinnitetään riittävästi huomiota kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joilla ansiotyössä käyvien perheenäitien asemaa voitaisiin helpottaa, ja että asian edelleen hoitaminen jätetään puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän tehtäväksi.

Puhetta ryhtyi johtamaan Uno Nurminen.

Veikko Järvinen (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Eilen puoluesihteerin esittämästä puolueen 1960-luvun ohjelmasta voi epäilyksettä antaa arvosanan hyvä. Ohjelmaan on nähdäkseni tiiviiseen muotoon kiteytetty se taloudellinen ja sosiaalinen tilanne, missä me olemme, mihin suuntaan me olemme menossa ja mitenkä asiat tulisi hoitaa. Tämän ohjelman ydinkohtana ja sen keskeisimpänä asiana on täystyöllisyys. Kaikki muut osat ohjelmassa liittyvät siihen ja täydentävät sitä. Sosialidemokraattisen Puolueen 1960-luvun kaikkein tärkein ja keskeisin kysymys onkin tietysti kysymys täystyöllisyyden hoitamisesta, ja kaikkialla on tätä täystyöllisyyden ajatusta tuotava esille ja sitä käytännössä myöskin hoidettava.

En tässä yhteydessä ryhdy yksityiskohtaisesti käsittelemään tätä ohjelmaa. Puutun vain erääseen kohtaan. Ohjelmassa on asuntopolitiikalle annettu sille kuuluva sija, toisin sanoen sekä sivumäärässä että asiassa hyvin paij on tilaa. Se mitenkä asuntotuotantoa sekä asumistasoa on hoidettava, on ohjelmassa kiteytetty oivallisesti ja edustaa joka suhteessa vanhaa sosialidemokraattista politiikkaamme.

Tässä yhteydessä haluaisin korostaa erästä asuntopolitiikkaan liittyvää mielestäni keskeisintä kysymystä, nimittäin kysymystä asumiskustannusten alentamisesta: asuntotuotannossa on rakennuskustannukset saatava laskemaan nykyisestään. Nähdäkseni tähän liittyy ennen kaikkea rationalisoimistoimmta, mutta kun se puoli asiasta kuuluu lähinnä teknillisille miehille, en siihen puutu. Mutta on joitakin suoranaisia toimenpiteitä, joilla poliittisella rintamalla voidaan asiaa auttaa ja joilla voidaan jopa merkittävästikin alentaa asumiskustannuksia. Ensinnäkin liikevaihtoverotuksen omalaatuisuus asuntotuotannossa olisi saatava oikaistuksi. Nythän liikevaihtoverotus estää teknillistä kehitystä. Kerrotaan, että esim. joistakin elementtirakenteista, jos ne valmistetaan tehtaassa, menee 25 % liikevaihtoveroa, mutta jos ne valmistetaan rakennuspaikalla, niistä ei mene liikevaihtoveroa. Tämä merkitsee sitä, että teknillistä kehitystä jarrutetaan valtiotoverien toimenpiteillä. Nähdäkseni eduskunnan tehtävänä ja nimenomaan sosialidemokraattien tehtävänä on aikaansaada tässä suhteessa korjaus.

Toinen tapa, jolla voidaan ainakin suurimmissa asutuskeskuksissa saada korjausta aikaan asumiskustannuksissa, on tonttipolitiikan hoito. Ainakin täällä Helsingissä ja monella muullakin paikkakunnalla on tonttipolitiikka mennyt aivan vikasuuntaan. Esim. täällä Helsingissä ovat tonttien hinnat kunnan toimenpiteiden johdosta koonneet niin paljon, että rakentajat selittävät rakentamiskustannusten neliometriä kohden vuoden sisällä nousseen noin 3.000—5.000 mk. Kunnat ja kunnan isät, jopa sosialidemokraatitkin, ovat herkkiä rahapulassaan ottamaan tonteista mahdollisimman hyvän hinnan, mutta tästä on seurauksena se, että asunnot tulevat entistäkin kalliimmiksi. Muisstissani on, että jossakin muualla, olikohan se nyt Englannissa, on tonttien hinnannousu saatu estetyksi verotuksella, niin että tällaisia huippuhintoja ei esiinny. Tulevan puoluetoimikunnan olisi tutkittava niitä muotoja, joilla saadaan estetyksi tonttien hintojen nouseminen suurissa asutuskeskuksissa sellaisiksi, että ne vaikuttavat ratkaisevalta osalta asumiskustannuksiin.

Sulo J. O j a n e n (Hämeen eteläinen): Hyvät puoluetoverit! Täällä toveri Anttila käytti puheenvuoron, jossa hän erittäin selvästi ja ansiokkaalla tavalla selvitti suhdettamme TUL:n kysymykseen. Hän esitti myöskin lopuksi, että tämä kokous antaisi urheilupoliittisen julkilausuman. Minä yhdyn kannattamaan toveri Anttilan tekemää esitystä.

Tämä julkilausuma on erittäin tärkeä, sillä minun ymmärtääkseni sosialidemokraattisissakin piireissä jollain tavalla pyritään välttämään keskustelua kaikesta, mikä koskee asennetta TUL:oon. Tämä tuli erityisesti ilmi eräässä piirikokouksessa, jossa äskettäin olin. Siellä olivat erittäin vahvat voimat sitä vastaan, että piirikokous tavalla tai toisella puuttuisi tähän kysymykseen. Minun ymmärtääkseni me kuitenkin elämme tällä hetkellä aikaa, jolloinka meidän pitäisi riittävän selvästi sanoa kansalle ja sosialidemokraattiselle välle sekä puolueemme kannattajajoukoille, mistä tässä on kysymys ja mitä kukin on. Tämä on minun nähdäkseni tämän hetken probleemi, ja jos me saamme selvitettyä asian, se tietää myöskin, että me voitamme taistelun kentällä, ja silloin myöskin kansan kannatuksen. Senpä vuoksi tähän kysymykseen kannattaa nähdäkseni kiinnittää aivan erikoista huomiota.

Minä en jaksa ymmärtää sitä, että pannaan pää pensaaseen ajan-kohtana, jolloinka meillä pitäisi olla riittävän selvät käsitykset tästä kysymyksestä. Kun minä katselen asiaa oman paikkakuntani kanalta, niin joudun toteamaan, että ainakin meillä on sellainen käsitys, että TUL:n erästä toimistoa käytetään sinä paikkana, josta joka päivä syydetään lokaryöppyä sosialidemokraattisen väen niskoille. Tässä

toimistossa ilmeisesti toimitetaan sitä tunkioikäsa-nimistä lehteä, joka siellä ilmestyy ja jonka tarkoituksena on kaikkein siivottomimmalla tavalla häväistä sosialidemokraattista järjestöväkeä. Mikäli arvioni on oikea, meillä ei voi olla muuta kuin yksi vastareaktio: tehdä selväksi tämä asia ja selvittää se myöskin kansalle.

Unto Kanerva (Hämeen pohjoinen): Hyvät puoluetoverit! Tämän puoluekokouksen keskeisenä asiana on puolueen talous- ja sosiaalipoliittinen ohjelma, joka on saanut täällä hyvän vastaanoton ja paljon tunnustusta. Tähän läheisesti liittyvänä esillä on myös eräiden perusjärjestöjen esitys taloudellisen suunnittelun tehostamisesta. Puolueen ohjelma on näet enemmän tai vähemmän teoreettinen, ja tämän viimeksi mainitun esityksen laatijat ovat lähteneet siitä ajatuksesta, että puolueella tulisi olla tietyn ajanjakson teollistamisia tavoiteohjelma, jossa viitoitettaisiin ne konkreettiset tavoitteet, joihin kyseisenä ajanjaksona pyritään. Silloin jokaisella puolueen jäsenellä olisi tilaisuus todeta: meidän tavoitteemme on tämä. Ohjelman sanonta »pyrittävä teollistamiseen» ei enää yksin riitä, nyt pitäisi olla myös konkreettisia tavoitteita määriteltyinä. Tämän johdosta ehdotuksen tehneet puolueosatot ovat esittäneet mm. että eduskunnan puitteissa olisi saatava hyväksytyksi lähivuosien teollistamis- ja rahoitusohjelma. Tämän ajatuksen puoluetoimikuntakin esittää hyväksyttäväksi.

Nykyisten poliittisten olosuhteiden vallitessa ei kuitenkaan näytä olevan suuriakaan mahdollisuuksia tämänlaisen koko maata käsittävän suunnitelman synnylle. Tähän on tietenkin yhtenä syynä se, että puolueemme ääntä ei valtiovallan taholla kuulla lainkaan tai ei ainakaan riittävästi. Tämän vuoksi olisin sitä mieltä, vaikka se ei nimenomaan kuulu käsillä olevan esityksen puitteisiin, että puolueen arvonannon ja kannatuksen lisääminen laajojen äänestäjäjoukkojen keskuudessa on välttämätöntä. Tähän tietysti pyritäänkin nyt hyväksyttävällä talous- ja sosiaalipoliittisella ohjelmalla. Tämä on eräs valittavan puolueuuevoston ja puoluetoimikunnankin tärkeimpiä tehtäviä. Edellytyksenä tämän tehtävän onnistumiselle on oikean sosialidemokraattisen hengen mukainen asennoituminen kannattajajoukkoihin. Edessämme on useita vaaleja. Ennen kaikkea eduskunta-vaaleissa puolueen pitäisi saada takaisin menettämänsä asema eduskunnassa ja sitä tietä myös hallituksessa. Vain tätä tietä voidaan toteuttaa puolueen talous- ja sosiaalipoliittinen ohjelma ja vain tätä tietä voidaan käsittääkseni käytännössä saada syntymään myös esityksessä mainittu teollistamis- ja rahoitusohjelma. Esityksen tekijät pitävät tärkeänä sellaisen suunnitelman syntymistä. Yhdyn siis puoluetoimikunnan ehdotukseen asiassa.

Väinö L a a k s o (Kynien piiri): Kymen piiri samoin kuin Imatran Työväenyhdistys on kiinnittänyt huomiota yhtenäisen eläketurvan aikaansaamiseen. Tämä kysymys on lähtenyt voimaperäisesti liikkeelle teollisuustyöväen keskuudesta. Siihen on yhdistys toisensa jälkeen yhtynyt, samoin kokonaisuudessaan Kymen piirin piirikokous. Kuitenkin asiaa ei ole riittävän selvästi huomioitu tässä uudessa sosiaalipoliittisessa ohjelmassamme, minkä vuoksi olemmekin päätyneet ehdottamaan, että esityksen »Eläketurva» kohtaa a) jatkettaisiin seuraavalla tekstillä: »Kansalaisten tasa-arvoisuusperiaatetta noudattaen olisi pyrittävä yhteen eläkkeiden maksujärjestelmään, jolloin eläkkeet voidaan maksaa samojen perusteiden mukaan.»

Katsomme, että tämä asia on niin huomattava, että sen täytyy näkyä myöskin tässä sosiaalipoliittisessa ohjelmassa.

Alvia S n ä k i n (Lapin piiri): Hyvät toverit! Täällä on puhuttu paljon ohjelmista, mutta maatalouspuolella on yksi tuotannon ala jätetty kokonaan mainitsematta, en ainakaan ole kuullut siitä täällä puhuttavan. Asia ei ole suuren suuri eikä se kansantaloudellisesti tietenkään sanottavia näyttele. Se koskee poroa ja poronhoitoa.

Lapissa, ainakin Utsjoella, Inarissa ja Enontekiöllä, poro näyttelee ihmisten toimeentulossa aika huomattavaa osaa. Ja kun tullaan etelämmäksi, poronhoito muuttuu maa- ja metsätalouden ohella tekijäksi, joka antaa ihmisille osan toimeentulosta. Näin saadaan yksi kokonaisuus ja keittopata täyteen: maatalous, metsätalous, poronhoito.

Katsoisin, että ohjelmaamme olisi otettava tästäkin asiasta muutamana sanana. Ainakin voimme sanoa, että saamme maalaisliitolta silleen kynnet poikki, ja silloin olemme voittaneet jo paljon.

Eino A. W u o k k o (Puolueen urheilu jaosto): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Täällä on parissa puheenvuorossa — kolmessakin — puututtu nykyiseen sanoisinko urheilupoliittiseen tilanteeseen ja lähinnä siihen, mikä koskee valtion urheilumäärärahojen jakoa. Minulla on teille esitettävänä eräitä ehkä hyvinkin mielenkiintoisia numeroita siitä, mitä viimeisten viiden vuoden aikana valtion urheilulautakunta on jakanut nykyisen TUL:n, nykyisen TUL:n johdon, käytettäväksi. Nämä numerot minä olen saanut valtion urheilulautakunnasta. Esitän ne tässä.

TUL:n nykyinen johto on nostanut valtiokonttorista vuoden 1955 jälkeen seuraavat summat rahaa: toiminta-avustusta 339 950 000 mk, TUL:n kisakeskuksen toiminta-avustusta 3 900 000 mk, tilapäistä avustusta 21 690 000 mk, rakennusavustusta 70 750 000 mk ja ottelu-huoltoavustusta, joka jaetaan urheilujärjestöille ennen varsinaista urheilulautakunnan päättämää jakoa, 75 000 000 mk.

Nämä avustussummat tekevät siis yhteensä viiden vuoden aikana, tätä vuotta lukuun ottamatta, huomattavasti yli 500 miljoonaa markkaa.

Kun vertaamme tällaista rahasummaa niihin varoihin, joita muilla työväenjärjestöillä (ja eritoten puolueella) on käytettävissä, me huomaamme, minkälaisen varojen turvin nykyinen Työväen Urheiluliitto voi sitä toimintaansa jatkaa, jota se viime vuosina on tehnyt. Oman ilmoituksensa mukaan se on tästä summasta, jakanut vuosittain noin 11 miljoonaa markkaa piirikuntien avustamiseen, mistä summasta voidaan sanoa, että se on mennyt varsinaiseen urheilukasvatustyöhön — siis pyörein luvuin 55 miljoonaa markkaa. Voidaan täydellä syyllä kysyä: Mihin on käytetty kaikki tuo muu raha?

Siihen nähden, kuten täällä on erikoisesti pohjustettu, että Työväen Urheiluliitto vuonna 1955 kommunistien kanssa tapahtuneen yhteistoiminnan avulla joutui nykyisen johtonsa käsiin, on tuo rahamäärä verrattain vaarallinen ase sosialidemokraattista työväenliikettä vastaan suunnattuna. Sen vuoksi, niinkuin täällä on esitetty, puoluekokouksen pitäisi tällä kertaa tehdä selvä ohjepäätös, joka määrätyllä tavalla sitoisi niitä puolueen jäseniä ja sosialidemokraatteja, jotka vielä tänä päivänä ovat Työväen Urheiluliiton toiminnassa mukana. Minun henkilökohtainen käsitykseni — jo silloin kun olin Työväen Urheiluliiton pääsihteerinä — on, että tässä maassa saa olla itsenäistä työväen urheiluliikettä, mikäli se on kappale sosialidemokraattista työväenliikettä. Mutta jos tämä itsenäinen työväen urheiluliike, niin kuin tänään sanotaan, on pantu palvelemaan sosialidemokratialle vieraita tarkoituseriä, kun se liitetään kommunisteihin ja kaikkiin niihin voimiin, jotka taistelevat sosialidemokraattista työväenliikettä vastaan, silloin on oikeastaan väärin, jos tavalla tai toisella tällaista toimintaa sosialidemokraattinen väki ja vielä vähemmän puolueen jäsen tukee.

Tässä TUL:n kysymyksessä on odotettu ratkaisua viisi vuotta. Minä käsittäisin, että nyt se hetki on tullut. Minä yhtyisin siihen, mitä täällä Pajulahden Urheiluopiston johtaja, toveri Anttila sanoi, ja esittäisin ohjelmatoimikunnah lähemmin tarkasteltavaksi ja puoluekokouksen päätettäväksi tässä kysymyksessä ponsilauselman, joka lähinnä käsitelisi ja koskettelisi seuraavia asioita:

Puoluekokous pitää maan urheiluelämän eheyttämistä ajankohtaisena ja kehoittaa kaikkia puolueen elimiä, sosialidemokraattista eduskuntaryhmää, sosialidemokraattisia nuoriso- ja urheilujärjestöjä kaikkiin käytettävissä oleviin voimin työskentelemään valtakunnallisen urheiluliiton aikaansaamiseksi tähän maahan.

Puoluekokous toteaa, että Työväen Urheiluliitto on yhä selvemmin loitontunut entisestä ympäristöstään ja liittoutunut sekä puoluetta

että muuta sosialidemokraattista työväenliikettä vastustavien voimien kanssa. Tämän vuoksi puoluekokous pitää selviönä, että puolueen jäsenjärjestöt ja jäsenet kaikin tavoin karttavat myötävaikuttamasta mainitun liiton toiminnan hyväksi ja toisaalta antavat tukensa niille toimenpiteille, jotka ovat sopusoinnussa sosialidemokraattisen työväenliikkeen pyrkimysten ja tavoitteiden kanssa.

Aarne Koskinen (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Puoluetoimikunta on valmistanut tälle puoluekokoukselle erittäin perusteellisen ja hyvän talouspoliittisen ja sosialipoliittisen ohjelman 1960-luvulle. En halua puuttua tähän ohjelmaan kokonaisuudessaan. Haluan kuitenkin kiinnittää huomiota tässä ohjelmassa olevaan erääseen yksityiseen seikkaan ja huomautan, että tästä kysymyksestä on useita esityksiä tämän puoluekokouksen esityslistassa.

Kiinnittäisin huomiota 1960-luvun sosialipoliittisessa ohjelmassa olevaan eläkekysymystä koskevaan kohtaan, sillä pidän sitä tärkeimpänä tämän hetken sosialipoliittisista ongelmistamme. Tätä osoittaa jo se, että puoluekokouksen esityslistalla on kiinnitetty siihen tavattoman paljon huomiota.

Jos näitä sosiaalisia kysymyksiä, niitä kysymyksiä, jotka vielä ovat ratkaisematta, haluttaisiin asettaa jonkinlaiseen tärkeysjärjestykseen niin asettaisin eläkekysymyksen edelle sairausvakuutuskysymystä. Asiahan on niin, että sairausvakuutuskysymyksessä yhteiskunta tukee sairaanhoitoa ja terveydenhoitoa sekä kuntien että valtion toimesta eivätkä ne henkilöt, jotka joutuvat sairashoidon tarpeeseen ja pääsevät tästä tuesta osallisiksi, tunne olevansa millään tavoin huoltoavun varassa. Sen sijaan vanhukset, jotka riittämättömän eläketurvan johdosta joutuvat vaikeuksiin sen jälkeen, kun he ovat menettäneet työkykynsä ja joutuvat mahdollisesti turvautumaan yhteiskunnan apuun, tuntevat, että he ovat huoltoavun varassa. Huomion kiinnittäminen eläkekysymykseen on sitäkin tärkeämpi, koska me tiedämme, että helpottuneista olosuhteista johtuen ihmisten keski-ikä jatkuvasti pitee ja yhä enemmän kasvaa niiden työntekijäin määrä, jotka joutuvat määräiän jälkeen pois teollisuuden ja työelämän palveluksesta vanhuuden lepoa viettämään.

Puoluetoimikunta ei ole asettunut tässä eläkekysymyksessä yksinomaan kansaneläkejärjestelmän kehittämisen kannalle, vaan myös pitänyt aiheellisenä, että sosialidemokraattien taholta pyritään kehittämään myös työnantajan maksamaa eläkejärjestelmää. Tähän puoluetoimikunnan käsitykseen on ymmärtääkseni yhtynyt myöskin Kymen piiri esityksessään, joskin Kymen piirin edustajien teholta on

kokouksessa tehty muutosesitys puoluetoimikunnan ehdotukseen. Puoluetoimikunta ei ole tässä ohjelmassaan halunnut lähteä asian yksityiskohtiin, vaan on tyytynyt toteamaan määrätty periaatelinjat; eikä käsitykseni mukaan puoluekokous voikaan syventyä näin laajan kysymyksen yksityiskohtiin, vaan se on jätettävä ammattimiesten tehtäväksi.

Toteaisin, että tällä hetkellä eläkkeet järjestyvät seuraavalla tavalla: kansaneläkkeestä, valtion ja kuntien työntekijöilleen ja viranhaltijoilleen maksamista eläkkeistä, eläkekassoista, joihinka työntekijät suorittavat maksuja, eläkesäätiöistä, 'joita työnantajat ylläpitävät ja joihin työntekijät eivät maksa ja joista on säädetty ns. eläkesäätiölaki. Sen lisäksi työnantajat maksavat palkkatililtä eläkettä, ja useimmiten myös huoltoapulain perusteella maksetut eläkkeet menevät tältä samalta palkkatililtä.

On todettava, että meidän lainsäädäntömme työnantajain velvollisuudesta eläkkeen maksamiseen on varsin puutteellinen ja että ne eläkkeet, joita työnantajat huoltoapulain mukaan joutuvat maksamaan, ovat niin vaatimattomia, että ne eivät ratkaisevalla tavalla tuo apua kenenkään vaikeuksiin.

Kymen piirin esityksessä sanotaan mm. seuraavaa: »Työnantajain Keskusliittoon kuuluvien, niin kuin sen ulkopuolellakin olevien, työnantajien maksamien eläkkeiden määrä riippuu nykyisin kansaneläkkeen saannista ja sen määrästä. Toisin sanoen työnantaja vähentää hänelle maksettavaksi tulevasta eläkkeestä kansaneläkkeen määrän, säästön jäädessä työnantajan hyväksi.» Asian voi sanoa näinkin, mutta sen voi sanoa toisinkin päin, siis niinkin päin, että *kansaneläkelaitos vähentää kansaneläkkeen tukiosan, mikäli työnantaja maksaa eläkettä*. Työnantajapiirit eivät tunne kiinnostusta suorittaa eläkettä niin kauan kuin kansaneläkelaitos tämän tukiosan vähentää, koska työnantajat jo työntekijäinsä puolesta suorittavat kansaneläkemaksut. Jos tukiosa maksettaisiin työnantajan maksamasta eläkkeestä huolimatta kokonaisuena, niin käsitykseni mukaan huomattava määrä työnantajista tuntisi kiinnostusta maksaa vanhoille työntekijöilleen eläkettä tämän kansaneläkkeen lisäksi. Tämä seikka on varsin selvästi tullut esille niissä neuvotteluissa, joita on käyty eri työmarkkinajärjestöjen välillä työntekijäin eläkekysymyksen järjestämisestä.

Kansaneläkelakia pitäisikin käsitykseni Mukaan muuttaa niin, että kansaneläkkeen tukiosaa ei vähennettäisi, ellei työntekijän eläketurva yhdessä työnantajan maksaman eläkkeen ja kansaneläkkeen kanssa ylitä esim. 60 % työntekijän eläkkeelle siirtyessään nauttimasta palhasta. Mikäli tiedän oikein, niin pohjoismaissa. Ruotsissa, *Norjassa ja Tanskassa, on tällainen mahdollisuus, ja siellä on tämä vanhuuden

turva järjestetty useissa tapauksissa melko hyvin, koska sen lisäksi vielä ammattiliitot keräämistään rahastoista maksavat vanhuuseläkkeitä.

Tässä yhteydessä ei ole syytä lähteä selostamaan eläkesäätiölakia, joka on astunut voimaan joulukuun 15 p:nä 1955. Toteaisiin vain, että eräänä jarruna tämän lain soveltamiselle on tämä kansaneläkelain lisäeläkkeen vähentäminen.

On selvää, että tälläkään järjestelmällä ei voida eläketurvaa ulottaa kaikkiiin työntekijöihin. Sen ulkopuolelle jäävät ne, jotka oman teollisuutensa piirissä vaihtavat työpaikkoja, ja sen ulkopuolelle jäävät ne, jotka ovat tilapäisissä tai satunnaisissa töissä. Mutta tällä tavoin kysymystä korjaamalla päästäisiin kuitenkin huomattavasti eteenpäin. Korostan tätä seikkaa ja yhdyn puoluetoimikunnan tekemään esitykseen, koska katson, että sen esityksen pohjalta voidaan nämä eläkekysymykset viedä eteenpäin eduskuntatietä ja eläketurvakysymystä kokonaisuudessaan edelleen kehittää.

Puheenjohtaja: Täällä on alustaja Heikki Simonen vielä pyytän lyhyen selvityspuheenvuoron ja samoin puoluetoimikunnan jäsen Onni Hiltunen.

Simosella on puheenvuoro.

Heikki Simonen (Sos.-dem. Maaseututoimikunta): Pyysin tämän puheenvuoron pääasiassa Vaasan eteläisen piirin tekemien muutosehdotusten johdosta.

On sanottava aluksi, että ohjelmia laadittaessa on aina lähdeittävä siitä, että tutkitaan, ovatko jotkut asiat siten kuin niiden pitäisi olla. Elleivät ne siten ole, on vaadittava niiden korjaamista. Korjausten aikaansaamiseksi luodaan tietysti ohjelma. Näin on syntynyt tämäkin nyt käsiteltävänä oleva maaseutuohjelma. Ohjelmassa sanotaan tietenkin aina, mitä on tehtävä. Sen sijaan siinä ei ole aivan huipputarkasti sanottava, miten se, mitä tehdään, olisi tehtävä. Ohjelman on oltava riittävän väljä, jotta sen toteuttajilta, esim. kansanedustajilta lakia säätäessään, ei sidota käsiä liian paljon. Näin on ajatellut tätä ohjelmaa laatiessaan myös se toimikunta, joka puoluetoimikunnalle esityksen laati. Kun tämä seikka otetaan huomioon, niin minun tekisi mieleni sanoa, että tuskin ne muutosehdotukset, joita Vaasan eteläinen piiri on täällä tehnyt, ovat parannuksia tähän ohjelmaan. En halua olla vastaan, jos ohjelmavaliokunta suostuu vaasalalaisten ensimmäiseen ja toiseen muutosehdotukseen, koska ne ovat vain lisäyksiä, jos kohta eivät aivan välttämättömän tarpeellisia.

Te vaasalalaiset vaaditte mm. tällaista lisäystä: »Tämä on mahdollista toteuttaa vain siten, että maatalouden verotuksessa siirrytään ainoas-

taan pinta-alaverotukseen.» Tästä täytyy sanoa, että se tuskin on mikään parannus siihen ohjelmaan, joka täällä on käsittelyn pohjana. Se sitoi aivan liian tarkasti niiden kansanedustajien käsiä, joidenka on vastattava siitä, että tähän maahan joskus saadaan kunnollinen ja nimenomaan vähävaraiselle väestölle oikeutta tekevä verolaki. En suosittelisi tätä muutosta. Se ei ole vain tarpeeton, vaan aivan liian yksityiskohtainen detajli tällaisessa ohjelmassa.

Mutta sitten täällä on vielä toinen kohta, kokonaan uusi c-kohta, kuten vaasalaiset sanovat, joka kuuluisi näin:

»Metsäverotuksessa on siirryttävä myyntitulojen verotukseen, jolloin kuitenkin myyntituloista se osa, mikä käytetään tilojen perusparannuksiin taikka on muutoin välttämätön tilan elinkelpoisuuden säilyttämiseksi ja parantamiseksi, on verovapaa.»

Jos näin menetellään, haluan kysyä, keitä metsänomistajia enää metsänmyyntituloista voitaisiin velottaa? Emmehän me kukaan ole niin tyhmiä, ettemmekö voisi luetella tarvittavan määrän perusparannuksia ja tilakohtaisia korjauksia, joihin saamamme metsänmyyntitulot menevät, niin että penniäkään metsärahoista ei jäisi verotettavaksi tuloksi. Sen tähden minä sanon, että se ei ole vain tarpeeton, vaan se on vaarallinen muutos, johon ei pitäisi mennä.

Täällä on sitten tehty eräs toinenkin muutosehdotus. Sen teki toveri Haapasalo. Hän halusi sanottavan hiukan lisää kalastuksesta. Minä henkilökohtaisesti, saanen sen tunnustaa, olin toimikunnassa jopa sillä kannalla, että ei kai voida väittää, että metso, joka istuu jonkun metsänomistajan puussa, olisi tuon metsänomistajan lintu ja tämän vuoksi ei kai olisi estettä siihen, että niin metsästys- kuin kalastuslakikin saisivat olla niin väljiä, että ne antaisivat oikeuden niillekin ihmisille, joita Haapasalo tarkoitti, harjoittaa jos ei muuta niin ajankuluksi ja terveyttään hoitaen sunnuntaimetsästystä ja sunnuntaikalastusta. En halua sanoa, onko tämä muutos tarpeellinen, mutta se voitaneen tehdä, jos niin halutaan.

Sitten yksi asia vielä. Täällä toveri Snäkin, Lapin karjalaisia, puhui aivan oikein Lapin asioista, porotaloudesta. Myönnettäköön, että ohjelmassamme ei puhuta poroista yhtään mitään. Se johtuu kai siitä, että meidän joukossamme ei ollut yhtään poromiestä! Jos halutaan poro ja porotalous ottaa ohjelmaan mukaan, niin ehkäpä valiokunta löytää keinot, missä kohtaa ohjelmassa niistä on mainittava. On vain niin, että poronhoidolla parhaillaankin on hyvin monia vaikeuksia ja näin siitäkin huolimatta, että porotalous on verraten nopeasti noussut sodan aiheuttamasta kaaoksesta, sodan, jonka aikana eivät vain suomalaiset vaan myös saksalaiset käyttivät poroja hyväkseen ja tuhosivat lappalaisten elinkeinon.

Vaikeus yksi on viljelyn työntyminen yhä pohjoisempaan, mitä emme voi estää ja mitä ei ole järkevääkään estää. Nämä kaksi talousmuotoa taas eivät sovi rinnan harjoitettaviksi, ja sittenkin on niin, että maatalous elinkeinona on turvallisempi kuin porotalous.

Vaikeutena kaksi porotaloudella tällä kertaa on, että nykyisellään ollen porokanta pyrkii keskittymään muutamien harvojen pororuhtinaiden käsiin, eikä se hyödytä niinkään paljon yhteistä kansaa, Pohjois-Suomen ja itäisten rajaseutujen maatalouskomitea vuosikymmenen alkupuolella laski, mitä olisi tehtävä porokannan suhteen, ja totesi, että ihmisellä täytyisi olla vähintään 50 poroa, ennenkuin porotaloutta kannattaa harjoittaa. Kun on tällainen porokanta, se vaatii paimenensa, mutta nyt on asian laita se, että nuori väki pyrkii porotaloudesta irti muihin ammatteihin ja poronpitäjät joutuvat paimentaamaan porokarjansa palkatulla työvoimalla. Tuloksena on poronhoidon kannattamattomuus tai huono kannattavuus. Se antaa hyvin niukan toimeentulon niille ihmisille, jotka sitä harjoittavat, ja tästä johtuu,kin, että ammattimiesten käsitys tänä päivänä on, että poronhoidosta ammattina puhuttaessa voitaneen vakavasti ajatella vain kolmea aluetta, nimittäin Inaria, Utsjokea ja Enontekiötä.

Nämä seikat huomioon ottaen voitaisiin ehkä tässä meidänkin nyt valmistumassa olevassa ohjelmassamme todeta, että myös porotaloutta on perimmäisen Lapin ankarissa olosuhteissa voitava edelleen harjoittaa. Olisi vain löydettävä keinot, millä tavalla tämä elinkeino saataisiin sellaiseksi, että ihmiset sillä elävät. Nyt on asianlaita niin, että ainakin maalaisliittolaisten maatalousmiesten taholla ja — Lapistahan on olemassa oma Lapin-ohjelmansakin — nimenomaan myös Lapin-ohjelmassa asetetaan sille kannalle, että tähän perimmäiseen Lappiin pitäisi saada lisää lehmä ja lampaita porojen lisäksi. Ja kun ne lehmät ja lampaat sinne viedään, käy niin kuin Sallan pitäjässä, että kun sieltä ennen myytiin lehmille ja hevosille heinää, tänä vuonna siellä on jo luovuttaa heinää Iisalmea myöten Oulun läänissä.

Onni Hiltunen (Puoluetoimikunta): Oli oikein hyvä, että tämä puoluekokous kajoaa myös siihen hyvin kipeään kysymykseen, jollainen yleinen sosiaalivakuutusturvan kehittäminen meidän maassamme on. Täällä oli toveri Korpiluoma arvostellut nykyistä kansaneläkelakia ja sen eräitä puutteita, ja sen vuoksi minun oli syytä tulla tänne puhujalavalle hieman selittämään asiaa.

Ensinnäkin hän puuttui ns. syytinki-pykälään. Silloin kun nykyinen uusittu kansaneläkelaki vuonna 1956 säädettiin ja vuoden 1957 alusta tuli voimaan, niin siihen ei sisältynyt mitään ns. maatalouden eläketuloa, jota sanotaan syytingiksi, vaan se tuli vasta puoli vuotta myöhemmin hallituskompromissin seurauksena, jolloin hallitus eh-

dotti, että syytinki etuoikeutettuna tulona olisi puolta pienempi kuin muu eläketulo eli 30.000 mk vuodessa. Kun asia oli työväenasiainvaliokunnassa, niin siellä maalaisliitto, kommunistit ja yksi ruotsalainen muodostivat yhden äänen enemmistön, jolla syytinkitulo nostettiin samaan määrään kuin muukin etuoikeutettu tulo: 60.000 markkaan, nykyisin 66.000 markkaan. Meidän ryhmämme näki heti, että tästä syntyy hyvin vaikea epäkohta lakiin, epäkohta, jota myöhemmin tullaan varmasti katumaan. Allekirjoittanut, joka saa leipänsä eläkelaitoksesta, on eri puolilla maakuntaa kierrellessään todennut, että ensimmäinen epäkohta, johonka aina puututaan, on tämä syytinkitulo. Sen me olemme huomanneet myös puolueen eduskuntaryhmässä. Hallitus antoi tämän vuoden valtiopäiville esityksen kansaneläkelain muuttamisesta. Sen yhteydessä puolueen eduskuntaryhmä teki aloitteen, että syytinkieläkkeissä oleva epäkohta korjattaisiin. Syytinkieläkettä ei voida enää alentaa, vaan korjaus voidaan aikaansaada vain siten, että muuta työtuloa korotetaan niin, että tämä epäkohta maaseudulla poistuu. Maaseudulla on hyvin yleistä se, että ns. tilapäistyöläiset, metsätyöläiset ym. niihin verrattavat, jotka eivät vakituisesti ole saman työnantajan työssä 20 vuotta, vaan kulkevat paikasta toiseen, eivät saa mitään työnantajan eläkettä. Ainoa turva, on kansaneläke, mutta koska se nykyisten lakien mukaan on pienenpuoleinen, niin jos niillä työtulo nousee vähänkin keskimääräisen 24.000 markan yläpuolelle — esimerkki on keskimmaisesta kuntaluokasta — niin silloin tukiosa pienenee. Tästä on alituista tyytymättömyyttä sen johdosta, että maatilojen haltijat saavat täyden tukiosan, koska syytinki perheviljelmillä ylettyy yleensä vain tuonne 66.000:een. Tästä johtui, että ryhmä pani aloitteen vetämään ja toiyoi, että se käsiteltäisiin samalla kertaa kuin hallituksen esitys, että tämä asia työtuloa korottamalla korjattaisiin.

Toinen kysymys, johon Korpiluoma kiinnitti huomiota, oli ns. perheen molempien jäsenten yhteinen kansaneläke. Hän mainitsi, että toinen perheenjäsen saa vain 60 % täydestä tukiosasta. Se pitääkin paikkansa. Mutta tämä on yleinen sääntö kaikkialla muuallakin eikä vain meidän maassamme. Jos molemmat ovat kansaneläkkeellä, niih yleensä ajatellaan, että silloin eivät yhteiset menot ole yhtä suuret kuin silloin, jos yksityinen on joutunut kansaneläkkeelle. Eläke jaetaan siten, että kumpikin puoliso saa 80 % täydestä eläkkeestä. No, ehkä sekin on epäkohta, ehkä sekin myöhemmin voidaan korjata. Näissä oloissa sitä kuitenkin ei ole katsottu vaikeammaksi epäkohdaksi.

Kolmanneksi Korpiluoma mainitsi siitä, että otetaan puolison tulo huomioon. Se on eräs hyvin kipeä epäkohta, ja on monella tavalla

pyritty tätä epäkohtaa poistamaan, mutta emme ole oikeata ratkaisua löytäneet omassa eduskuntaryhmässäkään. Asia on niin, että kun puoliset elävät yhdessä, tulotkin ovat yhteiset ja nämä yhteiset tulot otetaan huomioon silloin, kun toinen tulee työkyvyttömäksi. Mutta sattuu hyvin usein, että mies on työkyvytön ja vaimo on vain ns. puolipäivätyössä, mutta hänen tulonsa kuitenkin ylettyy siihen ns. ylimmäisrajaan, josta tukiosa putoaa pois. Tämän epäkohdan me tunnemme varsin hyvin. Tässä on epäkohta, joka jollakin tavalla pitäisi poistaa. Jo- viimeksi, kun tätä lakia käsiteltiin, pyrittiin tämä epäkohta poistamaan, mutta emme siinä onnistuneet. Joka tapauksessa tämä on sen luontoinen asia, että yhdyn siinä täysin Korpiluomaan: tämä asia on seuraavina vuosina jollakin tavalla ratkaistava. Jos esim. jossakin perheessä mies joutuu työkyvyttömäksi ja perheessä on useita lapsia kotona, vaimo ei voi lähteä vieraaseen työhön, ja vaikka hän osapäivätyötä tekisikin, niin hän ylittää sen pienen rajatulon ja siitä johtuen miehen tukiosa putoaa pois. Kyllä me kaikki siis ymmärrämme, että tämä on epäkohta, johon ryhmän on tulevana vuosina kiinnitettävä huomiota.

Muuten koko kansaneläkelaki on edelleen kehityksen alainen. Parhaillaan on jälleen eduskunnassa seka hallituksen esitys että sos.-dem. ryhmän aloite kansaneläkkeiden korottamisesta, tällä kertaa tukiosien korottamisesta. Hallitushan ehdottaa 10 %:n korotusta, sos.-dem. ryhmä 20 %:n korotusta. Minusta tuntuu siltä, että pitäisi mennä 20 %:n korotukseen, jolla muutamaksi vuodeksi saataisiin jälleen työrauha. Huomautan, että jos ryhmän esitys tulisi hyväksytyksi, niin se on ensimmäisessä kuntaryhmässä hieman parempi kuin kommunistien vakituisesti esittämä 10.000 mk:n kuukausieläke. Tämä teidän on hyvä muistaa. Toisaalta on teidän myöskin hyvä muistaa kommunistien kanssa väitellessänne, että juuri he ovat syyllisiä siihen, että ns. syytinkipykälä tuli lakiin. Maalaisliiton ja kommunistien äänillä se aikanaan tehtiin.

Täällä on myöskin kajottu kansaneläkelaitoksen asuntokysymykseen, mutta koska aika on niin rajoitettu, ja koska minä olen syytettynä henkilöiden joukossa, niin sanon vain, että ensin kai asia tutkittaneen ja sitten vasta hutkittaneen. Allekirjoittaneesta tuntuu kuitenkin vähän vaikealta käsittää, koska henkilökohtaista etua en siitä asiasta ole saanut, että semmoisten etujen antamisesta alaisilleen joutuisi todella tuomituksi. Se olisi kyllä ensimmäinen ihme tässä maassa.

Toveri Laakso kajosi sitten varsinaisesti niihin asioihin, jotka täällä ovat esillä. Kun puoluetoimikunta joutui aloitteiden johdosta antamaan lausuntonsa, niin se ennen kaikkea kiinnitti huomiota siihen, että nykyinen kansaneläkelaki ei voi olla pitkäaikainen. Meidän täytyy

pyrkii ns. *yhtenäiseläkkeeseen*. Siitä syystä se lausunnossaan sanoikin asian 10. yhteydessä, että puoluetoimikunta yhtyy Kymen läänin Sosialidemokraattisen Piirin aloitteeseen siinä, että puolueen on pyrittävä luomaan yhtenäinen ja oikeudenmukainen eläketurva kaikille kansalaisille, ja suosittelee esitetyn ponnen hyväksymistä. Tämän täytyykin olla meidän puolueemme päämäärä. Nykyinen eläkejärjestelmä on niin kovin kirjava — on valtion eläkkeet, on kuntien eläkkeet, on työnantajan eläkkeet ja lopuksi kansaneläkkeet. Yhtenäinen eläketurva takaisi vähimmäisturvan jokaiselle eläkkeensaajalle. Ja vaikka eläketurva olisikin tulojen mukaan porrastettu, niin kuin Ruotsissa on pyrkimyksenä, niin joka tapauksessa se olisi oikeudenmukaisempi kuin nykyinen järjestelmä. Olen vakuuttunut siitä, että tällaiseen uudistukseen Suomessakin vähitellen mennään, mutta että yhdellä kertaa sitä askelta emme voi saada aikaan.

Mitä sitten tulee kansaneläkkeen saajien ikärajan alentamiseen, josta Tainionkosken Naisyhdistys on tehnyt aloitteen, niin Siltä putoaa pohja pois sen vuoksi, että naisten kohdaltahan ns. vanhuuden tukiraja alennettiin 60 vuoteen juuri tämän vuoden alusta. Mutta yleisen vanhuudeneläkkeen ikärajan alentamiseen minun nähdäkseni ei ole mahdollisuuksia, jos eläkkeitä aiotaan korottaa. Jos ikäraja alennetaan, tarvitaan paljon enemmän varoja uusien ikäryhmien eläkkeiden rahoittamiseen, kun sen sijaan, jos ikäraja pidetään ennallaan ja pyritään korottamaan eläkkeiden suuruutta, saadan paljon parempi tulos aikaan. On vielä huomattava, että Ruotsissa ja Tanskassa eläkeikäraja on 67 vuotta, Norjassa 70 vuotta. Miksi me pyrkisimme alemmaksi 65 vuodesta, varsinkin kun näyttää siltä, että keski-ikä yleensä kaikissa maissa nousee, niin kuin meidän maassammekin.

Minusta tuntuu, että kun tämä asia menee valiokuntaan, siellä voitaisiin suurin piirtein hyväksyä puoluetoimikunnan lausunto asiasta sekä kehoittaa puoluetoimikuntaa ja eduskuntaryhmää edelleenkin voimiensa mukaan kehittämään sosiaalivakuutustoimintaa kokonaisuutena niiden periaatteiden mukaan, joita tässä olen lyhyesti esittänyt.

Toveri Koskinen mainitsi, että ensimmäisellä tilalla olisi hänen mielestään tässä kokonaisuudessa eläkekysymyksen käsittely. Minä pyytäisin olla asiasta pikkuisen eri mieltä ...

Puheenjohtaja: Aika!

Puhuja: Pyytäisin lisää aikaa kaksi minuuttia.

Puheenjohtaja: Ei voida myöntää.

Keskustelu tästä kohdasta on päättynyt.

Keskustelu ohjelma- ja julkilausumavaliokuntaan lähetettävistä asioista julistettiin päättyneeksi.

Merkittiin.

Asiat lähetettiin ohjelma- ja julkilausumavaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Ohjelma- ja julkilausumavaliokunta koontuu heti huoneessa n:o 3.

28

Puheenjohtaja: Esitellään evästyskeskusteluun esitysvihkon sivulla 56 mainitut menettelytapavaliokuntaan lähetettävät asiat.

Keskustelu:

Otto Toivonen (Hämeen eteläinen): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kun tähän maahan säädettiin tasavaltainen hallitusmuoto, niin se tapahtui vallan toisissa oloissa kuin, missä me nyt elämme. Niinpä siihen tuli pykälä, joka määrittelee tämän maan hallittamisen, sen olojen kehittämisen, kaksijakoiseksi: toiselta puolen eduskuntalaitos, toiselta puolen maan presidentti hallituksineen.

Ne, jotka hallitusmuodon säätivät, olivat sitä mieltä, että yleisellä äänioikeudella valittu eduskunta on se laitos, joka pitää huoltamaan taloudellisista asioista ja lakien säätämisestä, mutta toiselta puolen presidentti hoitelee maan yleistä politiikkaa ulos ja sisään päin hallituksen ollessa presidentin tukena ja tehtävistään vastuussa eduskunnalle.

Valittaessa maan eduskuntaa meillä ei ole ollut yleensä siitä kovin paljon nurinaa. Meidän hallitusmuotommehan on kestänyt nämä vaikeat kaudet, ehkä juuri sen vuoksi, että se on ollut sittenkin parhain, mitä ensimmäisen maailmansodan jälkeen muodostuneissa itsenäisissä valtioissa saavutettiin. Mutta presidentin valitseminen tapahtuu, niin kuin tiedetään, valitsijamiesten kautta, siis välillisten vaalien kautta. Kansalaiset antavat äänensä valitsijamiehille, ja siten valitaan 300 valitsijamiestä, jotka kokoontuvat määräajan kuluttua vaalien jälkeen valitsemaan presidenttiä. Se kokemus, mikä minulla on presidentin valitsijamiehenä oloni ajalta, on sitä laatua, että se ei kehoita jatkamaan tätä sääntöä tällaisekseen. Valitsijamiesjärjestelmä antaa liian paljon mahdollisuuksia semmoiseen neuvonpitoon ja keinotteluun, etten sanoisi törkeäänkin keinotteluun, mikä ei ole oikein eikä

edes turvallista maamme valtiollisen elämän kehitykselle. Mainitsen vain, että meillä on tullut presidentiksi mies, josta ei sanallakaan mainittu valitsijamiesvaalien aikana eikä myöskään valitsijamiesten koontuessa eikä vielä ensimmäisessä äänestyksessäkään. Sen jälkeen, kun ensimmäinen äänestys oli suoritettu, jaettiin valitsijamiehille miehen nimi, vaaliliput, ja hänestä tuli presidentti. Tällainen tulos on siis mahdollista, kun valitsijamiehillä on mahdollisuus tehdä liittoutumia keskenään; ja kansalaiset saavat sitten kantaa edessä olevat rasitukset ja vaikeudet — maa ja kansa joutuvat niihin vaikeuksiin, joihinka presidentin politiikka voi johtaa. Tosin edellä viitatun valtionpäämiehen presidenttikausi ei muodostunut maalle kohtalokkaaksi, mutta kuka sen sanoo, etteikö voisi käydä niinkin hullusti, että presidentiksi tulee mies, joka hylkää demokraattiset keinot ja ryhtyy esim. poliittisoimaan ulkopoliittikalla sisäpoliittisia asioita ja siten siis luo vallanpidon, joka ei ole enää demokraattista, vaan jonka pitämiseksi ja ohjaamiseksi käytetään väärä keinoja.

Sen vuoksi ainakin minä olen tullut sille kannalle, että olen valmis yhtymään niihin ehdotuksiin, jotka täällä puoluekokouksessa on tehty ja joiden mukaan puolue toimikunnan olisi asetettava komitea tutkimaan asiaa ja valmistamaan esitystä presidentin valitsemisperusteiden muuttamiseksi sen laatuiseen lainsäädäntömuotoon, että valinta tapahtuisi toisin kuin tähän asti on tapahtunut.

Meillähän 1930-luvun alussa tehtiin eduskuntaryhmämme taholta useita kertoja aloitteita hallitusmuodon 23 §:n muuttamiseksi niin, että eduskunta valitsisi presidentin, mikä minun mielestäni olisi lyhyin ja parhain muoto. Mutta minä epäilen, että meillä ei ole mahdollisuutta ajaa eduskunnassa lävitse tällaista uudistusta.

Olen siis päätenyt siihen, että meidän pitäisi saada presidentin valitsemisjärj estys sen laatuiseksi, että parhaat ehdokkaat olisivat vaalilipussa ja kansalaiset saisivat valita niistä ehdokkaista, jotka siinä on ehdotettu. Tämä tuottaa kyllä jonkinlaisia vaikeuksia monipuoluejärjestelmän vallitessa, mutta ei kuitenkaan ole mahdoton. Kun kansa on antanut äänensä, niin lopulta näkyy, keille kansa on antanut suurimman äänimäärän, ja voitaisiin ajatella, että lopullisesti eduskunta sitten kahdesta enimmäen ääniä saaneesta valitsisi presidentin. Tämä muoto ei minua miellytä, mutta jos muuta mahdollisuutta ei ole, niin siihenkin voitaisiin mennä. Sillä irti meidän olisi päästävä tästä nykyisestä valitsijamiesjärjestelmästä, koska se saattaa muodostua kansallemme turmiolliseksi.

Uutena muotona olisi parhain eduskunnan suorittama valinta, toiseksi parhain se, että ehdokkaat ovat listalla ja että heistä se, joka saa eniten ääniä, vaikka ei olekaan saanut ehdotonta enemmistöä, tulee

valituksi. Mutta jos tahdotaan, niin tätä voidaan lieventää niin, että eduskunta lopullisesti ratkaisee valiten presidentin noista kahdesta enimmän ääniä Saaneesta.

Mielestäni tämä asia on siksi tärkeä maamme tulevaisuudelle, että puolueltoimikunnan toimenpiteiden kautta pitäisi nopeasti saada valmistetuksi sellainen ehdotus, jonka me sosialidemokraatit voimme hyväksyä presidentin valitsijamiesvaalien perusteeksi. Nykyinen muoto ei ainakaan minun mielestäni ole sosialidemokraattiselta kannalta katsoen onnistunut.

Olavi Valpas (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Tasavallan presidentin vaalitavan uudistamisesta ovat Uudenmaan Sos.-dem. Piiri ja Pohjois-Hämeen Sos.-dem. Piiri tehneet esityksen puoluekokoukselle toivoen, että täällä suoritettu keskustelu antaisi eväitä uudelle puolueltoimikunnalle tai mahdollisesti viittaisi tien uuteen vaalitapaan pyrkimisessä. Nykyinen vaalitapa ei ole tyydyttävä, näin monestakin eri syystä, joita koskettelen sitten myöhemmin. Kansa ei valitse presidenttiä, niin kuin hallitusmuotomme sanonta edellyttää, vaan on valituilla presidenteillä ollut takanaan vain suhteellisen pienen vähemmistön kannatus, kuten osoittavat seuraavat tilastotiedot: Valituksi tullutta ehdokasta kannatti vuonna 1925 19,9 % äänestäneistä (alkuvalitsijoista), vuonna 1931 24,9 %, vuonna 1937 16,6 %, vuonna 1950 37,1 % ja vuonna 1956 26,9 % äänestäneistä.

Kansan olisi saatava sanoa ratkaisevampi sana presidentistään kuin pelkästään valitsijamiestensä välityksellä, valitsijamiesten, jotka loppuratkaisuissa voivat tehdä aivan toisenlaisen päätöksen, kuin mitä heille äänensä antaneet ovat edellyttäneet.

Jos nyt sitten nykyinen vaalitapa on muutettava, niin mitä tilalle?

Vaihtoehtoja saattaa olla monia. Koskettelen kuitenkin vain kahta sellaista, jotka saattaisivat tulla kysymykseen. Toinen niistä on, että eduskunta valitsee presidentin, ja toinen välitön kansan vaali.

Jos tasavallan presidentin valinta siirrettäisiin eduskunnan tehtäväksi, olisi se ehdottomasti halvin menettelytapa. Tätä valitsemistapaa meillä on jo poikkeuslakien nojalla jouduttu toteuttamaan ja kokemukset ovat olleet myönteiset. Mutta jos tämä vaalitapa vakiinnutettaisiin, saattaisivat sen varjopuolet tulla ikävällä tavalla esille. Varjopuolena pidän jo sitä, että kansa valitessaan edustajia eduskuntaan ei yksinomaan enää valitsisi sinne lainsäätäjiä ja asioittensa hoitajia, vaan myöskin valitsijamiehiä. Vaaleissa näin ollen jo etukäteen äänestäjän pitäisi ajatella, ke"nelle hänen valitsemansa edustaja tulee antamaan äänensä presidenttiä valittaessa, mikäli sellaista voidaan edes etukäteen määritelläkää, elleivät eduskuntavaalit ja tasavallan

presidentin valinta osu ajankohdaltaan jokseenkin saman aikaisiksi. Vaikka äänestäjä tällaisessa tapauksessa ehkä voi toteuttaa tahtoansa yhdenaikaisesti, kuitenkin on kyseenalaista, onko näitä molempia valintoja kytkettävä yhteen. Se saattaisi vain synnyttää äänestäjässä ristiriitoja, mikäli hänen valintansa mukainen kansanedustaja ei täyttäisi hänen toivomuksiaan presidentin valitsijamiehenä. Kyseenalaista on myöskin, koska hallitusmuotomme rakentuu sille periaatteelle, että valtiossa on kaksi representatiivista toimielintä, jotka saavat valtansa suoraan kansalta, eduskunta ja presidentti, kytkeä nämä kaksi toimielintä niin läheisesti yhteen, että seurauksena saattaisi olla jomman kumman riippuvaisuussuhde toinen toisestaan. Tämä ei maan hallitsemisen kannalta olisi terveellistä. Eräänä varjopuolena näkisin myöskin sen, että lähestyvä presidentinvaali saattaisi häiritä eduskunnan työtä, johon voisi liittyä hyvinkin kielteisiä toimintoja mahdollisten vaaliliittojen — kosiskelujen yhteydessä. Lisäksi voidaan ajatella sellaistaikin, että presidenttiä valittaessa saattaisi esiintyä ulkopuolista painostusta, jolla koetettaisiin vaikuttaa suhteellisen harvalukuisiin eduskunnan jäseniin, jolloin olisi kyseenalaista, olisiko enää *edustajan oma tahto* ratkaisevana vaikuttamassa vai sen muodostukseen vaikuttavat ulkopuoliset tekijät.

Siihen mahdollisuuteen, että presidentin valinta jätettäisiin eduskunnalle, liittyy mielestäni niin paljon haittatekijöitä, että olisi löydettävä toinen menettelytapa tasavallan presidentin valitsemiseksi. Parhaana sellaisena pidän välitöntä kansan vaalia. Meillä ei monipuolueisuudesta johtuen soveltuisi ehkä suorastaan Itävallan vaalisysteemin tapainen kansan vaali, koska se juuri tästä meillä vallitsevasta monipuolueisuudesta johtuen tulisi liian kalliiksi. Mutta eräänlainen sekamuoto siitä voisi antaa hyvänkin ratkaisun. Sellaisena näkisin esim. vaalitavan, jossa eduskunta nimeäisi kolme ehdokasta, joista sitten kansa äänestäisi välittömällä vaaleilla, ja se, joka saisi eniten ääniä, olisi valittu tasavallan presidentiksi. Mikäli eduskunnassa vain kaksi henkilöä saisi ääniä, suoritettaisiin kansan vaali näiden kahden välillä. Eräänä mahdollisuutena vielä olisi se, että mikäli eduskunta antaisi ääniä vain yhdelle ehdokkaalle, tämä henkilö olisi tullut valituksi eikä kansan vaalia tarvittaisi ollenkaan. Sellaisessakin tapauksessa, jossa ehdokkaita olisi valittavana kolme, valituksi tullut saisi ainakin yli 30 prosenttia annetuista äänistä, jolloin kansan tahto olisi jo huomattavasti paremmin päässyt oikeuksiinsa kuin nykyisen käytännön aikana.

Jos vertaa tätä ehdotusta nykyisin käytännössä olevaan vaalitaapaan, on se huomattavasti halvempi ja yksinkertaisempi. Hallitusmuodon hengen mukainen kansan valintaperuste tulisi tarkoituksen-

mukaisemmin esiin. Tämä vaalitapa poistaisi pelistä nk. mustat hevoset, joten valitsijoille ei pääsisi syntymään yllätyksiä, jotka voivat saada hyvinkin ikävän sivumaun valitsijoiden keskuudessa. Monet muutkin seikat puoltavat tätä esittämäni valintatapaa. Mainittakoon sellaisena hyvin usein tasavallan presidentin vaalin jälkeen liikuneet huhut valitsijamiesten ostoista ja lupaukset virkanimityksistä, jotka ovat omiaan aiheuttamaan valitsijoissa sekavia tunteita ja alen-tavat vaalien arvoa heidän silmissään synnyttäen ehkä osaltaan vaali-haluttomuuttakin. Kansan vaalissa eivät tällaiset eivätkä muutkaan asiaan kuulumattomat näkökohdat pääsisi vaikuttamaan. Uskoisin myös, että enintään kolmen ehdokkaan esiintyminen vaaleissa tekisi niistä arvokkaammat, varsinkin mitä tulee lupauksiin, kun ehdokkaat itse joutuisivat lunastamaan lupauksensa, eivätkä voisi väittää, että he eivät ole vastuussa siitä, mitä valitsijamiehet ovat lausuneet.

Luonnollisesti edellä selostettuun vaalitapaan liittyy myös epäkoh-tia. Ennen ehdokkaiden nimeämistä eduskunnassa näkyisi nimeämis-menettelyn eduskuntatyötä haittaava vaikutus, joskaan ei yhtä pa-hana, kuin jos eduskunta itse suorittaisi lopullisen valinnan. Vaikeu-tena järjestelmää toteuttaessa olisi sen tilanteen selvittäminen, joka syntyisi, jos eduskunnan nimeämistä henkilöistä joku kuolisi tai tulisi muuten estyneeksi ennen kansanvaalia. Mitenkä meneteltäisiin hä-nelle annettujen äänien kanssa? Olisiko ne annettava varaehdok-kaalle, jolloin lopputulos ei olisi se, mihin on pyritty? — Varjopuolena olisi tällä näkemällä myöskin se, että nykyisessä eduskunnassamme todennäköisesti emme saisi omaa ehdokasta kansanvaaliin lainkaan, mikä tietenkin olisi omiaan heikentämään puolueen arvovaltaa valit-sijoiden silmissä. Mutta puolestani en usko, että eduskunnan voima-suhteet tulevat olemaan pitkän aikaa sellaiset kuin nykyisessä edus-kunnassa, vaan että sosialidemokraattien todellisen kannatuksen mu-kainen panos tulee näkyviin jo seuraavissa eduskuntavaaleissa.

On heitetty myös esille epäily, että välitön kansanvaali voisi syn-nyttää markkinatunnelmaa. Sitä en kuitenkaan usko. Jos joku eh-dokkaista sellaiseen ryhtyisi, hän saisi siitä vastauksen vakavaksi tun-netulta Suomen kansalta!

Veikko J ä r v i n e n (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Ha-luan puuttua pariin kohtaan menettelytapavaliokuntaan menevistä asioista. Ensimmäinen on esitys n:o 21, joka on Helsingin Sos.-dem. Piirin esitys eduskuntavaalien ajankohdan muuttamisesta. Niin kuin piirimme esityksen perusteluista käy selville, nykyinen eduskuntavaa-lien ajankohta heinäkuun alussa on kaikkein epädullisin, milloin vaa-leja yleensä voidaan suorittaa. Ainakin suuremmissa asutuskeskuk-sissa on suurin osa väestöstä matkustanut maalle, on matkoilla jne., ja

kun meidän vaalisysteemimme on tehty varsin monimutkaiseksi, niin äänestäminen ja vaaliin osallistuminen toisella paikkakunnalla on melko vaikeaa ja vaatii aloitekykyä. Helsingin piirin esityksessä on ehdotettu »vaalikuukaudeksi» maaliskuuta, joka Helsingin oloissa ilmeisesti olisikin paras ajankohta, mutta me myönnämme, että ne väitteet, jotka tätä ajankohtaa vastaan on tehty, ovat oikeat. Väitetään, että maaliskuussa saattaa jo monella maaseutupaikkakunnalla olla kelirikko ja miehet ovat jossain työssä muualla, ja erikoisesti, että maaliskuussa on työttömyys kaikkein korkeimmillaan ja ihmiset sanoisinko katkerampia ja siten myös alttiimpia kommunistien vaikutukselle. Ulkomailla suoritettut tutkimukset osoittavat, että vaalien ajankohta olisi paras joko lokakuun lopussa tai marraskuun alussa. Meillä tämä ajankohta ei ilmeisesti käy sen johdosta, että meillä on budjettivuosi = kalenterivuosi. Eduskuntavaalien sijoittaminen siihen ajankohtaan, jolloin budjetti valmistuu, sekoittaisi sekä budjettia että kansanedustajien päitä. Mielestäni puoluetoimikunnan olisi tutkittava ajankohtaa, ehkä on päädyttävä jonnekin toukokuun alkuun tai loppuvaiheille.

Sitten puutun toiseen asiaan, Imatran Työväenyhdistyksen tekemään esitykseen puolueosastojen kunniajäsenensäännön vahvistamisesta, johon esitykseen puoluetoimikunta on yhtynyt. Puoluetoimikunta suosittelee tällaisen kunniajäsenensäännön laadittamista. Minusta tämä esitys ei ole periaatteessa oikea. Minusta riittää, että puolueen kunniajäsenet nimitetään puoluekokouksessa. Jos puolueosastot ryhtyvät puoluekokouksen vahvistamien sääntöjen mukaan virallisesti nimeämään kunniajäseniä, niin siitä on seurauksena melkoinen kunniajäsenyysinflaatio. Milloin puolueosasto haluaa jonkun ansioituneen puoluetoverin kunniajäsenekseen, niin olkoon se puolueosaston sisäinen asia, mutta tätä ei pitäisi vahvistaa puoluekokouksessa. Minä ehdotankin, että tämä kunniajäsenesääntöesitys hylättäisiin.

Ilmari L i n n a (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Puutun lyhyesti esitykseen n:o 22. Tässä esityksessä halutaan kajota siihen valitettavaan epäkohtaan, joka on syntynyt sen johdosta, että kansaneduskuntamme ei ole peilikuva kansasta. Vuosikymmenien kuluessa on valitettavasti ajauduttu siihen, että pääosa eduskunnan jäsenistä on kaupunkilaisia taikka suurista asutuskeskuksista. Tämä kaikki on tapahtunut laajan maaseudun kustannuksella, eikä tämä olotila voi olla enempää oikeudenmukainen kuin toivottavakaan.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että sosialidemokraattinen edustajaehdokas voidaan samanaikaisesti asettaa edustajaehdokkaaksi vain yhdessä vaalipiirissä, mutta puoluetoimikunta ei ole halunnut yhtyä

tähän esitykseen. Kun siinä kuitenkin kajotaan erittäin tärkeään asiaan, minä toivon, että se saisi osakseen puoluekokouksen huomion, niin että eduskuntaan saataisiin tulevaisuudessa riittävä määrä maaseudun edustajia. Nythän on valitettavasti tilanne sellainen, että esim. maatalousvaliokuntaa ei nykyisestä sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä pystytä saamaan kokoon niin, että sen jäsenet olisivat edes jollakin tavalla maatalousammatin harjoittajia. Tämä on valitettava epäkohta jo tämäkin, mutta tämä ei suinkaan ole ainoa, vaan se koskee koko maaseudun edustusta.

Toivottavasti tästä asiasta syntyy keskustelua ja löydetään sellainen yhteinen menettelytapa, jolla tämä epäkohta voidaan vastaisuudessa poistaa. Tässä esityksessä esitettävä tapa ei ole suinkaan ainoa. Varmasti löytyy muitakin tapoja, mutta itse asia on tämän esityksen avulla haluttu saada puoluekokouksen keskustelun piiriin.

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokuntaan lähetettävistä asioista evästyskeskustelua varten pyydetty puheenvuorot on käyty loppuun. Keskustelu niistä katsotaan päättyneeksi ja asiat lähetetään menettelytapavaliokuntaan.

Hyväksyttiin lähetettäväksi .menettelytapavaliokuntaan.

29

Puheenjohtaja: Esitellään esitysvihkossa sivulla 139 olevat talousvaliokuntaan menevät asiat evästyskeskustelua varten.

Keskustelu:

Alpo Tiitinen (Vapaus-lehti, Mikkeli): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Minä olen rojhennut pyytää tämän puheenvuoron esityksen johdosta, joka on esitysvihkossa n:ona 38 ja jonka Oulun Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys on valmistanut aiheesta »Työväenlehdet ja niiden yhdistäminen».

Tämä Oulun esitys ei ole tullut puoluekokoukselle hetkeäkään liian aikaisin. Työväenlehdistön laitahan alkaa olla jo niin kuin Puustisen Jussin tunnetun liikeyrityksen, jossa menopuoli oli tosin hyvin varmistettu, mutta tulopuolen laita oli vähän niin ja näin. T-lehtien suhteellinen levikki on laskenut koko itsenäisyytemme ajan. Sen absoluuttinenkin levikki on laskenut viime vuosina, ja näköalat ovat sellaiset, että on pakko todeta porvarillisen ideologian voittavan jatkuvasti maa-alaa. — Sosialistien lapsista porvarien yksinvallan ansiosta kasvaa porvareita!

Maaseudulla on nimenomaan maalaisliiton lehdistö nopeimman kehityksen alaisena, uhkaapa se määrätä mielipidemuodostusta jo eräissä suurissa maaseutukaupungeissakin. Ihmeellisintä on, että tämä lehdistö ei suinkaan peitä poliittisuuttaan, joten kaikki väitteet siitä, että t-lehdistön heikko menestys johtuisi niiden poliittisuudesta, joutuvat häpeään. Lukijat eivät pelkää poliittisia sanomalehtiä, mutta ne kaihtavat ulkoasultaan epätyytyttäviä, kooltaan pieniä ja sisällöltään suppeita, vaatimattomia, heikosti toimitettuja ja vielä heikommin kuvitettuja ja huonosti sarjakuvitettuja ja ajanvietesivuiltaan muutenkin vaatimattomia lehtiämme.

Tähän saakka on työväenlehtien toimittamisessa noudatettu 50 vuoden takaista patenttia. Menetelmä on sellainen, että koreaan pusiin, jossa on aatteellisesti kauniilta kalskahtava, vetoava teksti, että »sisältö on parasta pullajauhoa», pussitetaan ehkä jo vähän eltaantunut vanhaa pullan tarviketta ja uskolliset asiamiehet pannaan sitten myymään tavaraa priimana. Tällainen liikeperiaate ei ajan mittaan tietystikään lyö leiville meidän päivinämme, ja seurauksena on, että meidän lehtiyrityksemme ovat vähän niin ja näin.

Puoluetoimikunnan sanottuun esitykseen liittämässä lausunnossa todetaan, että lehdet ovat itsenäisiä liikeyrityksiä ja niiden tehtävien hoidon järjestäminen ylhäältä käsin on varsin vaikeata. Monesti tulee mieleen, että tällä tarkoitetaan sitä, että jos Oulussa meikäläinen kirjapaino painaa lähes Gutenbergin aikaisella painokoneella kalliiksi tulevia ja huonosti tuottavia painotöitä, niin — esimerkin mielivaltaisesti kummassakin tapauksessa ottaakseni — Mikkelissä on yhtä itsenäinen valta ja vapaus menetellä yhtä järjettömästi kuin Oulussa. 40 vuoteen ei t-lehdistössä ole tapahtunut muuta kehitystä, kuin että aukkoja on tullut lisää sen riveihin.

Miten sitten nykyisin lehdistöämme arvostetaan?

Sanotaan, että t-lehdet ovat pieniä, että t-lehdet ovat kuivia ja että t-lehdet ovat epäitsenäisiä ja mielenkiinnottomia. Ehkäpä tämä on totta, mutta voivatko ne olla muuta, kun puuttuu koneita, kirjakkeita, valokuvausvälineitä, kuvalaattalaitteita, kaukokirjoittimia, riittäviä toimittajavoimia, kaikkea. Nykyaikaisesta t-lehden toimintuksesta puuttuvat melkein kaikki muut hienoudet paitsi liimapullo, sakset ja puhelin, jota viimeksi mainittua ei sentään vielä ole otettu erilaisten säästämisen- ja supistamisohjelmien hihnalle.

Kaiken tämän seurauksena on, että maassamme on muodostunut kokonaisia tyhjiöitä t-lehdistön levikkikartalle. Tällainen valtava tyhjiöalue alkaa Lapin läänistä, jonka se kokonaisuudessaan käsittää, ulottuu suurimpaan osaan Oulun lääniä, myöskin hyvin suureen

osaan Vaasan läänii, koko Pohjois-Savoon ja nyt viimeksi myöskin huomattavaan osaan Keski-Suomea. Nyt käsiteltävänä oleva Oulun Työväenyhdistyksen aloite, joka sellaisenaan kyllä tähtää oikeaan asiaan, johtaisi suoralta kädeltä toteutettuna siihen, että tämä tyhjiö ulottuisi täydellisenä myös Itä-Suomeen, jossa neljä vielä toiminnassa olevaa lehteä olisi korvattu yhdellä. Kenties puolueen pää-äänenkantaja saisi tällä toimenpiteellä muutaman lukijan lisää Itä-Suomessa, mutta siinä varmaan olisikin sitten kaikki.

Pelkkä yhdistäminen ei siis riitä, on luotava entistä parempia lehtiyrityksiä, ja siihen tarvitaan kolme asiaa. Ensiksikin siihen tarvitaan rahaa, toiseksi tehokasta johtoa ja kolmanneksi hyviä lehden tekijöitä. Ilman rahaa ei saada mitään aikaan, mutta Päivän Sanomien esimerkki osoittaa, ettei pelkällä rahallakaan paljoa aikaansaada — onhan lehden viime vuonna tuottama tappio yli 60 milj. mk. Tarvitaan siis tehokasta, keskitettyä johtoa, ja juuri sen puute onkin ollut pahin puute t-lehdistömme nykyisen alennustilan kehityshistoriassa. Tosin meillä on yhteiselin, T-lehdistö Osakeyhtiö, mutta se on, sanottakoon se tässä suoraan, aika epäonnistunut toiminnassaan. Syistä, joite me emme tunne, se näyttää muodostuneen vain Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan apulimeksi maaseudun t-lehtien likvidoisimisessa, vaikka sen olisi ohjattava ja johdettava t-painojemme toimintaa. Kuvaavana esimerkkinä tästä voisin kertoa tapauksen, kuinka eräs 6-päiväinen maaseutulehti vaikeuksiin jouduttuaan kääntyi T-lehdistön puoleen ja pyysi siltä apua. T-lehdistön korkea johtaja saapui paikalle tilannetta tutkimaan ja pari päivää siihen tutustuttuaan laati pitkän muistion, jonka ytimenä oli ajatus, että kaikki vaikeudet on voitettu, kun lehti muuttuu 6-päiväisestä 3-päiväiseksi! Tilanne oli suunnilleen sama kuin jos hukkuvalle ja apua huutavalle naapurille antaisimme pelastusrenkaan asemesta myllynkiven kaulaan.

T-lehdistön organisointi on aloitettava keskusjohdosta. Kustannusliikkeille on saatava liiketaloudellisesti päteviä johtajia, nykyaikaisia liikemiehiä. Kirjapainot on modernisoitava ja niistä on tehtävä todella tuottavia kirjapainoja, ja töiden hankinta on järjestettävä tehokkaasti koko maassa yhteiselle pohjalle. Työ on aloitettava inventoimalla oikein pääomat. Nämä pääomat ovat paitsi kiinteistöt ja koneet, joihin kirjapainoissa tuijotetaan ensinnä, lukijakunta, uskollinen lukijakunta, joka on vuosikymmenien asiamieshankinnan ja -toiminnan tulos. Toiseksi: lehden ilmoittajat ja asiakkaat, jotka on luotu henkilökohtaisin suhtein. Ja kolmanneksi: suurin pääomamme ovat uskolliset, utterat ja uhrautuvat asiamiehet. On helppo tuhota vuosikymmenien työ, se käy kädenkäänteessä, mutta suurikaan raha ei auta, jos raunioille yritetään luoda uutta, tai yritetään tyhjästä luoda

uutta. Sen ovat saaneet viimeksi Simonen ja kumppanit katkerasti ja kalliisti kokea omassa surkeassa lehtiyrityksessään.

Edellä olevalla olen halunnut keskitetysti osoittaa, millaisten vaikeuksien kanssa ollaan tekemisissä silloin, kuri puhutaan t-lehdistöme yhdistämisestä. Ei se käy pelkän tämän termin esiinheittämisellä, siinä tarvitaan pääomia ja ennen kaikkea, jos työväen lehtiä, nykyisiä työväen lehtiä, yhdistetään, yhdistämisen pitäisi tapahtua paljon vähemmän puhein kuin nyt tapahtuu (kun minä olen tässä asiassa ottanut puheenvuoron!). Nämä asiat ovat nimittäin hyvin luottamuksellisia asioita, ja jos suuressa kokouksessa, joka on suunnillensa julkinen forum, pääsee t-lehdille epäedullisia käsityksiä julkisuuteen, niin seurauksena on, että lehtien asiakkaat alkavat kaikota niiden ympäriltä ja tulokset ja vaikeudet vain kasvavat.

Koko lehdistökysymykselle on ominaista, että se on arvostettu suorastaan väärin. Sen arkaluontoisuuden takia ei tätä asiaa ole voitu julkisesti käsitellä eikä myöskään päätäntäelimissä ole riittävästi siihen huomiota kiinnitetty, ja seurauksena on ollut, että koko asia on hoitamatta. Nyt kun se on eräiden alustusten johdosta otettu käsiteltäväksi, nyt olisi painettava mieleen, että asiassa olisi myös jotain tehtävä.

Tällöin herää ennen kaikkea ajatus siitä, että meidän olisi luotava sellainen järjestelmä, sellainen systeemi, jonka puitteissa me voisimme rahoittaa välttämättömät ja tarpeelliset investoinnit. Tässä mielessä olisi varmasti eduksi, jos koko maassa luotaisiin uusi organisaatio, jota voitaisiin kutsua esim. Sananvapauden Säätiöksi ja joka valtakunnallisena yrityksenä ryhtyisi kokoamaan varoja sananvapauden vaalimiseen. Sillä siitähän tässä loppujen lopuksi on kysymys. Jos työväenlehdistön määrä jatkuvasti supistuu ja julkisen mielipiteen muodostaminen jää yksinomaan pääkaupungin lehtien ja porvarillisten maa-seutulehtien tehtäväksi, emme voi enää puhua sananvapaudesta tässä maassa. Maakunnan ääni jää silloin kuulumatta ja yleinen mielipide muodostuu rintamaiden ja porvarillisten käsitysten mukaiseksi. Työväenlehdistön yhdistämiskysymyksessä on siis ennen kaikkea kysymys sananvapaudesta.

Esitänkin harkittavaksi, eikö valiokunnassa voitaisi löytää keinoja tämän kysymyksen järjestämiseksi sille pohjalle, että organisoitaisiin varojen keräys ja tällä tavoin — myöskin kansainvälisiä lähteitä hyväksi käyttäen — luotaisiin lehdistömme tueksi riittävän voimakas rahasto, jonka avulla todella voisimme päästä t-lehtiemme nykyisestä alennustilasta jatkuvan, pitkäjännitteisen kehityksen taipaleelle.

Puheenjohtaja: Täällä on pyydetty aika tavalla puheenvuoroja, ja kun meillä on tämä evästyskeskustelu saatava valiokun-

taan ja sen lisäksi meillä on täällä tänään vielä muitakin asioita käsiteltävänä, niin puhemiehistö kehoittaa puheenvuoron käyttäjiä tiivistämään tekstinsä mahdollisimman lyhyeksi tai muussa tapauksessa täytyy puheaikaa rajoittaa huomattavasti.

Mirjam Majava (Oulun piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! Minä olen täällä puhumassa Kuusamon Sqs.-dem. Työväenyhdistyksen tekemästä aloitteesta piirilehti Pohjolan Työn muuttamisesta 6-päiväiseksi. Me olemme lähteneet tätä aloitetta tehdessämme siitä tosiasiaista, niinkuin tässä aloitteessa mainitaan, että lehden levikkialue on yli 40 prosenttia koko Suomen pinta-alasta. Lehden levikkialueeseen kuuluu kaksi läänistä ja kolme eri vaalipiiriä. Ja vuodesta 1953 lehti on toiminut 3-päiväisenä. Nyt kun puolueemme teollistamisohjelmakin on pääpainoitettu Pohjois-Suomeen, me pohjolan sosialidemokraatit katsomme, että on välttämätöntä, että me saamme alueellemme kunnollisen sosialidemokraattisen lehden. Meillä on joka päivä ilmestyviä porvarillisia ja kommunistisia lehtiä, jotka pystyvät joka päivä iskemään ja ruoskimaan meitä, ja me emme pysty kuin kolme kertaa viikossa kahden toimittajan voimalla lehdessämme viemään omaa viestiämme eteenpäin. Tämän vuoksi minä toivoisin, että puoluekokous paneutuisi vakavasti tähänkin Pohjois-Suomen ongelmaan, sillä siellähän meillä sosialidemokraateilla on kenttää, siellä meillä on varaa saada kannattajajoukkoja, kun ne sen sijaan Etelä-Suomessa on jo suurin piirtein haravoitu. Jos me saamme sellaisen lehden Pohjois-Suomeen, joka vastaa levikiltään ja sisällöltään tämän päivän kansan vaatimuksia, niin olen vakuuttunut siitä, että meidän eteenpäinmenomme tulee olemaan paljon voimakkaampaa kuin se tänä päivänä on, joskaan me pohjois-suomalaiset emme väheksy niitäkään saavutuksia, kiitos puolueemme tekojen, joita me jo olemme saavuttaneet. Ja kun me todellakin joudumme siellä raukoilla rajoillamme taistelemaan niin karussa maaperässä, myöskin poliittisesti »varjon puolella mäkeä», niin me toivomme, että te hyvät eteläisten ja läntisten seutujen edustajat, antaisitte meille tässä asiassa kaiken tukenne.

Toiseksi haluaisin kiinnittää huomiota puoluetöimikunnan esittämiin jäsenmaksuluokkiin.

Me olemme tulleet näistä jäsenmaksuista siihen tulokseen siellä Kuusamossa, että meillä ei ole mitään syytä tällä kertaa lähteä muuttamaan maksuluokkia, koska erityisesti vähävaraisimmat piirit joutuisivat muutoksen' kautta nykyistä suurempiin maksuihin. Ja ainakin minä ja ne yhdistykset, joiden kanssa asiasta on keskusteltu, olemme todenneet, että kyllä tämä nyt voimassaoleva maksutapa on täysin käyttökelpoinen ja tehokas.

Eino Romppanen (Joensuun piiri): Herra puheenjohtaja! Puoluetoverit! Tämä minun puheenvuoroni on hätähuuto niiden maaseudun syrjäisillä paikkakunnilla toimivien työväenyhdistysten puolesta, ja asia koskee juuri tätä maksuluokkien korottamista.

Kun viime puoluekokouksessa äänestyksen jälkeen teimme tämän nyt voimassa olevan päätöksen ja kun siihen olemme juuri ja juuri tämän kolmen vuoden aikana totutelleet ja sen opetelleet, niin mitä varten sitä nyt pitää muuttaa? Minun mielestäni jo silloin, kun läksimme tälle tielle, poikkesimme siltä veljeyden, vapauden ja tasa-arvoisuuden kultaiselta tieltä, jonka pitäisi olla meidän tiemme. Sillä emmekö me kaikki ole samoja sosialidemokraatteja ja saman velvollisuuden täyttäneitä ihmisiä? Jos aiomme olla todellisia demokraatteja? niin ajatelkaamme pieniä, syrjäseutujen vaikeuksissa toimiiva yhdistyksiä, joissa muutamat aatteen innoittamat ihmiset palvelevat, minkäänlaista kiittolisuuden osoitusta koskaan saamatta, tämän meidän puolueemme hyväksi ja tekevät siellä huonoissa olosuhteissa työtä Missä ei ole työväenyhdistyksiä, jotka levittäisivät sosialidemokratistisia aatteita, siellä ei myöskään ole sosialistisia äänestäjiä. Ja kun näiden yhdistysten jäsenet vielä tekevät kaiken hyvän lisäksi oikeaa tulevan ajan hyvää kylvötyötä, kasvattavat lapsensaakin sosialidemokraateiksi, niin ei niille pitäisi panna kiveä kiven päälle eikä tätä ensimmäistä kynnystä, ensimmäistä maksuluokkaa, korottaa, muutettakoonpa muita porraskia minkä verran tahansa. Sillä ajatelkaahan köyhän sekatyöläisen ja köyhän pienviljelijän perhettä, miehen, joka pitää vielä vaimonsakin puolueen jäsenenä sellaisilla tuloilla, joilla te ette täällä rintamaissa tulisi alkuunkaan toimeen!

Minä pyytäisin Teitä ottamaan tämän hätähuudon täydestä ja pitämään tämän ensimmäisen maksuluokan ennallaan.

Emmekä tarvitse ajatella sitä, että tämän muutoksen tekemisellä pienentäisimme puolueen jäsenmaksutuloja, sillä voidaanhan täällä yläpäässä se kymppi korottaa ilman, että se meidän elintasoamme yhtään haittaisi, kun se sen sijaan haittaa maaseudun vähäväkisissä yhdistyksissä liiankin paljon. Senpä tähden onkin Kuopion itäinen piiri tehnyt tästä oikein kirjallisen muutosehdotuksen, jonka minä teille luen ja pyydän saada sitten jättää kirjallisena tänne asianomaiseen valiokuntaan.

»Puolueen jäsenistöstä maaseudulla muodostavat enemmistön pienituloiset metsätyömiehen-pienviljelijät, sekatyöläiset ja ansiotulottomat naiset, ja jos aiotaan saada puolueen jäsenmäärä nousemaan, on puolueen jäsentenmaksuluokittelu tässä kokouksessa päätettävä sellaiseksi, että jokaisella vähävaraisella, pienituloisellakin ihmisellä olisi mahdollisuus liittyä puolueen jäseneksi. Edellä olevan perusteella esitäm-

me puoluekokouksen päätettäväksi, että nykyinen maksuluokittelu muutettaisiin neljä luokkaa käsittäväksi siten, että

1. maksuluokkaan kuuluisivat kaikki alle 21-vuotiset puolueen jäsenet ja kaikki sellaiset naisjäsenet, joiden ansiotulo on alle 25.000 mk kuukaudessa, puolueen jäsenmaksu 10 mk kuukaudessa; suurempituloiset naiset maksavat taulukon mukaiset jäsenmaksut.

2. maksuluokka, ansiotulo alle 45.000 mk kuukaudessa, puolueen jäsenmaksu 30 mk kuukaudessa.

3. maksuluokka, ansiotulo 45.000—65.000 mk kuukaudessa, puolueen jäsenmaksu 80 mk kuukaudessa.

4. maksuluokka, ansiotulo yli 65.000 mk kuukaudessa, puolueen jäsenmaksu 150 mk kuukaudessa.»

Minä mainitsen vain esimerkkinä piirissämme olevan Ilomantsin pitäjän, jossa asukkaita on pitkälti toistakymmentätuhatta, mutta jossa puolueäänestyksessä kävi meitä piirin edustajia tänne valittaessa äänestämässä vain 76 puolueen jäsentä. Jos nyt vielä korotamme näitä maksuja, niin siitäkin tuo luku alenee, ja tuloksenhan tiedätte sitten.

Yritetäänpäs nyt tehdä köyhälle ja vähävaraiselle puolueen jäsenelle oikeutta, etteivät kaikenlaiset kuiskuttelijat pääsisi sanomaan, että tämä meidän puolueemme on semmoinen herrojen puolue, ettei siinä köyhä jaksa maksaa jäsenmaksujakaan!

Puheenjohtaja: Täällä on pyydetty puolisoistakymmentä puheenvuoroa, ja niin kuin jo edellä mainittiin, meidän pitäisi saada tänään tämä keskustelu loppuun ja lisäksi vielä käsitellä sääntövaliokunnan asioita. Tämän johdosta esitetään, että puheenvuorot voitaisiin jo rajoittaa.

Puheenvuorot rajoitettiin pyydettyihin.

Puheenjohtaja: Samalla esitetään, että puheaika rajoitettaisiin enintään viiteen minuuttiin.

Puheaika rajoitettiin viideksi minuutiksi.

Reino Lintanen (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Meillä on käsiteltävänä Oulun Sos.-dem. Työväenyhdistyksen esitys »Puoluelehdistön uudelleenorganisointi». Joutsenon Sos.-dem. Kunnallisjärjestö, jota täällä edustan, on käsitellyt tätä alustusta, minkä vuoksi otan sen tässä esille lähinnä Kymen piirin kohdalta.

Meillä Kymen läänissä ilmestyy kaksi sosialidemokraattista piirilehteä: Eteenpäin-lehti Kotkassa ja Kansan Työ Lappeenrannassa. Me joutsenolaiset olemme sitä mieltä, että näillä molemmilla lehdillä on omat pitkäaikaiset perinteet sekä molemmilla omat tehtävänsä.

Toinen palvelee läänin eteläistä osaa ja toinen, Kansan Työ, läänin pohjoista osaa. Näillä alueilla on paljon luovutetulta alueelta muuttaneita, jotka ovat jo tottuneet Kansan Työhön sen ilmestyessä Viipurissa. Joutsenon Kunnallisjärjestö ilmoittaa kauttani, että Kansan Työ olisi säilytettävä ja sen ilmestymispaikkana olisi pidettävä edelleen Lappeenranta. Tässä oululaisten alustuksessa on viitattu muihin arvokkaisiin näkökohtiin, ennen kaikkea taloudellisiin, mutta Kansan Työn kohdalla sekään puoli ei ole sellainen, että uudelleenjärjestely olisi välttämätön.

Pyytäisin esittää puoluetoimikunnalle, että Kansan Työtä käytettäisiin edelleen Kymen läänin lehtenä ja sen painamispaikkana olisi edelleen Lappeenrannan kaupunki. Muissa suhteissa yhdyimme puoluetoimikunnan esitykseen.

Veikko R i s s a n e n (Kymen piiri): Hyvät puoluetoverit! Minun puheenvuoroni koskee samaa Oulun Sos.-dem. Työväenyhdistyksen esitystä ja osaksi myös samoja asioita, joista äskeisessä puheenvuorossa oli kysymys. Tässä Oulun esityksessä lähdetään kokonaisuudesta. Täytyy sanoa, että se on hyvin raaka esitys, esitys jota tässä vaiheessa, tänä päivänä, ei meidän mielestämme olisi pitänyt tälle puoluekokoukselle tuoda. Siis täsmälleen päinvastoin kuin Alpo Tiitinen sanoi, että oli »korkea aika».

Tässä oululaisten esityksessä lähdetään siitä, että Sosialidemokratistelta Puolueelta puuttuu puoluelehdistö sen todellisessa merkityksessä jnp. Kyllä minä rohkensin olla täsmälleen päinvastaista mieltä! Kyllä Sosialidemokraattisella Puolueella on puoluelehdistö ja piirilehdistö, vieläpä viime vuosienkin taistelua ajatellen sen eräs kaikkein tärkein osa ja tuki siinä tappelussa, jota ollaan jouduttu käymään. Esitetty keskitysajatus, jonka toteuttamiseen puolueella ei käsitykseni mukaan ole mitään taloudellisia mahdollisuuksia tällä hetkellä, oii sen vuoksi täysin raaka, ja se tapa, jolla se tuodaan täällä esille, on sitä myös. Haiskahtaa vähän siltä, että tässä on enemmän muusta kysymys kuin Oulun puolueväen vakaasta esityksestä. Tällaisia keskitysesityksiähän on nimittäin kuulunut vähän samansuuntaisia jo ennenkin ja niiden lähtöpaikka on ollut täällä pääkaupungissa.

Täällä paheksutaan sitä, että piirilehdet ovat itsenäisiä. Minun mielestäni niiden voima on juuri tässä niiden itsenäisyydessä. Juuri sillä, mitä nämä lehdet itsenäisinä yrityksinä ovat voineet toimintansa tukemiseksi tehdä pitämällä kirjakauppoja jne., ne ovat tehneet sellaista työtä, jota tällaisen keskitetyn organisaation puitteissa kukaan ei tekisi, sillä kukaan ei tuntisi näitä muutamia keskitettyjä lehtiä omikseen. Täällä on erityisesti kuultu pohjolan hätähuuto siitä,

että he sen puolen ihmiset ovat menettäneet lehensä, niin kuin ovat myös Savossa menettäneet. Tässä meillä on surkeita ja varoittavia esimerkkejä. Meidän kaikkien velvollisuus on todella tukea näitä alueita, niin kuin täällä pohjolan edustaja jo esittikin, jotta tämä lehtikysymys sielläkin saataisiin kunnolla hoidetuksi. Sosialidemokraattisessa Kymen läänissä, jossa sosialidemokraateilla on vankka edustus, on kaksi lehteä, ja minä olen täysin vakuuttunut siitä, että Kymen läänin sosialidemokraattinen väki on yksimielinen siitä, että siellä tarvitaan vähintään nämä kaksi lehteä.

Petu Nöjd (Hämeen eteläinen): Toveri puheenjohtaja! Asiani koskee jäsenmaksuluokkia. Siellä alustuksessa kohtana 40 on perusjärjestöni esitys. Puoluetoimikunta on katsonut, että nyt voimassa ollut asteittainen jäsenmaksu on ollut yliammattu, ja pyrkii sitä osittain purkamaan. Tuo puoluetoimikunnan esitys on käytännön sanelema ja sille pitänee antaa periksi. Kuitenkin haluaisin tehdä siihen joitakin muutosehdotuksia.

Ensiksikin kohdassa 1 puoluetoimikunta esittää, että I maksuluokkaan kuuluisivat nuoret alle 21-ikäiset ja kaikki naiset. Tähän momettiin pyytäisin tehdä pienen muutoksen. Asiahan on nimittäin niin, että on olemassa naisia, jotka ansaitsevat aika hyvin, ehkä enemmän kuin monet miehet, ja minä haluaisin tässä puolustaa naisten tasa-arvoisuutta ja ehdottaa tähän tämän momentin loppuun: »... ja kaikki naiset, joilla ei ole vakinaista tuloa».

Lisäksi minä en tiedä, kuinka paljon puolueessa on suurituloisia, sellaisia, joiden tulot ovat esim. 150.000 markkaa kuukaudessa. Jonkin verran näitä kuitenkin on ja ilmeisesti syystä tai toisesta sellaisia edelleenkin ehkä puolueeseen pyrkii. Näiden omaatuntoa minä haluaisin kolkuttaa ehdottamalla, että näille määrättäisiin oma maksuluokka, joka olisi 500 mk kuukaudessa.

Paavo Rantanen (Keski-Suomi, Vaasan itäinen): Hyvät toverit! Haluaisin kiinnittää huomiota näiden raha-asioiden ohessa sellaiseen kohtaan kuin tämä kulttuurikysymys, josta täällä toveri Hiitonen on tehnyt esityksen, jota Eiran Sos.-dem. Yhdistys on kannattanut.

Erinäisissä yhteyksissä olen todennut, että sellainen tärkeä kulttuurisarkea kuin työväen musiikki- ja näyttämötoiminta on vailla arkistointia ja muistojen keräystä, vaikka sellainen toiminta on ollut hyvin voimakasta työväenjärjestöjen piirissä. Nyt olisi korkea aika kiinnittää tähän seikkaan huomiota ja ryhtyä keräämään niistä ainakin muistitietoja ja myös ne asiakirjat, joita yhdistyksissä mahdollisesti vielä löytyy, että ne saataisiin ajoissa talteen ja yhtenäiset historiat musiikkitoiminnasta ja näyttämötoiminnasta paperille. Ilmei-

sesti tällaisessa hankkeessa voitaisiin käyttää myös ns. rikkaampien piirien varoja. Suomen Kulttuurirahastolta esim. voitaisiin anoa tar-
koitusta varten määräraha.

Siis myös tämä puoli olisi huomioitava tulevassa arkistotoiminnassa.

Eino Wuokko (Työväenlehistö): Toveri puheenjohtaja! Kun minä tavallaan esitän tässä Työväenlehistön ns. puolivirallisen kan-
nan, sallittaneen minun käyttää aikaa vähän enemmän kuin tarkoi-
tukseen muuten on varattu.

Lehtiemme vakavaa tilaa osoittanevat osaltaan jo ne kaksi alus-
tusta, jotka tälle puoluekokoukselle perusjärjestöjen taholta on tehty.
Tosin molemmat ovat lähtöisin Oulun piiristä, mutta tämä lienee käsi-
tettävä niin, että vallitseva epäkohta on kai havaittavissa kipeimmin
juuri siellä, missä sanomalehden merkitys, lähinnä erikoisolosuhteista
johtuen, on pysynyt aidompana kuin maan eteläisemmillä asuma-
alueilla.

Puutun aluksi Oulun Sos.-dem. Työväenyhdistyksen esitykseen
varsinaisen puoluelehistön aikaansaamisesta.

Alustuksessa esitetty ajatus lehtiemme saneeraamisesta, jota sanon-
taa viime vuosina on paljon käytetty, vastaa sekä ajankohtaista tar-
vetta että yleisempää käsitystä tilanteen ratkaisemisessa. Lehistöm-
me uudelleen organisoiminen on ollut jo pitemmän aikaa valmistelun
alaisena sekä lehdistöä että puoluetta lähellä olevissa elimissä. Laaja-
kantoisuutensa vuoksi uudistuksia ei kuitenkaan ole voitu toteuttaa
siinä laajuudessa, että uudistus voisi tyydyttää sinänsä varsin perus-
teltuja vaatimuksia. Uudistusten suorittaminen ei ole mikään yksin-
kertainen toimenpide.

Alustuksen perustelussa sivutaan erästä mielestäni hyvin merkitse-
vää vaihtoehtoa nykyiseen olotilaan verrattuna. Tavallaan se edel-
lyttää eräänlaista periaatteellista kannanmäärittelyä. Alustuksessa
puhutaan näet joko kokonaan puolueen omistamasta tai sitten puo-
lueen määräämisvallan alaisesta puoluelehistöstä, jota vaatimusta
nykyinen lehdistö alustuksen laatijan käsityksen mukaan ei täytyä.
Voidaan kuitenkin olla perustellusti eri mieltä siitä, sopiiko yksin-
omaan puolueen omistama lehdistö normaaliajan demokratian ajatus-
maailmaan. Tämäntapaiseen keskitettyyn lehdistöön sisältyy näet,
niin kuin monet aikaisemmat esimerkit eri maista ja omastakin maas-
tamme osoittavat, paljon varjopuolia. Tosin viime vuosien tapaukset
ovat saattaneet synnyttää puolueväen keskuudessa ajatuksia tämän
tapaisen keskityksen tarpeellisuudesta, mutta julkisen sanan kahlitse-
minen tai sen kuristaminen määrättyyn samankaltaisuuteen sopii
kuitenkin varsin huonosti sosialidemokratian aatemaailmaan. Sitä

paitsi vapaa lehdistö, jonka tässä rajoitetussa merkityksessä oikein asennoituneena pitäisi edustaa puolueemme omaatuntoa, voi rajatapauksessa muodostua jopa puolueemme ja demokratiamme pelastukseksi. Niin muutamia vuosia sitten pääosaltaan olikin asian laita. On sen vuoksi oma tärkeä merkityksensä sillä, että lehdistömme rakentuu määrääsaltaan järjestöjemme omatoimisuuteen ja ilmentää sitä kautta myös puoluedemokratiaan niin oleellisesti kuuluvaa ja sen kaipaamaa riippumattomuutta ja ajatuksenvapautta. Tähän samaan tulokseen tulee puoluetoimikuntakin lausunnossaan, jonka se on alustukseen liittänyt. Siinä nimittäin edellytetään, että yhteistoiminnassa itsenäisten lehtiyrittysten kanssa olisi pyrittävä tehostamaan niitä toimenpiteitä, joista koko puolueelle on hyötyä.

Mitä varsinaisesti tulee lehdistömme asemaan tällä hetkellä, niin varsin pintapuolinen tarkastelu osoittaa meille, että nykyistä menoa ei pitkälle voida jatkaa. Tästä lienevät kaikki, niin hyvin lehtiemme kustantajat kuin lukijatkin, täysin samaa mieltä. Mutta minkälaisia ovat ne muutokset, joita kaivataan ja jotka on mahdollisuus toteuttaa? Siinä suhteessa ei ole miltään' taholta käyttökelpoista esitystä vielä tähän päivään mennessä tehty, eikä lopullinen ratkaisu näin ole tällä hetkellä näköpiirissä.

Mutta aika ja kehitys, mikäli niiden tielle jäädään, eivät odota. Niinpä vajaan kahden vuoden sisällä olemme joutuneet pakosta »saneraamaan» kaksi lehteä, Kuopiossa ilmestyneen Savon Kansan ja Jyväskylässä ilmestyneen Työn Voiman. Nähtävästi kai on niin, että puhjennut sisäinen kriisi kulutti ennen aikaisesti näiden lehtien edellytykset jatkaa toimintaansa siihen asti, kunnes koko lehdistöämme koskeva suurimittainen ja tarkoituksenmukainen uudelleenjärjestely olisi saatu kehitetyksi toteutumisvaiheeseensa.

Viime vuoden tulokset osoittavat, että nähtävästi olemme jäljellä olevien yritystemme osalta sivuuttaneet pahimman kriisivaiheen. Lehtiliikkeiden tulostaseet osoittavat täysin perusteltua ylijäämää, joskaan mistään käänteentekevästä muutoksesta ei voida puhua. Niin ikään lehtiemme tilauskanta on alkanut hiljalleen nousta. Tämä myönteinen kehitys antaa meille näin ollen aikaa valmistella välttämättömiä muutoksia rauhassa, sanoisinko eräänlaisesta pakkotilasta vapaana. Siten varmemmin saavutetaan tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Viime vuosina on tilanteen korjaamiseksi tehty paljon suunnitelmia tai paremminkin sanoen kaavailuja. Niiden käyttökelpoisuus on kuitenkin ollut riippuvainen hiin monista sekä pää- että sivutekijöistä, ettei mitään yleispätevää ratkaisua ole saatu syntymään edes yhteisvoimin. Eräs suunnitelma, johon alustajatkin viittaavat, tähtää muu-

taman suuren maakunnallisen lehden julkaisemiseen nykyisten piiri-lehtien asemesta. Aluejako on kuitenkin hieman toinen kuin oululais-ten alustuksessa kaavaillaan. Mutta tämäkin suunnitelma vaatii huomattavasti pääomia, pääomia joita tällä hetkellä ei ole käytettävissä.

Siitä oltaneen alustajan kanssa yhtä mieltä, ettei pääkaupungin lehti yksin pysty tyydyttämään koko maan tarvetta, ei siinäkään tapauksessa, että kuljetusmahdollisuudet vielä nykyisestäänkin paranisivat. Maaseudun omia äänenkannattajia näin ollen tarvitaan. Toisaalta ei ole kuitenkaan ummistetta^k silmiä siltä toisasilta, että muidenkin puolueiden osalta pääkaupungin lehdet valtaavat yhä enemmän ja enemmän sijaa maaseudun lukijakunnan keskuudessa. Poikkeuksen tästä säännöstä tehnee ainoastaan maalaisliiton lehti, ja tämäkin johtuu siitä, että puolueella ei ole pääkaupungissa muihin verrattavaa, julkaisua.

Tehtäköön^{pä} millaisia ratkaisuja tahansa, eräs asia on kuitenkin näissä suunnitelmissa valjennut, ja^{se} on, että Pohjois-Suomi tarvitsee oman lehensä. Se tarvitsee nykyistä suuremman, todella tehokkaan sosialidemokraattisen sanansaattajan, jos tällä laajalla alueella aiotaan sosialidemokratian evankeliumia menestyksellä julistaa. Siinä suhteessa Kuusamon Sos.-dem. Työväenyhdistyksen alustus osuu täysin oikeaan. Kokonaan eri asia on, mistä on irroitettavissa se miljoonien määrä, joka tarvitaan Pohjolan Työn muuttamiseksi ja sen ylläpitämiseksi kuusipäiväisenä sanomalehtenä ilman ulkopuolista tukea. Pohjolan Työ ei näin suuriin laajennuksiin yksin pysty, ja siitä johtuvia seurauksia se ei kestä. Tuskin voi puoluekokouskaan tehdä tässä suhteessa mitään sitovaa päätöstä, koska sen toteuttaminen jäisi joka tapauksessa riippumaan taloudellisista edellytyksistä.

Arvioitaessa lehtiyritystemme asemaa ja niiden menestymismahdollisuuksia on aina muistettava, että ne ovat tähän asti tulleet suurin piirtein omillaan toimeen. Niillä on lisäksi ollut sellaisia ylimääräisiä rasituksia, joita ei muiden puolueiden lehdillä nähtävästi ole samassa määrässä ollut. Sekä puolue- että piiri- ja perusjärjestöt ovat aina pitäneet melkein^{pä} itsestään selvänä asiana, että puoluelehdet ovat varsinkin vaalitaistelussa vapaasti ja ilmaiseksi näiden organisaatioiden käytettävissä.

Vaikka tiedänkin, että tällainen asia on yhteinen, niin toisaalta on selvää, että vuosi vuodelta toistuvat ylimääräiset rasitukset ovat käyneet lehtiyrityksillemme muiden vaikeuksien ohessa ylivoimaisiksi kantaa. Ne eivät ole voineet uusia koneitaan ajan vaatimalla tavalla ja siten jääneet alueittensa kilpailevista lehtiyrityksistä jälkeen. Lie-nee itsestään selvää, ettei tällä forumilla voida esittää mitään nume-

roita, ei myönteisiä eikä kielteisiä, eikä myöskään mitään sellaista lähiajan ratkaisua, joka jo ehkä saattaisi olla näköpiirissäkin. Sen vuoksi tässä asiassa voidaan tuskin tehdä muuta kuin hyväksyä puolutoimikunnan esitykseen n:o 38 sisällyttämä velvoitus.

Olavi Hakala (Hämeen eteläinen): Herra puheenjohtaja, hyvät toverit! Minä pyydän myöskin puuttua tähän lehdistökysymykseen. Olen sangen hyvilläni siitä, että tämä Wuokon esittämä lausunto oli nyt näin maltillinen. Ei voi sanoa, että aina aikaisemmin olisi ollut samoin. Nähtävästi puolueen piirissä on tutkittu tätä lehtikysymystä lähemmin ja havaittu sen jäljestäminen sillä tavalla kuin esim. Oulun esitys tarkoittaa epätarkoituksenmukaiseksi, taikka sitten on nähty, että meillä ei ole varoja ryhtyä suunnittelemaan ja järjestämään sellaisia uusia kirjapainolaitoksia, joilla voitaisiin tämä ohjelma toteuttaa.

Puhun tästä kysymyksestä ennen muuta Etelä-Hämeen sosialidemokraattisen piirilehden puolesta. Etelä-Hämeen sosialidemokraattinen väki on kokonaisuudessaan ja yksimielisesti sillä kannalla, että piirilehdet olisi säilytettävä nykyisellään. Ainakin meillä on siihen mahdollisuudet, sillä yli 50 vuotta jo olemme omin voimin ja omin neuvoin kehittäneet lehtiyrittystämme Hämeen Kansaa ja vieneet sitä eteenpäin niine mahdollisuuksinemme mitä meillä on ollut. Viime vuosien puhe saneerauksien toimittamisesta on haitannut hyvin suuresti myös Hämeen Kansan asiaa siinä mielessä, että eri puolilla on puhuttu tämän lehden lopettamisesta. Me olemme Etelä-Hämeessä vakuuttaneet vakuuttamasta päästyämmekin, että Hämeen Kansa ei lopeta toimintaansa.

Valitan sitä seikkaa, että piirilehtien levikkirajat Jotka aikaisemmin oli hyvin tarkastikin määritelty ja joita solidaarisesti noudatettiin, ovat viime vuosina menneet sekaisin sen johdosta, että eräät toiset sosialidemokraattiset lehdet pyrkivät tämän lehden alueelle. Tästä on käyty monia vakavia neuvotteluja asianomaisten lehtiyhtiöiden hallituksien toimitusjohtajien kesken ja näissä neuvotteluissa on päästy siihen, että toinen lehti ei saa pyrkiä toisen alueelle. Mutta siitä huolimatta olemme saaneet todeta, että nämä yksityiset sopimukset eivät ole pitäneet. Päinvastoin alueenvaltaustoimintaa on jatkuvasti harrastettu.

Tämä tietää ennen muuta sitä, että Etelä-Hämeen pohjoinen osa on vaarassa luisua pois Hämeen Kansan perinnäisestä vaikutusalueesta. Tosin tällä alueella oleva sosialidemokraattinen väki on siksi voimakkaasti ottanut oman piirilehden huomaansa, että valtausoperaatioissa ei ainakaan vielä ole onnistuttu, ja toivotaan, että niin ei tulisi tapahtumaankaan.

Minä olen puolestani sitä mieltä, että puolueen olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että Pohjois-Suomen alueet saisivat tyydyttävästi hoidetuksi lehtiasiansa. myöskin Kainuun puolella, ja että niitä (Puheenjohtaja koputtaa) saneerauksia, jotka on ollut tarkoitus tehdä, ei toteutettaisi etelässä. Päinvastoin olisi piirilehtien lukua nykyisestä lisättävä.

Sulo V a l o r a n t a (Hämeen pohjoinen): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Minulla on jäsenmaksujen suhteen annettu evästyä. Sosialidemokraattinen kunnallistoimikunta oli kutsunut yhdistyksien jäseniä neuvotteluun, ja he eivät olleet tyytyväisiä puoluetoimikunnan esittämiin jäsenmaksuluokkiin, vaan ehdottivat, että koska kerran on lähdetty sille tielle, että erilaisia jäsenmaksuja on alettu periä, niin niitä edelleenkin tietysti voitaisiin periä, mutta että Lahden Työväenyhdistyksen esityksestä pitäisi ottaa ainakin ensimmäinen ja viimeinen maksuluokka sellaisenaan käyttäntöön. Jos sitten haluttaisiin muutamia luokkia poistaa ja jäsenmaksuluokkia sillä tavoin vähentää, niin olisi järjestettävä jäsenmaksut vastaavasti uudelleen niiltä väliluokilta. Kun sitten katsottiin, että suurempien tulojen saajat useimmiten ovat sellaisia jäseniä puolueessa, jotka puolueen ansiosta ovat saaneet suurituloiset paikkansa, niin pidettiin kohtuullisena, että he maksavat korkeampaa jäsenmaksua kuin sellaiset, joilla ei mitään tuloa ole. Naisten taholta viitattiin siihen, että perheenäidit, joilla ei ole tuloa, eivät voi liittyä jäseniksi yhdistykseen, jos heiltä peritään korkeita veroja. Kun tässä ehdotetaan 10 mk:aa sellaisilta, joilla ei ole tuloa, niin naiset katsoivat, että tämä sopisi heille, eikä kuitenkaan tarvitsisi olla kokonaan vapaajäseniä.

Jos nyt esitettyihin maksuluokkiin suunnilleenkaan mennään, niin silloin ei olisi tarpeellista periä ylimääräisiä veroja, jotka useinkin ovat vaikeasti perittäviä, koska ne eivät ole kaikille yhtä mieluisia maksaa kuin varsinaiset verot.

Aarne K o s k i n e n (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Käsiteltävänä on kaksi erittäin tärkeää kysymystä, nimittäin puolueen jäsenmaksukysymys ja puolueen lehdistöä koskeva asia. Aion käyttää puheenvuoroni yksinomaan puoluelehdistöä koskevasta asiasta.

Olen iloinen, että tämä asia on otettu puoluekokouksen esityslistalle, ja on hyvä, että tästä asiasta on puoluekokouksessa näinkin paljon keskusteltu. Oulun Työväenyhdistys esittää, että puolueen piirilehtien alueellista jakoa olisi muutettava tai se olisi määriteltävä siten, että olisi neljä lehteä, jotka ilmestyisivät Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Oulussa. Tuntuu kuitenkin siltä, että Oulun Työväenyhdistyksen esitys on liian kaavamainen. Sen uiko-

puolelle jäävät sellaiset, sanoisin tällä hetkellä melko hyvässä asemassa olevat lehdet kuin Kotkassa, Porissa ja Hämeenlinnassa ilmestyvät puoluelehdet. Lehdistökyseymykseen on kuitenkin puolueen taholta kiinnitettävä riittävää huomiota, sillä käsitykseni mukaan muut puolueet ja intressiryhmät tässä maassa ovat hoitaneet lehdistökysemyksensä paremmin kuin Sosialidemokraattinen Puolue. Toteaisin vain, että meillä on erittäin voimakas ns. Helsingin Sanoma-lainen puolueettomien porvarien lehdistö. Sen lisäksi kokoomuksen lehdistö on osittain melko voimakas. Maalaisliitolla on maaseudulla vahvoja ja suurilevikkisiä lehtiä. Myöskin kommunistit onnistuivat muuttaessaan pää-äänenkannattajansa Työkansan Sanomista Kansan Utiksiksi melkoisen hyvin lehtensä kasvojen pesussa. Sen lisäksi tulee vielä Päivän Sanomat, joka — tietojeni mukaan — sekin pyrkii kehittämään itseään: Helsingin Lauttasaareen on rakenteilla uusi kirjapaino ja tietävästi sitä varten myöskin on ostettu tai ostetaan uusi nykyaikainen rotaatiokone.

Lehdistökyseymyshän on joutunut aivan uuteen valoon sen jälkeen, kun painatustekniikka on jättäjäismäisin askelin mennyt eteenpäin kaikkialla maailmassa, myöskin meillä Suomessa, ja tiedotusyhteydet ovat entisestään suuresti parantuneet. Tämä merkitsee sitä, että kun liikenneyhteydet ovat nykyisin entistä paremmat, maaseudun lehdistö on joutunut ankaraan kilpailuun pääkaupungin suurten lehtien kanssa. Jo tämä seikka vaatii määrätynlaista asioiden tarkistelua ja tarvittaessa uudelleenjärjestelyäkin.

Käsitykseni mukaan meidän puolueemme lehdistöä ei ole hoidettu parhaalla mahdollisella tavalla. En yhdy täällä esitettyyn käsitykseen, että yksinomaan koettu puoluekriisi olisi aiheuttanut kahden lehden lopettamisen. On erittäin valitettavaa, että sellaiset lehdet kuin Jyväskylässä ilmestyvä ja Kuopiossa ilmestyvä puoluelehti jouduttiin lopettamaan, mutta käsittääkseni asioiden hoidossa niissä kummasakin paikassa oli muutakin vikaa. En kuitenkaan halua kajota tässä yksityiskohtiin.

Meillä on Helsingin piirikokouksissa keskusteltu erittäin vilkkaasti Suomen Sosialidemokratista. Totesin, että niin kauan kuin Sosialidemokraatilla oli heikot ja vanhanaikaiset koneet, meille esitettiin aina perusteluina, että kunhan ne ja ne koneet saadaan uusituksi, niin lehti muuttaa ulkoasuansa ja sen sisältö paranee. Lupailtiin hyvää ja tähän uskottiin. Viime kerralla, kun asia oli piirikokouksessa esillä, meille selitettiin, että koneissa ei ole vikaa, mutta että toimittajia on liian vähän!

Käsitykseni mukaan puoluetöimikunnan vastaus tähän Oulun Työväenyhdistyksen esitykseen on liian pyöreä, ja sen vuoksi rohke-

nenkin tehdä puoluekokouksen esitykseen muutosesityksen. Puolue-toimikunnan lausunnon toisen kappaleen lopun pitäisi kuulua seuraavasti: »... yhteistoiminnassa mainittujen yritysten ja järjestöjen kanssa tutkimaan puoluelehdistön levikkialueiden uudelleenjärjestelymahdollisuutta sekä tekemään siitä esityksen seuraavalle puolue-neuvoston kokoukselle. Sen lisäksi olisi tutkittava puoluelehdistön organisatorisia ja taloudellisia kysymyksiä ja ryhdyttävä tutkimuksen aiheuttamiin toimenpiteisiin.»

Jarmo Kolhi (Oulun piiri): Hyvät puoluetoverit! Minä lyhyesti puutun tähän lehdistöjuttuun ja huomautan, että Pohjolan Työ, josta nyt lähinnä käydään keskustelua Kuusamon Työväenyhdistyksen esityksen pohjalta, ei ole varsinainen piirilehti, vaan lehti, joka ilmestyy kahden vaalipiirin, kahden läänin ja kolmen piirijärjestön alueella.

Yhdyn niihin esityksiin jotka täältä on kuultu tovereiden Majavan ja Wuokon esittäminä, ja toivon, että puoluekokous kehoittaisi puolue-toimikuntaa kiireellisesti ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen Pohjolan Työn saamiseksi kuusi kertaa viikossa ilmestyväksi ajanmukaiseksi, porvari- ja kommunistilehdistön kanssa kilpailukykyiseksi maakuntalehdeksi. Tämä lehdistökysymys muodostaa Oulun ja Lapin lääneissä varsin pulmallisen ongelman, ja toivomme, että näiden järjestelyjen jälkeen Pohjolan Työ pystyy saavuttamaan sellaisen aseman kuin Norrbottenin läänissä ilmestyvä Norrländska Socialdemokraten on omalla alueellaan saavuttanut.

Sitten puutun jäsenmaksukysymykseen. Puoluetoimikunnan esitys on epäoikeudenmukainen vähätuloisia ja vailla tuloja olevia kohtaan. Asetun kannattamaan entistä käytäntöä ja katson, että tässäkin asiassa on päähuomio kohdistettava jäsenmäärän kasvuun, jota puoluetoimikunnan esitys ei ainakaan vähävaraisen väestönosan kohdallta ole ottanut riittävässä määrässä huomioon.

Vilho Rantanen (Uusi Aika, Pori): Herra puheenjohtaja! Saattaa olla paikallaan yhdistää puoluelehtiä. Täytyy kuitenkin katsoa tätäkin asiaa kokonaisuuden kannalta. Jos pidetään silmämääränä sitä, että julkaistaan lehteä kaiken uhallakin harvaan asutussa pohjo-lassa, mutta jätetään etelän asutuskeskuksissa ilmestyvät lehdet hoitamatta ja avustamatta, niin onko sekään sitten oikeata politiikkaa. Ei yksi suuri päivälehti ja pari muuta sen rinnalla voi hoitaa paikallisten asioiden selostamista oikealla tavalla. Paikallisia uutisia varten tarvittaisiin kuitenkin piirilehtiä. Tosin niitä voitaisiin yhdistää, mutta niiden ei pitäisi antaa kunnioittomasti kuolla. Mielialan muokkauksessa sosialidemokratialle edulliseksi joka tapauksessa tarvitaan sosiaalidemokraattisia lehtiä. Jos ne varat, jotka ammattiyhdistysliike on

lahjoittanut Päivän Sanomille, olisi käytetty sosialidemokraattisten lehtien kohentamiseen, niillä olisi saatu suuria aikaan. Varmastikaan ei yksikään sosialidemokraattinen maakuntalehti olisi kuollut.

Tarkoitan tällä kaikella sanoa, että ei lehtien tärkeydessä olisi pidettävä silmällä neliökilometrejä, vaan niitä ihmisiä, jotka asuvat tasavaltamme alueella, kaikilla ilmansuunnilla. Missään tapauksessa ei saisi tehdä väkivaltaa niitä lehtiä kohtaan, jotka taloudellisista vaikeuksista ovat kaikesta huolimatta jollakin tavalla selviytyneet ja jotka edelleen pysyvät pystyssä omin avuin.

Piirilehtien rajoista sanoisin suunnilleen samaa kuin sanoi Hakala Etelä-Hämeestä. Jonkinlaisesta korrekaisuudesta tulisi pitää kiinni lehtien levikkialuerajoissa. Valitettavasti ei aina ole näin menetelty.

Taavi K ä m p p i (Mikkelin piiri): Hyvät puoluetoverit! Sanomalehtikysymys on semmoinen asia, että sen suhteen on jatkuvasti ollut vaikeuksia olemassa. Allekirjoittanut puoltaa sanomalehdistön vapautta, jota se on tukenut yli 40 vuotta. On ikävää siitä luopua. Toivoisin, että joillakuilla järjestelyillä asia voitaisiin hoitaa eikä näitä lehtiä likvidoitaisi. Mehän tiedämme, että jos esim. meidän lehtemme Mikkelissä lakkautetaan, on olemassa kunnallisia sanomalehtiä, joista ainakin joidenkin takana on kokoomukselainen rahapohhatta. Kokoomus, skogilaiset ja kommunistit nauttivat sosialidemokraattisen lehden lakkaamisesta suuresti. — Tästä asiasta on siksi paljon puhuttu, että lienee yhdyttävä niihin, jotka toivovat, että puolue-toimikunta harkitsisi asiaa erittäin vakavasti.

Jäsenmaksukysymyksessä yhtyisin ennen kaikkea edustaja Romppaseen. Minäkin näkisin asian siltä kannalta, että sosialidemokraattisessa puolueessa ei ole niin paljon jäseniä kuin on eräissä muissa järjestöissä, eikä niin paljon, että kannattaisi luopua yli 30.000 jäsenestä.

Puoluetoimikunnan lausuntoon yhtyisin kaikilta muilta osilta paitsi kohdassa 1, jossa sanotaan, että jäsenmaksu on ennen ollut 10 mk ja nyt 20 mk. Eikö heikommassa asemassa olevien osalta voitaisi maksua lieventää niin, että hyväpalkkaiset naiset maksaisivat saman kuin keskipalkkaiset miehet? Olen muuten varma, että yhdistykset ovat tätä asiaa käsitelleet, mutta ovat jättäneet huomioimatta, että tässä on kysymys vain puolueelle tulevasta jäsenmaksusta.

Sulo J. Oja'n en (Hämeen eteläinen): Hyvät puoluetoverit! On syytä kiinnittää huomiota tähän jäsenmaksukysymykseen varsinkin sen vuoksi, että me eilen käsitelimme täällä puolueen tilikertomuksia ja totesimme tilanteen olevan melkoisen surullinen.

Minä pidän puoluetoimikunnan ehdotusta epäonnistuneena, sillä esim. allekirjoittaneen kohdalla jäsenmaksu alenee huomattavasti nykyisestäään. Sen jälkeen on tapahtunut ainakin pieni inflatorinen

kehitys, joten maksun nimellismäärän pitäisi suurentua, sen sijaan että se nyt allekirjoittaneen ja monen muunkin kohdalla pienenis. Minun nähdäkseni tämä on takaperoista asioiden edistämistä.

Jäsenmaksuluokkien määräämisessä, jos niitä kovin paljon määrätään, on omat vaikeutensa. Jäsenmaksuluokkia olisi tavalla taikka toisella muutettava sellaiseksi, että kaikkien jäsenien, kohdalla tai ainakin suuremmissa palkkaluokissa jäsenmaksut nousisivat. Minä vielä korostan tässä, kuten Romppanenin teki, että jäsenmaksujen niiden kohdalla joilla ei ole mahdollisuutta suorittaa suurempia maksuja, tulisi olla sellaiset, että he voivat olla jäseninä puolueessa.

Tyko Hä m ä l ä i n e n (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Täällä on ruoskittu Pohjolan Työ-kysymystä, onpa epäilty sitäkin, kannattaako sellaiseen paikkaan kuin harvaan asuttuun pohjolaan tuollaista piirilehteä yleensä lainkaan tukea. Kysymys on kuitenkin alueesta, joka käsittää noin 60.000 asukasta ja joka edustaa, niinkuin Kuusamon Työväenyhdistyksen perusteluissa mainitaan, 40 prosenttia koko valtakunnan pinta-alasta. Eiköhän nyt alkaisi olla jo Lapinkin vuoro päästä käsiksi ainakin jonkinlaiseen tukiosuuteen?

Me olemme näissä lehtikysymyksissä olleet hiukan lapsipuolen asemassa, sen näemme myöskin vaalituloksistamme. Maalaisliitto saa Lapin läänissä n. 28.000 ääntä, kommunistit lähes 30.000, mutta sosiaalidemokraatit vain 10.000. Me Lapissa olemme hyvin tjiytyväisinä odottaneet sitä vuoroa, jolloin myös Lappia ruvetaan katsomaan sillä silmällä, että teollisuuden kehitys sielläkin saisi uutta jalansijaa, varsinkin Keski-Lapissa, joka on vuosikausia ollut ikäänkuin myöte-mielisessä sektorissa. Mutta kuitenkin tämä alue on vuodesta toiseen sivuutettu.

Minä en tässä yhteydessä halua paljonkaan lisätä siihen, mitä Majava jo mainitsi, mutta haluaisin sanoa Wuokon lausumaan, että kyllä näissä lehtikysymyksissä kannattaa ottaa huomioon Lappikin.

Meillä Rovaniemellä on ollut evästyskokouksia, joissa on käsitelty myös jäsenmaksuja, ja me olemme päätyneet samoihin ajatuksiin kuin Helsingin piiri, paitsi että ensimmäisessä jäsenmaksuluokassa maksu olisi oleva 10 mk, toisessa 5u mk ja kolmannessa 200 mk. Mitä useampaan maksuluokkaan mennään, sitä sekavammaksi tulee maksujen perintä ja sitä enemmän jää rästejä.

Kerttu H e l a n d e r (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Helsingin piiri esittää puoluekokoukselle, että vastaisuudessa puolueelle tulevat jäsenmaksut perittäisiin kahdessa eri luokassa, naiset maksaisivat 20 mk kuukaudessa ja miehet 40 mk. Nykyinen monimaksujärjestelmä ei ole ollut onnistunut, sillä jäsen-

maksujen periminen palkan mukaan on tuottanut suuria vaikeuksia. Olen esim. itse eräässä yhdistyksessä rahastonhoitajana ja jäsenmaksujen kantajana. Työ on ollut vaikeata johtuen erilaisista jäsenmaksuista. Myös jäsenien sijoittaminen eri maksuluokkiin on ollut vaikeata. Useat maksavat varmasti vähemmän kuin palkka edellyttää, ja siihen on vaikea jäsenmaksujen kantajan puuttua.

Käsitykseni on, että päästäksemme parempaan tulokseen on järjestelmää muutettava ja yksinkertaistettava. Kuitenkin esim. eläkkeellä olevilta miesjäseniltä mielestäni voitaisiin periä halvempi maksu. Esitän siis puoluekokouksen hyväksyttäväksi Helsingin Sos.-dem. Piirin tekemän esityksen jäsenmaksukysymyksestä.

Sitten puolueen lehdistöstä puheenollen me naiset olemme olleet pettynöitä kun meillä ei ole omaa lehteä. Puoluetoimikunta luonnollisesti on asettunut vastustavalle kannalla taloudellisista syistä, mutta kentällä naisten keskuudessa olisimme mielellämme nähneet, että oma lehti olisi voitu perustaa. Nythän Sosialistinen Aikakauslehti on laajennettu käsittämään myös nafs- ja nuorisoliikettä koskevia asioita, mutta ainakaan tähän mennessä sen levikki ei ole ollut tarpeeksi suuri.

Esitän siis tulevalle puoluetoimikunnalle, että se harkitsisi vielä tätä lehtikysymystä, ja toivon, että tämä harkinta johtaisi meille naisille myönteiseen päätökseen.

Taloudenhoitaja Aarne Paananen: Herra puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat! Tämä jäsenmaksuasia on tavallisesti ollut vilkkaimmin keskusteltuja asioita kaikissa puoluekokouksissa. Niin tuntuu olevan tässäkin kokouksessa. Nykyinen jäsenmaksujen perintäjärjestelmä päätettiin vuoden 1955 puoluekokouksessa ja se päätettiin toisin, kuin mitä puoluetoimikunta ja puoluetoimisto olivat esittäneet. Puoluetoimiston kanta ja ehdotus oli, että jäsenmaksuluokkia tulisi olla ainoastaan kolme, nimenomaan sen takia, että siirtyminen luokkien mukaiseen perintään olisi ollut helpommin toteutettavissa ja jäsenet siihen helpommin totutettavissa.

Nykyinen verotusjärjestelmä on käytännössä osoittautunut epäonnistuneeksi. Me olemme voineet puoluetoimistossa todeta, että parhain maksuluokka nykyisin on ollut III maksuluokka, jossa maksu on ollut 35 mk kuukaudessa, niiltä joiden palkkatulo on ollut 25.000 ja 40.000 markan välillä kuukaudessa. IV ja V luokka ovat jääneet hyvin vähätuottoisiksi — minkä vuoksi, sen tietänevät jäsenmaksujen kantajat ja perusjärjestöjen toimihenkilöt. Ihmisten on yleensä tietysti vaikea ilmoittaa vieraille, kuinka suuret heidän tulonsa ovat, ja on inhimillistä, että jäsenmaksuistakin pyritään pääsemään mahdollisimman pienillä kustannuksilla.

Ne muutosesitykset, joita nyt on tälle puoluekokoukselle järjestöjen taholta tehty, ovat toisiinsa verrattuina kokonaan erilaisia. eikä niistä mikään sellaisenaan voisi nähdäkseni tulla toteutetuksi, eikä missään tapauksessa vastaisi oikeudenmukaista jakoa koko puolueen jäsenistöä ajatellen. Sen vuoksi on puoluetoimikunta omassa esityksessään lähtenyt siitä, että maksuluokkia pitäisi vähentää kolmeen, jotta I maksuluokkaan, 20 mk kuukaudessa, voitaisiin sijoittaa kaikki nuoret 21 ikävuoteen asti ja kaikki naiset. Tämä naisia koskeva järjestely nimenomaan sen vuoksi, että naiset ovat itse toivoneet pääsevänsä kaikki samanlaisella maksusuorituksella. Tämä ei tietenkään merkitse sitä, etteivätkö suurituloiset naiset voisi suorittaa vapaaehtoisesti suurempaakin jäsenmaksua, kuin mitä tämä varsinainen järjestelmä edellyttäisi. Sitten olisi II maksuluokka, 40 mk kuukaudessa niiltä, joiden tulo on alle 80.000 markkaa. Tämä luokka sulkisi piiriinsä suurimman osan puolueen jäsenistöstä, ja pienempään osaan, III maksuluokkaan, jäisivät ne, joiden tulo on yli 80.000 markkaa kuukaudessa. Nämä suurituloiset joutuisivat maksamaan jäsenveroa 200 mk kuukaudessa.

Jo eilen, esitellessäni tilinpäätöstä, pyysin erikoisesti edustajia kiinnittämään huomiotaan jäsenmaksujen osuuteen puolueen kokonaismenojen rahoituksessa. Kuten muistatte, jäsenmaksut vastasivat vajaan 1/3 koko menomäärästä, ja kaikki muu toiminta on ollut rahoitettava muilla kuin näillä varsinaisilla perustuloilla.

Minä toivoisin, että puoluekokous hyväksyisi puolettoimikunnan esityksen jäsenmaksuluokista ja niiden maksuista. '

Paavo Tiilikainen (Kymen piiri): Puoluelehdistön uudelleenorganisointi on tänä päivänä ollut varsin vilkkaan keskustelun kohteena. Tuotakoon tähän keskusteluun myöskin meidän alueemme jäsenistön mielipide.

Piiritoimikuntamme käsitteli tätä asiaa kuluvan vuoden tammi-kuussa. Tässä kokouksessa olivat mukana myöskin meidän kansanedustajamme, ja tämä kokous totesi aivan yksimielisesti, että olisi ehdottomasti heikennys meidän puolueemme työssä, jos ajateltuun lehtien vähentämiseen mentäisiin, niin kuin oululaisten esityksessä esitetään. Siteh tehtäisiin tilaa porvareille ja heidän lehdistölleen ja siten annettaisiin heille jälleen kerran uusia valtteja käsiin.

Lienee niin, että tätä asiaa johdetaan täältä Helsingistä käsin. Ymmärtääkseni tämä johtaminen on tässä asiassa ollut täysin väärää, sillä varmastikaan ei päälehtemme Sosialidemokraatti missään, sen paremmin meillä kuin muuallakaan, pystyisi täyttämään niitä aukkoja, joita näiden piirilehtien lopettaminen jättäisi. Sen vuoksi meidän alueemme väki on tätä esitystä johdonmukaisesti vastustanut. Sanoi-

sinpa niinkin, että tällaisen asian esittäminen puoluekokouksessa on ollut huonosti harkittu toimenpide.

Toinen kohta, josta me olemme hiukan eri mieltä puoluetoimikunnan kanssa, on jäsenmaksujen suuruus — asia, josta on puhuttu ainakin kahdessa viimeisessä puoluekokouksessa, missä minä olen ollut mukana. Se on ollut noiden kokousten parhaita keskustelunaihteita, ja tänäkin päivänä täytyy todeta, ettemme voi sitä keskustelutta sivuuttaa.

Meidän kunnallisjärjestömme ei pidä oikeana, että ensimmäiseen maksuluokkaan kuuluisivat kaikki nuoret, jotka ovat alle 21 vuotta, samoin kuin että tähän luokkaan kuuluisivat kaikki naiset. Perusteluksi riittänee, että naisissamme on monia varsin suurituloisia, joiden maksuluokka ja maksun suuruus esityksen mukaan toteutettuna olisi varsin olematon. Pitäisi myöskin muistaa tulottomat naiset, toisin sanoen perheenäidit, jotka tässä esityksessä ovat jääneet jollakin tavalla huomiota vaille. Nämä kaksi muuta maksuluokkaa, toinen ja kolmas, on meillä hyväksytty, mutta ensimmäistä pitäisi meidän mielestämme selventää niin, että talolliset naiset olisivat omassa maksuluokassaan ja tulottomat omassa pienessä luokassaan.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Pekka Kokko on pyytänyt ilmoittamaan, että hän kannattaa jäsenmaksuasiassa Lahden Sos.-dem. Työväenyhdistyksen esitystä. Merkittäneen.

Merkittiin.

30

Puheenjohtaja: Nyt käsitellään sääntövaliokunnan ehdotus puolueen uusiksi säännöiksi. Sääntövaliokunnan puheenjohtajalla on puheenvuoro.

Tauno Suontausta (Sääntövaliokunnan puheenjohtaja): Puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Sääntövaliokunta on suorittanut saamansa tehtävän puolueen sääntöjen osalta. Puoluekokousedustajien pöydällä on paperi, josta käyvät ilmi sääntövaliokunnan lopulliset ehdotukset. (Ks. pöytäkirjan liiteosassa olevaa ehdotusta.)

Pyydän lyhyesti esitellä sääntövaliokunnan tekemiä ehdotuksia.

Sanon kuitenkin heti alkuun sen, että sääntövaliokunta oli erittäin kiitollinen aamupäivän evästyskeskustelusta, koska se antoi sääntövaliokunnalle monia arvokkaita viitteitä.

Ensinnäkin 4 §. Sääntövaliokunta on pysynyt sillä kannalla, että jäsenen hyväksymisestä päättää puolueosaston kokous.

9 §:n 4 momentti. Siinä on pieni muutos, joka koskee vapaajäseneksi pääsemistä. On poistettu se ehto, että on täytynyt olla vähintään 25 vuotta »yhtäjaksoisesti» jäsenmaksun suorittanut. Sana »yhtäjaksoinen» on siis poistettu. Muuten on sääntövaliokunnan päätöksen mukaan tällä kohdalla lisättävä toiseen lauseeseen sana »viipymättä» seuraavasti:

»Vapauttamisesta on viipymättä tehtävä ilmoitus piiritoimikunnalle.» On ilmennyt, että järjestyksen ylläpitämiseksi tällainenkin lause on tarpeen.

10 §:ssä sääntövaliokunta on pysynyt sillä kannalla, että tilitys tapahtuu kahdesti vuodessa. Sääntövaliokunta on tällöin lähtenyt siitä, että aamupäivän keskustelussa eräät puhujat, jotka arvostelivat tätä kohtaa, eivät ehkä ottaneet huomioon, että' tämä määräys ei suinkaan estä puolueosastoja keräämästä jäsenmaksuja useamminkin, siten kuin puolueosasto tarpeelliseksi katsoo.

Niin ikään on sääntövaliokunta pysynyt siinä kannassa, että vaaliin saa osallistua vain henkilö, jonka nimi on äänestyspaikan vaaliluettelossa ja joka esittää vaalilautakunnalle jäsenkirjan. Viitataan 14 ja 16 §:iin. Tämä vaaliluettelon vaatiminen ei itse asiassa ole liiallista, ja se on niin sanoakseni järjestyksen alku puolueosastoissa.

15 §:ään sääntövaliokunta on aamupäiväisen evästykseskustelun nojalla tehnyt pari lisäystä, lisännyt sanat »tai piiritoimikunnalle», »tai piiritoimikunta», siis kahteen paikkaan.

Samassa 15 §:ssä lopussa on sääntövaliokunta ottanut huomioon sopuvaalin mahdollisuuden ja ehdottaa tämän vuoksi, että viimeiseksi momentiksi tähän pykälään otetaan seuraava kohta: »Jollei ehdokkaita ole asetettu useampia kuin vaaliyhtymässä on valittava puoluekokousedustajia, ei erityistä äänestystoimitusta tarvitse suorittaa, vaan näin nimettyjen ehdokkaiden katsotaan tulleen valituiksi.»

Tästä ehdotuksesta johtuu, että myöskin 17 §:n 2 momentin loppuun on lisätty lause:

»Jos edustaja on valittu, ilman äänestystoimitusta, valtakirja annetaan tällöin vaaliyhtymän asettamalle varamiehelle.»

Ja mitä 17 §:ään muutoin tulee, on otettu huomioon aamupäivän evätykset ja sen vuoksi muutettu luku »20 päivää» »7 päiväksi».

19 §:ssä sen 3 momentissa on, niin kuin ymmärrän ja tulkitsen, muodollinen muutos, jolla on pyritty noudattamaan aamupäivän evätyksiä, kun puhutaan mielipiteestä, johon puheenjohtaja on yhtynyt. Tämä on yhdistyslainsäädännön sanonta.

Niinikään on 20 §:n 2 momentissa otettu huomioon aamupäivän evästys puhumalla piiritoimikuntien edustajista eikä siis piiritoimikuntien puheenjohtajista.

Harkitessaan puolueuueuvoston asemaa on sääntövaliokunta pääty-, nyt siihen tulokseen, että niiden perusteiden mukaisesti, joita aamupäivän keskusteluissa eri tahoilla ja aika runsaasti tuotiin esille, on syytä valita puolueuueuvoston puheenjohtaja puoluekokouksessa. Vastaava muutos on tämän vuoksi tehty ensinnäkin 21 §:n d-kohtaan. Siinä on lisätty sanonta »puolueuueuvoston puheenjohtajaksi».

Puolueuueuvostosta on niin ikään kysymys 24 §:ssä, jota sääntövaliokunta on harkinnut uudelleen. Tämän ehdotuksen mukaan puolueuueuvostoon kuuluu puoluekokouksen erikseen valitseman puheenjohtajan lisäksi puoluekokouksen piirijärjestöjen kokousten esittämistä ehdokkaista valitsevat jäsenet, yksi kultakin piirin puolueosastojen yhteenlasketun jäsenmäärän, alkavalta 1500-luvulta. Valittujen jäsenten henkilökohtaiset varamiehet valitaan samassa kokouksessa piirijärjestöjen esittämistä ehdokkaista.

Tässä kohden on huomattava, että ensinnäkin perustaksi on otettu aamupäivän evästyskeskustelussa puollettu 1500-luku, joka merkitsee sitä, että puolueuueuvoston jäsenmäärä lisääntyy ehkä noin 7-8:lla puoluetoimikunnan ehdotukseen verrattuna. Edelleen on huomattava, että sääntövaliokunta on ikään kuin puhtaasti viljellyt puolueuueuvoston aseman järjestörakenteessa, ja katsonut, että puoluetoimikuntaan kuuluva henkilö, ei siis myöskään puolueen puheenjohtaja eikä puoluesihteerä, ei voi kuulla puheenjohtajana, jäsenenä eikä varajäsenenä puolueuueuvostoon. Tämä on aika huomattava muutos nykyiseen järjestykseen, mutta viittaa taas aamupäivän keskusteluissa saatuihin evästyksiin ja varsinkin siihen, että on aivan luonnollista, että puolueen puheenjohtajalla ja puolueesihteerillä on kaikkialla puoluejärjestön rakenteessa liikkuvina henkilöinä tietenkin tarpeellinen kosketus myöskin puolueuueuvostoon, mutta on tahdottu, kun kerran puolueuueuvosto on puoluekokouksen eräänlaisena korvikkeena, valvovana elimenä myöskin taloudellisissa asioissa puoluejärjestön piirissä, että puolueuueuvosto on niin kokoonpantu, ettei voida helpolla esittää muodollisia huomautuksia puolueen sääntöjen johdosta.

26 §:ssä on taas aivan muodollista laatua oleva muutos. Siinä puhutaan siitä, että puheenjohtaja on yhtynyt määrättyyn mielipiteeseen.

Niin ikään on 27 §:n muutos, jossa puhutaan piiritoimikuntien edustajista eikä piiritoimikuntien puheenjohtajista, johdonmukaisesti sen kannan kanssa, joka aikaisemmissa pykälissä on otettu huomioon.

Sääntövaliokunta on lähtenyt siitä, että puoluetoimikunnalla ei pitäisi olla varajäseniä muuta kuin sitä äärimmäistä tapausta varten,

että valtioneuvoston jäseniksi siirtyisi puoluetoimikunnan jäseniä ja että tämän vuoksi olisi syytä puolueen edun nimessä puoluetoimikuntaa siksi ajaksi täydentää. Tämän ajatuksen vuoksi on tehty muodollinen lisäys jo 28 §:n h-kohtaan, joka on jaetussa paperissa. Se on muuten sääntö valiokunnan päätöksen mukainen, mutta tuo 3 momentti pitää olla 4 momentti. Siinä on painovirhe.

Sääntövaliokunta on pysynyt sillä kannalla, että puolueen täytännönpänevänä elimenä ja lainmukaisena hallituksena toimivaan puoluetoimikuntaan kuuluu 12 puoluekokouksen valitsemaa jäsentä. Näistä valittaisiin erikseen ensin puheenjohtaja puolueen puheenjohtajana sekä puoluesihteeri ja ruotsinkielisten puoluejärjestöjen edustaja, ja sen jälkeen muut 9 jäsentä, kaikki tarvittaessa suljetulla lippuäänestyksellä.

Tämän pykälän loppuun on otettu nimenomainen määräys siitä, että puolueeneuvoston puheenjohtajalla on puhe- ja esitysoikeus puoluetoimikunnan kokouksessa. Puolueeneuvoston puheenjohtaja siis ei ole velvoitettu olemaan mukana puoluetoimikunnan kokouksissa, mutta saumattoman yhteistyön, luontevan yhteistyön nimessä on katsottu tällainenkin yksityiskohta olevan nimenomaisen järjestelyn tarpeessa.

Ja sitten tuo puoluetoimikunnan jäsenen jäsenyys valtioneuvostossa: viittaan neljanteen kohtaan 29 §:ssä, jossa sanotaan:

»Henkilö, joka on jäsenenä valtioneuvostossa, ei voi sinä aikana toimia puoluetoimikunnan jäsenenä. Tällaista tapausta varten voi puolueeneuvosto valita puoluetoimikunnan jäsenille tarpeellisen määrän varajäseniä.»

Tietysti kun maalaisliiton poliittiset pakinoitsijat pääsevät tätä kohtaa ruotimaan, ne tulevat puhumaan hallituskipeydestä ja muusta sentapaisesta. Siihen me vastaamme, että nämä säännöt on tehty pitkällä tähtäimellä.

»

Sääntövaliokunta on katsonut aiheelliseksi myös puuttua puoluelehdistöä koskeviin 35—36 §:iin. Sääntövaliokunta on pitänyt puoluetoimikunnan ehdotusta tässä suhteessa ikään kuin hieman tylppänä ja pitänyt puoluetoimikunnan asettaman sääntötoimikunnan sanamuotoa ikään kuin joustavampana. Siinä korostetaan puoluelehdistön asemaa ja tärkeyttä, mutta samalla korostetaan, että kysymys on nimenomaan puoluelehdistöstä. Sen vuoksi sääntövaliokunta on hyväksynyt tuon puoluetoimikunnan asettaman sääntötoimikunnan sanamuodon, kuitenkin siten, että sen sanamuotoa on eräissä suhteissa tarkistettu, lievitetty, mutta mitään asiallista muutosta ei ole tehty.

Ja kun on pyritty olemaan tarkkoja, niin on puututtu jopa 44 §:ään, joka käsittelee sitä mahdotonta tapausta, että puolue purkautuisi

tai lakkautettaisiin. On katsottu tarpeelliseksi sanoa tässä tapauksessa, että puolueen varat on silloin käytettävä Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen päämääriä edistäviin tarkoituksiin.

Sääntövaliokunta, samalla kun se esittää näin työnsä tulokset osittain, ehdottaa samalla, että puoluekokous hyväksyisi sen päätösehdotuksen, joka on jaetussa paperissa ja joka kuuluu seuraavasti:

»Vanhaa tapaa noudattaen sääntövaliokunta esittää, että puoluekokous antaisi puoluetoimikunnalle valtuudet yhdistysrekisteritoimiston mahdollisesti toivomien vähäisempien muutoksien ja muodollisten tarkistusten tekemiseen käsiteltävinä oleviin puolueen uusiin sääntöihin.»

Puheenjohtaja: On kuultu sääntövaliokunnan ehdotus puolueen säännöiksi. Haluaisin kysyä, hyväksyykö puoluekokous sääntövaliokunnan ehdotuksen. Sen johdosta ei haluttane keskustelua?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi ja asiasta ryhdyttiin tekemään päätöstä.

Sääntöjen hyväksyminen, joka tapahtui pykälä pykälältä sääntövaliokunnan ehdotuksen mukaan ja sisälsi seuraavasta lähemmin selviävät valtuudet ja lisämääräykset, kirjattiin ja vahvistettiin näin kuuluvana:

(III) Sääntövaliokuntaan evästettävät esitykset.

Puolueen uudet säännöt

Julistettuaan keskustelun päättyneeksi

Puheenjohtaja esitti,

että kokous hyväksyisi puolueen uudet säännöt siinä muodossa kuin ne ovat oheisessa pöytäkirjan liitteeksi kirjoitetussa asiakirjassa ja antaisi vanhaa tapaa noudattaen puoluetoimikunnalle valtuudet tehdä niihin yhdistysrekisteritoimiston mahdollisesti toivomat vähäisemmät muutokset ja muodolliset tarkistukset.

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Sen jälkeen kun kokous vielä oli sääntövaliokunnan ehdotuksesta päättänyt todeta pöytäkirjan sääntöjen käsittelyn osalta heti tarkistetuksi ja hyväksytyksi ja menettelytapavaliokunnan ehdotuksesta tehnyt päätöksen siitä, että tässä puoluekokouksessa tehdyt päätökset ja suoritettut valinnat astuvat voimaan heti, kun asianomaiset viranomaiset ovat kokouksen vahvistamat uudet säännöt puolestaan hyväksyneet ja merkinneet yhdistysrekisteriin, tästä päätettiin ottaa merkintä pöytäkirjaan.

Merkittiin, että nämäkin päätökset olivat yksimielisiä.

Asia oli loppuun käsitelty.

31

Puheenjohtaja: Esitetään menettelytapavaliokunnan esitys puolueen puheenjohtajan ja puoluesihteerin valitsemisesta.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Johannes K o i k k a l a i n e n (Menettelytapavaliokunnanpuheenjohtaja): Herra puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Menettelytapavaliokunta on saanut valmiiksi ensimmäisen asiansa, se on saanut valmiiksi esityksen, jonka se tekee puolueen puheenjohtaja- ja puoluesihteerikysymyksessä. Puolueen puheenjohtajakysymys oli esillä menettelytapavaliokunnassa, ja niin kuin arvoisat edustajat tietävät, mehettelytapavaliokunta tiedusteli edustajain kantaa, ja sen perusteella, mitä oli tällöin saanut selville, menettelytapavaliokunta päätti esittää puolueen puheenjohtajaksi puolueen nykyistä puheenjohtajaa, toveri Väinö Tanneria.

Päätökseen liittyi menettelytapavaliokunnan edustajan Valdemar Heinströmin eriävä mielipide, joka kuuluu seuraavasti: »Vaikka tunnenkin suurta kunnioitusta toveri Väinö Tannerin sosialidemokratian hyväksi suorittamaa elämäntyötä kohtaan, pidän hänen korkean ikänsä vuoksi kohtuuttomana hänen asettamistaan uudelleen valittavaksi. Siksi ehdotan puolueemme puheenjohtajaksi Rafael Paasiota. Mikäli yksimielisyyteen voidaan päästä Olavi Lindblomista, pidän häntäkin sopivana.» — Menettelytapavaliokunnan muiden jäsenten kanta oli yksimielinen.

Puoluesihteerikysymystä käsiteltiin samalla kertaa, ja valiokunta tuli yksimieliseen päätökseen tässä asiassa. Se päätti ehdottaa puoluesihteeriksi nykyistä puoluesihteerää Kaarlo Pitsinkiä.

Puheenjohtaja: On kuultu menettelytapavaliokunnan esitys puolueen puheenjohtajan valitsemisesta. Voiko kokous yhtyä tähän menettelytapavaliokunnan esitykseen, että puolueen puheenjohtajaksi valitaan edelleen toveri Tanner? Hyväksyttäneen?

Keskustelu:

Harry L i n d g r e n (Ruotsalainen Työväenliitto): Toveri puheenjohtaja, arvoisat valtuutetut! Viitaten kokousedustaja Valdemar Heinströmin menettelytapavaliokunnan mietintöön esittämään vastalauseeseen ehdotan, että puolueen puheenjohtajaksi valittaisiin Rafael Paasio.

Eero T i i h o n e n (Ruotsalainen Työväenliitto): Kannatan edellistä puhujaa.

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Hyvät toverit! Meillä kenelläkään ei varmaankaan ole kumpaakaan ehdotettua ehdokasta vastaan mitään huomauttamista. Kummankin toiminta puolueen hyväksi on ollut sen laatuista, että heihin kumpaankin voidaan täysin luottaa. Kun puoluekokous kuitenkin joutuisi äänestämään, koska on kaksi ehdotusta, valiokunnan ehdotus ja kokouksessa tehty kannatettu toinen ehdotus, ehdottaisin, että asia palautettaisiin valiokunnalle uudelleen harkittavaksi. Valiokunta tiennee varsin hyvin sen, että eri piireissä ollaan hyvin paljon samaa mieltä, mitä ruotsalaisten edustajien taholta esitettiin. Kysymys on varsin vakava. Elämme vakavaa aikaa. Edessämme on monia suurimittaisia ratkaisuja. Olisi valitettavaa, jos kokous tässä kysymyksessä joutuisi äänestämään. Meillä on vielä varaa tätä kysymystä pohtia. Ratkaistakoon asia vähän myöhemmin. Valiokunnalla on syytä vielä uudelleen tiedustella, mitä mieltä eri piirien edustajat ovat puheenjohtajakysymyksestä.

Johannes Koikkalainen (Turun eteläinen): Menettelytapavalio-kunta tehdessään ehdotuksensa pohti asiaa tarkasti. Jos olette panneet merkille, se on suurin piirtein koko tämän päivän istunut kokouksessaan eikä ole tehnyt ehdotustaan sitä silmälläpitäen, että se lähtisi sitä täällä muuttamaan. Valiokunnan kanta on vakava. Tällaisessa kysymyksessä valiokunta ei voi tulla puoluekokouksen eteen sellaisella ehdotuksella, jonka se olisi valmis muuttamaan jonkun ajan kuluttua.

Katson, ettei asiaa toimita enää lähettää menettelytapavalio-kuntaan, siksi perustellusti on menettelytapavalio-kunnan päätös tehty.

Kalle Jokinen (Turun eteläinen): Hyvät toverit! Minua ihmettyttää tässä kokouksessa se, että pieni ryhmä yrittää särkeä sitä kokonaisuutta, joka tässä kokouksessa on vallinnut. Jokainen vakavasti ajatteleva kansalainen lähtee varmasti siitä, että menettelytapavalio-kunnan ehdotus oli ainoa oikea. Kaikki ne toimenpiteet, joita sen murtamiseksi yritetään tehdä, ovat jotakin aivan vierasta ja hyvin vähän harkittua. Minä valitan, että näin on tapahtunut.

Antero Väyrynen (Oulun piiri): Hyvät puoluekokousedustajat! Menettelytapavalio-kunta on käsitellyt tätä asiaa perin vakavassa hengessä ja hyvin harkiten. Minä luulisin, ettei ole mitään syytä tämän kysymyksen valiokuntaan palauttamiseen. Menettelytapavalio-kunta on asiaa käsitellessään tarkoin harkinnut myöskin sen vakavan tilanteen, jossa me puolueena sekä koko Suomen kansana olemme. Sen vuoksi olen valmis kannattamaan menettelytapavalio-kunnan puheenjohtajan, edustaja Koikkalaisen ehdotusta, että asiaa ei palauteta enää jnenettelytapavalio-kuntaan, vaan päätetään nyt heti.

Paavo R a n t a n e n (Keski-Suomi, Vaasan itäinen): Hyvät toverit! Täällä toveri Jokinen sanoi, että on ennenkuulumatonta, että kokouksessa esitetään myös muita ehdokkaita kuin mitä täällä Helsingin lähettyvillä on suunniteltu. Mutta ei asia niin ole, sillä tässä ei ole lähinnä ollenkaan kysymys sellaisista jutuista kuin menneissä puoluekokouksissa. Tässä on kysymys kahdesta henkilöstä, nuoresta henkilöstä, jota voitaisiin käyttää ja kouluttaa, ehkä useamman vuoden aikana, hyväksi puolueen puheenjohtajaksi, ja silti antaa myöskin kunnioitus päivätyön tehneelle hyvälle ja kunnioitetulla nykyiselle puheenjohtajallemme, mutta laskea hänet nyt rauhaan tältä työsaralta, joka on ollut vakavaa menneinä vuosina. Ei tämä ole mitenkään Tannerin väheksymistä. Kun toveri Tanner on antanut aikaisemmin lehdissä ilmoittaa, että hän pyytää vapautusta, niin tätä asiaa on kentällä vakavasti harkittu. Tässä ei ole ollenkaan kysymys minikäänlaisista suunnista tai muista linjoista. Tunnen henkilökohtaisesti toveri Paasion. Hän on työväenliikkeen kasvatti jos kukaan, niin että siinä suhteessa ei tarvitse nyt olla pelkoa. Koska siitä on aina puhuttu, että työväenliikkeen johtohenkilöiden täytyy olla sitä huoruudesta saakka, niin tässä on kysymys, jos koskaan, siitä. Paasio on lähtenyt nuorisoliikkeestä ja on aatteen läpitunkema mies. Minä en tiedä, onko hän suostunut tähän vaaliin, mutta kai syytä alistaa tämä asia »kansan» ratkaistavaksi, niinkuin Tannerkin on sanonut, että se on aivan demokraattinen menettelytapa. Uskon, että vähemmistöön jäänyt ryhmä on täysin lojaali sille päätökselle, mikä syntyy äänestyksen perusteella. Aikaisempina vuosina tapahtuneita rajojen rikkoon-tumisia ei varmaan tule tapahtumaan tässä tapauksessa.

Keijo K o r p i l u o m a (Satakunnan piiri): Hyvät puoluetoverit! Meistä moni kunnallisjärjestöistä tänne lähetetty on saanut eväät esittää kantansa tähän puheenjohtajakysymykseen, niin myös minä, joka edustan Ulvilan Kunnallisjärjestöä. Meillä tästä keskusteltiin ja päädyttiin kahden ehdokkaan nimeämiseen. Ne olivat Paasio ja Lindblom. Tämä on kouluesimerkki siitä, mihin joudutaan, kun asioita hoidetaan silleen hyssyttelemällä kuin on tänään hoidettu. Olen täällä meidän ryhmässämme, kun asiasta on keskusteltu, esittänyt, että ensin keskusteltaisiin, sitten lähetettäisiin asia valiokuntaan ja sen jälkeen suoritettaisiin valinta. Minä olen myös siveellisesti närkästynyt siitä, kun täällä käytettiin puheenvuoro, jossa annettiin ymmärtää, että olisi muka jotenkin epädemokraattista esittää tällaiselle kansanvaltaiselle puolueelle toinen ehdokas aikaisemmin ehdotetun lisäksi.

Minä yhdyin niihin, jotka kunnioittavat toveri Väinö Tannerin pitkäaikaista elämäntyötä ja työtä puolueen hyväksi. Olla puoli vuosisataa työväenliikkeessä sortumatta maaherraksi tai pääjohtajaksi

taikka erikoistumatta keräämään kunniamerkkejä, se on jo sellaise-
naan teko, jolle meikäläinen rivimies antaa arvoa. Mutta senkään var-
jolla ei pidä lähteä valitsemaan puolueelle puheenjohtajaa sillä tavalla,
että närkästyttään, jos jotkut esittävät toista henkilöä. Minulla on
eväät äänestää joko Lindblomin tai Paasion puolesta ja niissä eväissä
myös tulen pysymään. Minä olisin kyllä mielelläni nähnyt, että asia
olisi palannut uudelleen valiokuntaan. Ellei täällä olisi tehty vasta-
ehdotusta, niin olisin ollut minäkin yksimielisesti toveri Tannerin
uudelleenvalitsemisen kannalla, mutta kun vastaehdotus nyt on
tehty, niin tulen äänestämään Paasion puolesta.

Mutta niinkuin toveri Rantanen edellä sanoi, näitä ehdotuksia ei
pidä nyt nähdä suuntariitoina. Kyllä uudelle vuosikymmenelle läh-
dettäessä minäkin toivoisin, että meillä olisi nuorempi mies viemässä
puoluetta uusiin tavoitteisiin ja uusiin päämääriin. Ei tämän pitäisi
loukata ketään.

Pydydyt puheenvuorot oli loppuun käytetty.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

P u h e e n j o h t a j a : Keskustelun kuluessa on esitetty asia pa-
lautettavaksi menettelytapavaliokuntaan, mutta menettelytapavali-
kunnan puheenjohtaja on ilmoittanut, että asia on siksi perusteellisesti
valiokunnassa jo kaikin puolin harkittu, että sen lähettäminen sinne
olisi tarpeetonta. Olisi kai, kun on kannatettu esitys palauttamisesta,
ratkaistava äänestyksellä, lähetetäänpö asia takaisin menettelytapavaliokuntaan. Tässä kai riittää koeäänestys käsien nostolla.

Äänestystapa hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Ääntenlaskijat Uuno Laakso, Armi Hell-
gren, Petu Nöjd, Paavo Rantanen ja Keijo Korpiluoma katsovat,
minkälainen on koeäänestyksen tulos.

Esitän, että ne, jotka ovat sitä mieltä, että asiaa ei tarvitse lähettää
menettelytapavaliokuntaan, vaan se ratkaistaan suoraan kokouksessa,
nostavat ensin edustajakorttinsa ylös, ja sen jälkeen ne, jotka katso-
vat, että asia olisi palautettava menettelytapavaliokuntaan. Onko
äänestysesitys selvä?

Äänestysesitys hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Nyt nostavat edustajakorttinsa ylös ne,
jotka katsovat, että asiaa ei palauteta menettelytapavaliokuntaan.

Tämä tapahtui.

P u h e e n j o h t a j a : Laskekaa kortit. Pyydän nyt niitä, jotka
katsovat, että asia olisi palautettava menettelytapavaliokuntaan,
nostamaan korttinsa ylös.

Kun tämä oli tapahtunut, totesi

Puheenjohtaja: Tämä on vähemmistö. Koeäänestys siis osoitti enemmistön olevan sitä mieltä, että asiaa ei tarvitse palauttaa 'menettelytapavaliokuntaan.

Asia päätettiin olla lähettämättä uudelleen menettelytapavaliokuntaan.

Jatkettiin asian asiallista käsittelyä.

Puheenjohtaja: Kun täällä on esitetty puolueen puheenjohtajaksi kahta henkilöä, toveri Tanneria ja toveri Paasiota, niin katsoko kokous, että äänestys ehdokkaista voidaan toimittaa käsien nostolla, nostamalla kortit ylös?

Kokouksesta ei-huutoja.

Puheenjohtaja: Sopinee, että suoritetaan tavallinen lippuäänestys?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Hyväksytäänkö siis, koska siitä ollaan yksimielisiä, suoritettavaksi tavallinen lippuäänestys?

Hyväksyttiin suoritettavaksi tavallinen lippuäänestys.

Puheenjohtaja: Pyydän vaalilautakuntaa saapumaan tänne.

Äänestysmenettely:

Puheenjohtaja: Siellä kai on jokaisella edustajalla pöydälään muistilehtiö. Tämän lehtiön yhdelle lehdelle voi kirjoittaa näistä kahdesta sen ehdokkaan nimen, jonka haluaa valita puolueen puheenjohtajaksi. Kun nimi on kirjoitettu, lippu taitetaan niin, että siihen kirjoitettu nimi ei näy, sen jälkeen täältä sihteeri lukee edustajien nimet siinä järjestyksessä, kuin ne piireittäin on tänne nimiluetteloon merkitty, ja aina sitä mukaa kuin nimi huudetaan saapuu lippunsa jättävä tänne ja lippu leimataan ennen vaaliurnaansa jättämistä. Onko esitys kaikille selvä?

Äänestys suoritetaan siis siinä järjestyksessä kuin sihteeri lukee niinet.

Vaaliin ryhdyttiin.

Äänestystoimituksen jälkeen lausui

Puheenjohtaja: Tässä on ainakin pari edustajaa ilmoittanut, että he olivat poissa kokoushuoneesta silloin, kun heidän nimensä huudettiin, joten minä pyytäisin heidät nyt ilmoittautumaan tänne sihteerille.

Pauli Laven Satakunnan piiristä jätti äänestyslippunsa.

Puheenjohtaja: Kaikkien edustajien nimet lienevät tulleet huudetuiksi. Äänestys katsotaan nyt päättyneeksi.

Ääntenlaskijat ryhtyvät suorittamaan äänestyksen tuloksen selvittämistä.

Puheenjohtaja: Sillä aikaa, kun äänten laskijat selvittävät vaalin tulosta, voitaneen kai nyt käsitellä sihteerin vaali.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Johannes Koikkalainen (Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja): Niin kuin äsken ilmoitin, menettelytapavaliokunta käsitellessään puoluesihteerikysymystä päätyi yksimielisesti ehdotukseen, että puoluesihteeriksi valittaisiin uudelleen nykyinen puoluesihtööri Kaarlo Pitsinki.

Puheenjohtaja: On kuultu uudelleen menettelytapavaliokunnan esitys sihteerin vaaliksi. Voidaanko se hyväksyä yksimielisesti vai onko siihen nähden huomauttamista?

Kokouksesta: Hyväksytään yksimielisesti!

Keskustelu kai riittää?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Puheenjohtaja: Kun muita ehdotuksia ei ole tehty, niin puoluesihteeriksi valitaan yksimielisesti Kaarlo Pitsinki.

Vaalin tulos vahvistettiin voimakkain suosionosoituksin.

Puheenjohtaja: Vaalilautakunnan puheenjohtaja ilmoittaa nyt puheenjohtajaehdokkaista suoritettua vaalin tuloksen.

Uuno Laaksola (Vaalilautakunnan puheenjohtaja): Puheenjohtajan vaalissa äänet jakaantuivat: Väinö Tanner 107 ääntä ja Rafael Paasio 48 ääntä. (Hyvä-huutoja, pitkällisiä suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Onko vaalin tuloksen tai toimituksen johdosta kellään mitään huomauttamista? Ellei, niin katsotaan kaiken käyneen niin kuin säännöt edellyttävät.

Vaalin tulos vahvistetaan. Toveri Tanner on siis valittu puolue-toimikunnan puheenjohtajaksi. (Suosionosoituksia.)

Puolueen puheenjohtajaksi oli tullut valituksi Väinö Tanner.

32

Puheenjohtaja: Kokous on tältä päivältä päättynyt.

Kokous jatkuu huomenna. Aloitamme silloin tasan kello 10,30.

Päätettiin.

Kokous keskeytettiin kello 20,37.